ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ АРМІЇ, КОНВЕРСІЇ ТА РОЗЗБРОЄННЯ
CENTER FOR ARMY CONVERSION AND DISARMAMENT STUDIES

15 травня 2019

ВИКЛИКИ І РИЗИКИ

Безпековий огляд ЦДАКР № 9 (120)

Редакційна колегія

Зміст

Адресса: Вул. Іллінська, 10, офіс 5, Київ, 04070
тел.: +38 (044) 425-42-10
www. cacds.org.ua

Безпековий огляд «ВИКЛИКИ і РИЗИКИ» Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння (ЦДАКР, www.cacds.org.ua) здійснюється аналітиками ЦДАКР за підтримки банку «Аркада». Для підготовки оглядів залучаються відомі експерти, дипломати, військові фахівці та спеціалісти усіх відомств, що працюють у безпековому середовищі України.

Метою публікацій Безпекового огляду «ВИКЛИКИ і РИЗИКИ» є оперативне та аналітичне інформування зацікавлених профільних структур, ЗМІ та громадян, що цікавляться актуальними проблемами безпеки України.

Кожний огляд присвячений короткому періоду (1 – 2 тижні), та містить експертні думки, які можуть не збігатися з офіційною позицією української влади.

@2014 Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння
У разі цитування обов'язкове посилання на ЦДАКР

Редакційна колегія:

Бадрак В.В. – головний редактор, директор ЦДАКР

Копчак В.І. – відповідальний секретар, заступник директора ЦДАКР

Самусь М.М. — заступник директора ЦДАКР з міжнародних питань

Члени Редакційної колегії:

Бондарчук С.В. – член Експертної Ради у галузі національної безпеки, генеральний директор ДК «Укрспецекспорт» (2005-2010 рр.)

Згурець С.Г. – головний редактор журналу «Экспорт оружия и оборонный комплекс Украины», директор інформаційно-консалтингової компанії (ІКК) Defense Express

Кабаненко І.В. – заступник міністра оборони (2014 р.), перший заступник начальника Генерального штабу ЗСУ (2012 – 2013 рр.), член Експертної Ради у галузі національної безпеки

Конопльов С.Л. – директор Гарвардської програми з чорноморської безпеки та програми з безпеки США-Росія і США-Південна Азія, член Експертної Ради у галузі національної безпеки

Литвиненко О.В. – заступник секретаря Ради національної безпеки і оборони України

Міхненко А.В. – головний редактор журналу «Ukrainian Defense Review»

Паливода К.В. – голова правління банку «Аркада», член Експертної Ради у галузі національної безпеки

Поляков Л.І. – голова Експертної Ради ЦДАКР, перший заступник міністра оборони України (2005 – 2007 рр.), заступник міністра оборони України (2014 р.)

Рябих В.О. – член Експертної Ради у галузі національної безпеки, директор з розвитку інформаційно-консалтингової компанії (ІКК) Defense Express

Щербак Ю.М. – письменник та громадський діяч, Надзвичайний і Повноважний Посол України в США (1994 - 1998 рр.), міністр охорони навколишнього середовища (1991 - 1992)

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ОЦІНКИ

Ключові виклики і ризики у сфері безпеки і оборони у першій половині травня 2019 року – аналіз Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння (ЦДАКР)

У ДЗЕРКАЛІ ЕКСПЕРТНОЇ ДУМКИ

Конкурс оборонних технологій: вперше в Україні

Стійкість і опір: запорука оборони держав Балтії

Етнологи з парашутом. Еволюція структур інформаційно-психологічного протиборства сил спецоперацій армії США (Частина II)

АНАЛІТИЧНІ РОЗРОБКИ

Вооружённые силы Франции: независимость в рамках НАТО. Часть 2

Ключові виклики і ризики у сфері безпеки і оборони у першій половині травня 2019 року – аналіз Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння (ЦДАКР)

Валентин Бадрак,
директор Центру досліджень, армії та конверсії

У такому середовищі до небезпечних ризиків трансформувалося «кадрове протистояння президентів», а саме низка заходів Петра Порошенка, спрямованих на утворення впливів на команду новообраного глави держави Володимира Зеленського. Передусім, шляхом використання кадрового важелю та оперативного формування когорти прибічників у різних професійних колах сектору безпеки і оборони

У першій половині травня 2019 р. ключовим викликом стало формування оновленої структури сектору безпеки, зокрема, обговорення та підготовка до вирішення кадрових питань, які посіли головне місце у справі переформатування українських реалій.

При цьому експерти ЦДАКР констатували стале напруження у безпековій сфері, що викликане, з одного боку, занепокоєнням щодо використання періоду передачі влади сусідньою ворожою Росією (оголошений «паспортний шантаж» та суттєве погіршення обстановки на передовій, у зоні бойового зіткнення), а з іншого, з процесом усвідомлення новою владною командою рівнів відповідальності за розробку та реалізацію нової державної стратегії. У такому середовищі до небезпечних ризиків трансформувалося «кадрове протистояння президентів», а саме низка заходів Петра Порошенка, спрямованих на утворення впливів на команду новообраного глави держави Володимира Зеленського. Передусім, шляхом використання кадрового важелю та оперативного формування когорти прибічників у різних професійних колах сектору безпеки і оборони.

Так, нервові сплески безпекового середовища, та й усього суспільства, були викликані низкою нагороджень, безпідставним наданням

ЗМІСТ

військових звань та окремі кадрові переміщення. Ці кроки переважно негативно були сприйняті експертними та фаховими колами сектору безпеки і оборони, з боку політикуму є прибічники «кадрового наступу» Петра Порошенка та його опоненти.

Серед кроків, які слід згадати у першу чергу, присвоєння главі Служби безпеки України Василю Грицаку звання Героя України (9 травня). В також звання генерала армії – найвищого військового звання в Україні. До суспільного об'єктиву потрапили також укази про присвоєння заступнику начальника Головного управління СБУ з боротьби з корупцією і організованою злочинністю полковнику Сергію Коваленку військового звання генерал-майора, а та також присвоєння главі Державної прикордонної служби України Петру Цигикалу (2 травня) військового звання генерала армії. Оглядачі при цьому наголошували, що головний прикордонник країни пройшов від полковника до генерала армії менше ніж за чотири роки, тоді як його попереднику знадобилося аж 18 років.

Але справжній ґвалт піднявся у політичних та медійних колах після того як президент Порошенко присвоїв першому заступнику голови Служби безпеки України Павлу Демчині звання генерал-полковника, при цьому, згідно з повідомленнями журналіста Юрія Бутусова та голови ГО «Центр протидії корупції» Віталія Шабуніна, «таємним указом». За умов, що НАБУ розслідувало можливе незаконне збагачення і зловживання службовим становищем Павлом Демчиною. До того ж, Порошенко утаємничив присвоєння звання генерала одному з полковників ЗСУ, що має позитивну репутацію як військовий та посів завдяки діючому президенту одну з ключових посад у сфері управління ОПК-ВТС. До кроків такого характеру відноситься й призначення президентом заступником начальника Головного управління розвідки Міноборони напередодні звільненого начальника охорони Петра Порошенка Юрія Федорова (про це 14 травня повідомила strana.ua з посиланням на джерело в адміністрації президента України). Це ж джерело запевнило, що екс-начальнику Служби безпеки президента таємним указом було присвоєно звання генерал-лейтенанта.

Не менш вагомим з огляду впливу на кадрові питання новообраного глави держави є ротація командувача Об'єднаних сил, зокрема, не виключено, що ще до вступу у посаду президента Зеленського звільнений бойовий генерал Сергій Наєв (також з позитивною репутацією у фаховому середовищі) з високою вірогідністю може бути призначеним начальником Ге-

З огляду на підготовку до політичної боротьби П.Порошенко реалізував декілька важливих для себе як політика завдань. По-перше, сформував серед авторитетних військових та впливових представників спецслужб прихильників, які, скоріш за все, підтримуватимуть його у політичній боротьбі. По-друге, почав активну реалізацію наміру впливати на майбутню кадрову політику новообраного глави держави Зеленського. Нарешті, своїй політичній силі він демонструє неабияку активність, що має її мобілізувати. З іншого боку, такі дії глави держави становлять суттєві нові ризики державі, передусім демонстрацією західним партнерам загостренням політичної боротьби та наявністю внутрішніх протиріч. Цим може скористатися й Кремль

Деякі добровільні відставки потрібні команді Зеленського, щоб розв'язати руки для реалізації кадрової політики – сьогодні за умов протистояння з парламентом руки у нового президента майже зв'язані

нерального штабу ЗСУ (або на посаду головнокомандувача Збройних сил в разі оперативного відокремлення такої посади). Нагадаю, Петро Порошенко 6 травня призначив новим командувачем ООС генерал-лейтенанта Олександра Сирського. Однак гра на політичних амбіціях може дещо зашкодити військовому середовищі, оскільки, скажімо, призначення Наєва до інавгурації Зеленського можуть якщо не вбити клин у військовому командуванні, то породити нездорове суперництво. До того ж, у Порошенка, як зазначають військові джерела, можуть бути окремі сподівання, що генерал Наєв за таких умов буде змушений впливати на подальшу кар'єру (а може, й долю) нинішнього очільника Генштабу генерала Віктора Муженка.

Отже, з огляду на підготовку до політичної боротьби П.Порошенко реалізував декілька важливих для себе як політика завдань. По-перше, сформував серед авторитетних військових та впливових представників спецслужб прихильників, які, скоріш за все, підтримуватимуть його у політичній боротьбі. По-друге, почав активну реалізацію наміру впливати на майбутню кадрову політику новообраного глави держави Зеленського. Нарешті, своїй політичній силі він демонструє неабияку активність, що має її мобілізувати. З іншого боку, такі дії глави держави становлять суттєві нові ризики державі, передусім демонстрацією західним партнерам загостренням політичної боротьби та наявністю внутрішніх протиріч. Цим може скористатися й Кремль.

Усі означені події відбувалися на тлі дозованих реакцій штабу президента Зеленського, які можна назвати скоріше рефлексіями на кроки Порошенка, що передає владу. Водночас, фактом емоційного запису своєї відповіді Зеленський надав сигнал, що очікуваної Порошенком співпраці не буде. Більше того, справа йде до ще більшого протистояння. Слід додати, що новообраний глава держави може зіткнутися із окремими проблемами у сфері призначення кадрів. Непрямо це днями підтвердив Про це в ефірі одного з телеканалів радник штабу Зеленського Дмитро Разумков, коли фактично запропонував «акт доброї волі» - подання у відставку міністрів оборони і МЗС, а також генерального прокурора після інавгурації нового президента. Варто наголосити, що звільнити чинних генпрокурора та голову СБУ може лише парламент, який за умов ймовірного протистояння з новообраним главою держави може не поспішати це робити. То ж, деякі добровільні відставки потрібні команді Зеленського, щоб розв'язати руки для реалізації кадрової політики – сьогодні за умов протистояння з парла-

Є сенс говорити про утворення чинним президентом низки конкретних пасток для новообраного

ментом руки у нового президента майже зв'язані. Наприклад, звільнити чинного міністра оборони може лише парламент; так само і призначити – фактичним затвердженням запропонованої президентом кандидатури. Крім того, така сама ситуація навколо посади очільника Головного управління розвідки Міноборони – начальника воєнної розвідки можна призначити лише за представленням військового міністра. У цьому контексті досить цікаво, що навіть призначити іншого командувача Об'єднаних сил новий президент може, але за поданням начальника Генштабу (нині, згідно з ЗУ «Про нацбезпеку», Командувач об'єднаних сил підпорядковується Головнокомандувачу Збройних сил України). Тобто, є сенс говорити про утворення чинним президентом низки конкретних пасток для новообраного. До того ж, існують потенційні складнощі і у справі зміни керівника Управління прикордонної розвідки, оскільки для цього потрібне представлення голови Держприкордонслужби. Останній призначається та звільняється Кабінетом міністрів за поданням прем'єр-міністра, внесеним на підставі пропозицій міністра внутрішніх справ (хоча передбачається, що міністр ВМС Арсен Аваков цілком на боці новообраного президента та залишиться у фаворі, невідомо, як себе поведе чинний голова Держприкордонслужби, з ураховуванням «бурхливого падіння зірок» на його погони завдяки Петру Порошенку).

Варто звернути увагу на оцінки ситуації деякими фахівцями. Зокрема, відомий в Україні політолог і соціолог, директор соціологічної служби «Український барометр» Віктор Небоженко 11 травня охарактеризував дії Петра Порошенко такими, що «дискредитують звання президента України, дестабілізуючи верховну владу в Україні». Він різко негативно описав «бурхливу активність» президента щодо створення за рахунок адміністративного ресурсу блоку прихильників, назвавши це формуванням «політичного прикриття своєї корупційної багаторічної діяльності на посаді президента країни». «З цим пов'язана поява численні нових, високопоставлених суддів, нових генералів, героїв України, які ніколи б не стали ними, якби Порошенко не програв вибори». Нарешті, висновок фахівця наступний: наміром ослабити президента Зеленського Порошенко «допомагає Кремлю утримувати Україну у своїй орбіті».

Непрямо «протистояння президентів» сприяє загостренню відносин між переможцем другого туру президентських виборів та Верховною Радою України, що може призвести розпуску парламенту. Таку позицію 11 травня підтвердив і радник Зеленського, екс-міністр

Таким чином, можна констатувати, що у черговий раз політичні амбіції окремих політиків ставлять Україну у ризиковане становище політичної кризи

Результати наступних парламентських виборів становлять чи не найбільший виклик Україні на цей час, а здатність новообраного президента мобілізувати нові проукраїнські сили (антиросійські за своїми поглядами), є найбільшим ризиком року. При цьому здатність ОС активно і результативно реагувати на суто військову загрозу з боку Росії складає чималу запоруку успіху

фінансів Володимир Данилюк. Станом на початок дня 15 травня невідомо, чи прийме парламент вимогу новообраного президента, чи все ж наполягатиме на іншій даті, що майже неминуче загострює відносини між президентом та парламентом і ймовірно призводить до розпуску останнього.

Таким чином, можна констатувати, що у черговий раз політичні амбіції окремих політиків ставлять Україну у ризиковане становище політичної кризи.

Оцінка поточних воєнних загроз Україні

Незважаючи на високу інтенсивність атак утримуваних Росією угруповань на Донбасі, та також застосування окупантами забороненої важкої артилерії і мінометів, реалізація військового сценарію Кремлем здається малоймовірною. Передусім через сподівання ворожого для України табору ввести до майбутнього парламенту значну кількість проросійських сил та досягти можливості блокування стратегічних рішень, особливо у секторі безпеки і оборони. Вже на цей час такі очікування Москви можуть бути на рівні 15,5% (якщо математично сумувати відсотки проросійських кандидатів у президенти під час виборів 2019 року, зокрема, 11,67% Юрія Бойка та 4,15% Олександра Вілкула). Але за умов розхитування внутрішньополітичної ситуації та збільшення втрат військових на фронті Кремль очікує отримати ще кращий результат. То ж, результати наступних парламентських виборів становлять чи не найбільший виклик Україні на цей час, а здатність новообраного президента мобілізувати нові проукраїнські сили (антиросійські за своїми поглядами), є найбільшим ризиком року. При цьому здатність ОС активно і результативно реагувати на суто військову загрозу з боку Росії складає чималу запоруку успіху.

Між іншим, слід звернути особливу увагу на появу в середовищі військового керівництва України «риторики війни». Зокрема колишній командувач Операції об'єднаних сил, генерал Сергій Наєв виявився першим за останні декілька років, хто відверто заявив про можливість успішної воєнної операції з очищення Донбасу від окупаційних військ. «Головне в операції зі звільнення – швидкий наступ української армії, решту на підконтрольних територіях дороблять інші силові структури», - заявив генерал 12 травня. Додавши, що «військова операція з визволення окупованих Росією територій України займе не більше однієї доби».

Вагомими у цій заяві є щонайменше два нюанси. По-перше, вона пролунала на опозиційному до діючого президента Порошенка

Український генерал відверто зазначає, що звільняти Донбас прийдеться від російської окупації, при цьому впевнений у готовності ЗСУ перемогти російські угруповання, а морально-бойовий дух російських угруповань оцінює як низький

телеканалі (в інтерв'ю ТСН). Тим більше, прозвучала опозиційно й до поглядів Порошенка, який переконаний, що військового вирішення проблеми окупації Донбасу немає. По-друге, сказав це генерал із серйозним бойовим досвідом, авторитетом та обґрунтуванням своєї позиції. «Безпосередньо на військову акцію зі звільнення території піде дуже мало часу – менше доби», – означена риторика є дуже сильним психологічним аргументом не тільки у реальній боротьбі із російським ворогом, але й у сфері залучення потенційних союзників, зокрема, США (у питанні розширення співробітництва із новою владою та надання більш суттєвої військово-технічної допомоги). Крім того, це й чіткий сигнал багатьом європейським гравцям, особливо таким, які підіграють Кремлю.

У цьому контексті важливим є відверте визнання генерала, що сили організованих Росією озброєних терористичних організацій «ДНР» і «ЛНР» за прямої підтримки Росії протистояти Збройним силам України. На даний момент під контролем терористів і росіян знаходяться Донецьк, Луганськ і низка окупованих Росією районів Донецької та Луганської областей України (ОРДЛО). Так, генерал Наєв позначив, що командні посади в 1-му і 2-му армійських корпусах займають виключно росіяни, а їх чисельність становить 35 тисяч осіб. «Третину з них складають російські кадрові військові і найманці», - наполягає генерал, підкреслюючи, що командні посади в окупаційних формуваннях займають виключно російські офіцери. Також РФ відправила до ОРДЛО армійські спецпідрозділи. У цілому, за даними генерала Наєва, на Донбасі в «лавах армій» перебувають близько 11 тисяч російських громадян, а інший особовий склад - місцеві мешканці». Тобто український генерал відверто зазначає, що звільняти Донбас прийдеться від російської окупації, при цьому впевнений у готовності ЗСУ перемогти російські угруповання, а морально-бойовий дух російських угруповань оцінює як низький. «Вищий керівний склад, генерали, розуміють, що кар'єрного зростання не буде, тому вони спокійно сидять на своїх посадах. А серед молодшого офіцерського складу настрої не дуже хороші», - зазначив екс-командувач.

До вагомих елементів просування української ідеї є також і визнання спецпредставником Держдепартаменту США з питань України Куртом Волкером погіршення ситуації на Донбасі. «За останні п'ять років російські бойовики і ставленики Росії зробили життя людей на Донбасі гірше. В тому числі, і російськомовних, про яких вони, як заявляють, піклуються», - повідомив Волкер через

Twitter, наголосивши на відповідальності Росії. Ставлення до РФ мешканців Донбасу може мати велике значення, хоча на цей час використання Москвою так званого «паспортного шантажу» може трансформуватися у нову форму протистояння та штучного перетворення окупованої зони у проросійський простір.

Вагомі події на міжнародній арені та висновки для України

Серед зовнішньополітичних викликів, які все більше турбують українську владу, варто у першу чергу назвати зростання європейської лояльності до Росії. Так Європейський Союз вже заявив, що не планує вводити нові санкції проти РФ через рішення Російської Федерації роздавати російські паспорти жителям Донбасу. 13 травня про це поінформували міністри закордонних справ держав-членів ЄС, які збиралися у Брюсселі задля відзначення 10-ої річниці Східного партнерства. При цьому глава МЗС Чехії Томаш Петршічек прямо заявив, що країни ЄС нині «більше стурбовані пошуком діалогу, а не тиском, як це робить сама Російська Федерація». Таку позицію європейців публічно підтвердив також і румунський міністр Теодор Мелешкану.

Досить симптоматично, що саме в цей час загострюються протиріччя між США та ЄС. Днями Сполучені Штати вже попередили Євросоюз, що його поточні оборонні плани ставлять під загрозу десятиліття інтеграції трансатлантичної оборонної індустрії і військової співпраці в рамках НАТО. Про це йдеться у листі Пентагону керівництву ЄС від 1 травня, зміст якого повідомила іспанська газета El Pais. Зокрема, лист містить завуальовані погрози політичних і економічних репресій, якщо Брюссель і далі намагатиметься просувати європейські проекти з розробки озброєння за участі інших країн, не обов'язково США. Лист надійшов невдовзі після того як Європарламент 18 квітня дав попередню згоду на створення Європейського оборонного фонду. Відомо, що США виступають проти умов так званої Постійної структурованої співпраці (PESCO) – програми, спрямованої на більш тісну співпрацю в сфері безпеки і оборони, в якій беруть участь 25 держав-членів ЄС. Якщо пригадати ще й конфронтацію США і Туреччини через закупівлю ЗРС С-400, то неоднорідність та протиріччя західного табору стають очевидними та додають сил Москві.

Реформаторські зусилля України. Оцінки поточного стану

За період, що оглядається, слід згадати підписання президентом Порошенком указу щодо введення у дію рішення Ради національної

«Міжвідомчій робочій групі доручено, зокрема, розробити пропозиції РНБО щодо вдосконалення системи територіальної оборони, підвищення рівня військово-патріотичного виховання молоді, підготовки військового резерву Збройних сил України та інших військових формувань, протидії інформаційній агресії проти України та організації і підтримки дій руху опору»

Не зайвим буде наголосити, що на цьому етапі домінує вирішення внутрішньополітичних питань, переважно таких, що зміцнюють вплив та політичний потенціал самого чинного президента. Питання успіхів у веденні війни проти російського ворога, так само як і розвиток сектору безпеки і оборони, залишалися на другому, часто другорядному плані. Розвиток ризиків саме цього характеру, передусім у зв'язку з високою ймовірністю штучно утвореної політичної кризи, можуть поглиблюватися та створювати перманентну загрозу реваншизму з боку проросійських сил

безпеки і оборони України від 7 травня 2019 року «Про заходи щодо зміцнення обороноздатності держави». «Документ визнає необхідність подальшого вдосконалення напрацювання концептуальних підходів щодо зміцнення обороноздатності держави в умовах тривалої агресії з боку Російської Федерації», – повідомлено у командою Порошенка.

Серед іншого, Указ передбачає створення міжвідомчої робочої групи з підготовки пропозицій щодо зміцнення обороноздатності держави, головою якої призначено заступника секретаря Ради національної безпеки і оборони України Сергія Кривоноса. «Міжвідомчій робочій групі доручено, зокрема, розробити пропозиції РНБО щодо вдосконалення системи територіальної оборони, підвищення рівня військово-патріотичного виховання молоді, підготовки військового резерву Збройних сил України та інших військових формувань, протидії інформаційній агресії проти України та організації і підтримки дій руху опору», – наголошується у повідомленні для ЗМІ. До складу міжвідомчої робочої групи увійшли заступники міністра оборони України, міністра внутрішніх справ України, міністра закордонних справ України, міністра освіти і науки України, міністра молоді і спорту України, міністра у справах ветеранів України, міністра інформаційної політики України, голови Служби безпеки України, командувача Національної гвардії України, командувача Сухопутних військ Збройних сил України.

Загалом, оцінюючи кроки чинної влади у першій половині травня ц.р., варто відзначити, що активність спрямовувалася на збереження і розвиток розбудованої конструкції та залучення до цього процесу в тому числі нових людей із авторитетних представників сфери безпеки і оборони, в тому числі, із прицілом на формування перспективного ядра прихильників чинного президента та політичної сили, яка під його прапором готується до парламентських перегонів. При цьому не зайвим буде наголосити, що на цьому етапі домінує вирішення внутрішньополітичних питань, переважно таких, що зміцнюють вплив та політичний потенціал самого чинного президента. Питання успіхів у веденні війни проти російського ворога, так само як і розвиток сектору безпеки і оборони, залишалися на другому, часто другорядному плані. Розвиток ризиків саме цього характеру, передусім у зв'язку з високою ймовірністю штучно утвореної політичної кризи, можуть поглиблюватися та створювати перманентну загрозу реваншизму з боку проросійських сил.

Конкурс оборонних технологій: вперше в Україні

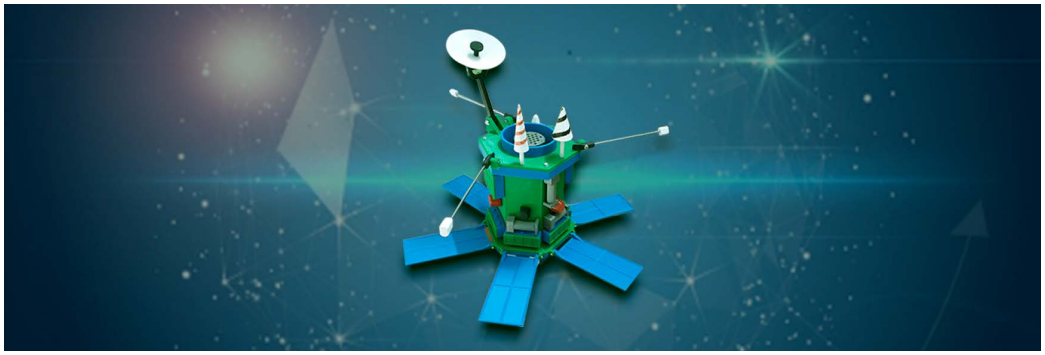

Володимир Заблоцький,
Інформаційне агентство «Оборонно-промисловий кур'єр»

14-15 травня 2019 року на базі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (НТУУ КПІ), вперше відбувся відкритий конкурс українських оборонних розробок і технологій.

Організаторами заходу виступили Державний концерн «Укроборонпром», воєнно-наукове управління Генерального штабу Збройних Сил України, Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних сил України, Державна інноваційна фінансово-кредитна установа (ДІФКУ), Громадська спілка «Ліга оборонних підприємств України», Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (НТУУ КПІ), Науковий парк «Київська політехніка» та Інноваційний холдинг «Sikorsky Challenge». Інформаційними партнерами конкурсу стали Центр досліджень армії, конверсії і роззброєння та Інформаційно-консалтингова компанія Defense Express.

Загалом на розгляд експертної комісії (журі) Конкурсу (до її складу входили науковці й керівники приватного оборонного бізнесу) надійшли 132 проекти технологій оборонного та подвійного призначення, у т.ч. 82 - від закла-

ЗМІСТ

Завданням конкурсу організаторами було визначено створення інформаційного містку між розробниками нової техніки, підприємствами ОПК України, потенційними інвесторами і представниками ЗС України та інших силових структур. А кінцевою метою його проведення є надання авторам кращих з них сприяння та допомоги в комерціалізації, створенні успішних стартап-компаній та виведенні інноваційних продуктів на національний та міжнародні ринки.

На конкурсі проектів оборонних технологій автори представили різноманітні технології і розробки у сфері виготовлення боєприпасів, робототехніки, матеріалознавства, прихованого зв'язку, безпілотної авіатехніки, тактичної медицини тощо

дів вищої освіти, 10 – від установ Національної академії наук, 34 – від підприємств і організацій, 6 – від фізичних осіб. До другого туру було відібрано 85 проектів, з них до фіналу пройшли 43. Відповідно, на конкурсі їх представляли 43 команди.

Завданням конкурсу організаторами було визначено створення інформаційного містку між розробниками нової техніки, підприємствами ОПК України, потенційними інвесторами і представниками ЗС України та інших силових структур. А кінцевою метою його проведення є надання авторам кращих з них сприяння та допомоги в комерціалізації, створенні успішних стартап-компаній та виведенні інноваційних продуктів на національний та міжнародні ринки.

Відкриваючи захід, ректор НТУУ КПІ, академік Національної академії наук України Михайло Згуровський, як голова Наглядової ради ДК «Укроборонпром», підкреслив своєчасність його проведення в умовах складної міжнародної обстановки і триваючої агресії РФ проти України і наголосив на важливості поєднання наукового потенціалу наукових і конструкторських розробок у сфері безпеки і оборони з потребами військового та інших силових відомств, а також самих оборонних підприємств-виробників.

14 травня після вітальних слів від представників організаторів заходу, гостей та представників потенційних замовників відбулося підписання Меморандуму між НТТУ КПІ імені І.Сікорського і Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України. Після цього автори розпочали презентацію своїх конкурсних пропозицій.

На заході були представлені проекти військового та подвійного призначення, що можуть зацікавити потенційних замовників, у т.ч. підприємства ДК «Укроборонпром», ГС «Ліга оборонних підприємств України», вітчизняних та закордонних інвесторів. На конкурсі проектів оборонних технологій автори представили різноманітні технології і розробки у сфері виготовлення боєприпасів, робототехніки, матеріалознавства, прихованого зв'язку, безпілотної авіатехніки, тактичної медицини тощо.

Передусім, це проект Shot Analyzer (автори проекту Денис Охримчук і Михайло Іващенко, НТУУ КПІ). Ідея проекту полягає у створенні системи автоматичної ідентифікації та аналізу влучення у мішень під час стрільб. Система реалізує у собі дистанційне спостереження за мішенню та автоматичний аналіз стану мішені із розрахунком необхідних статистичних параметрів, передаючи результат обробки на пристрій користувача. Представлено мінімально діючу модель.

Пропонує нову ідею відпрацювання основних положень проектування роботизованих комплексів з використанням експериментального зразка, до якого додаються і відпрацьовуються необхідні вузли. Для збільшення прохідності додаються фліппери та приводи. Для проведення діагностики та огляду об'єктів додаються спеціальні пристрої

Проект «Алгоритмічне і програмне забезпечення підсистеми траєкторної обробки інформації пасивної багатопозиційної радіолокаційної системи» (автори Сергій Жук і Ігор Товкач, НТТУ КПІ). Тут ідея проекту у розробка алгоритмічного і програмного забезпечення для вирішення задачі оцінювання параметрів руху джерела радіовипромінювання за даними різницево-далекомірних вимірювань пасивної багатопозиційної радіолокаційної системи, що рухається з різними видами маневру, а також при наявності аномальних вимірів і пропусків сигналів. Проект знаходиться на стадії програмного забезпечення.

Інший проект «Комп'ютерний артилерійський тренажер» (автори В.Макеєв, А.Раскошний і М.Ляпа, Сумський державний університет) спрямований на впровадження напівнатурного комп'ютерного артилерійського тренажеру, призначеного для навчання і тренування офіцерів і сержантів стрільбі артилерії із закритої вогневої позиції з усіх артилерійських систем та видів боєприпасів з оцінкою результатів стрільби. Може використовуватись у системі бойової\ підготовки артилерійських частин і підрозділів. Проект нині на стадії дослідно-промислового впровадження.

Зацікавив експертів і проект «Інформаційна технологія моніторингу розташування військових об'єктів за аерокосмічними знімками» (автори О.Кавац, Ю.Кібукевич та В.Гнатушенко, Національна металургійна Академія України). Ідея проекту представлена так: аналіз подій військового характеру в останні роки вказує на активне розширення сфери застосування космічних систем подвійного призначення для вирішення завдань, пов'язаних із забезпеченням військової та національної безпеки, контролем над озброєнням іноземних держав, надзвичайними ситуаціями тощо. На цей час вже створено експериментальний зразок.

Увагу привернув і проект «Батареї живлення для озброєння і військової техніки» (автори Володимир Хоменко, В'ячеслав Барсуков, Оксана Черниш, Ірина Макеєва, Київський національний університет технологій та дизайну). Його ідея полягає у оптимальному виборі електрохімічної системи і комплектації батарей живлення з номенклатури кращих світових виробників окремих елементів, акумуляторів, суперконденсаторів; їх тестування і зварювання в єдиний енергоблок з урахуванням вимог апаратури: середня напруга, струм і ємність розряду, температурний діапазон, термін експлуатації тощо. Проект на стадії дослідно-промислового впровадження.

Проект «Фарби і екрани для захисту від електромагнітного ви-

промінювання (ЕМВ)» (автори В'ячеслав Барсуков та інші, загалом 8 осіб, НТУУ КПІ) призначено для розробки фарб і екранів для захисту від електромагнітного випромінювання у широкому частотному діапазоні (від 30 МГц до 30 ГГц), які можуть бути корисними для вирішення задач сумісності і зниження помітності електронної апаратури, захисту інформації і захисту персоналу від шкідливого впливу ЕМВ. Цей проект також на стадії дослідно-промислового впровадження.

Фахівці відзначили ще один специфічний проект - «WingX-Ray. Це мобільний комплекс для цифрового 3D неруйнівного рентгенівського контролю в авіації» (розробник – компанія НВО «Електрооптик»). Ідея проекту полягає у застосуванні технологій томосинтезу та дозволяє проводити глибинне пошарове дослідження, що, у свою чергу, надає можливість виявляти внутрішні дефекти вузлів з композитних матеріалів і складних механізмів. Отримання результатів досліджень у цифровому форматі спільно з алгоритмами томосинтезу дозволяє проводити динамічне дослідження у реальному часі. Мобільність пристрою при цьому дозволяє перевозити його і здійснювати оперативну зйомку силами некваліфікованого персоналу, а отримані результати в цифровому форматі відправляти на детальне вивчення кваліфікованому експерту. Можливість використання різних джерел енергії дозволяє здійснювати дослідження навіть в умовах недостатньо обладнаних аеродромів. Стійкість до зовнішніх впливів (удари, температура, вологість) і модульна конструкція дозволяють усувати можливі поломки апаратури у польових умовах. Проект також на стадії дослідно-промислового впровадження.

Ще один перспективний проект має цілковите право на реалізацію. Йдеться про «Апаратно-програмний комплекс захищеного транкінгового зв'язку «Либідь CRT-UA» (автори О.Кривошта, М.Решетник, Ю.Сергієнко, А.Волошин, ТОВ «ДОЛЯ і Ко.ЛТД»). Його реалізація передбачає створення комплексу, призначеного для криптографічного захисту мовних переговорів абонентів та передачі даних у мережах цифрового транкінгового зв'язку. Комплекс реалізує наскрізне (End – to – End) шифрування аудіоданих, що передаються між абонентами. В якості термінальних апаратів використовуються радіостанції MOTOTRBO компанії Motorola Solutions. Використовується крипто алгоритм AES-256. Цікаво, що вже на цей час є готові до впровадження вироби.

Інший проект «Експериментальний роботизований комплекс для відпрацювання основних положень проектування мобільних ро-

Проект подвійного призначення під назвою «Універсальне базове шасі мобільного робота високої прохідності та маневреності» (автор Олександр Биценко, НТУУ КПІ, Інститут оборонних технологій НАЦ КТНП) дозволяє створення малогабаритних та недорогих базових шасі універсальних мобільних роботів з розширеними можливостями діставатися до важкодоступних місць, недоступних для інших видів техніки, виконувати завдання в умовах будь-якої місцевості, на завалах, під час надзвичайних ситуацій та виконання бойових завдань на полі бою

ботів спеціального призначення» (автори Василь Струтинський, Оксана Юрчишин та інші, загалом 7 осіб, НТУУ КПІ) пропонує нову ідею відпрацювання основних положень проектування роботизованих комплексів з використанням експериментального зразка, до якого додаються і відпрацьовуються необхідні вузли. Для збільшення прохідності додаються фліппери та приводи. Для проведення діагностики та огляду об'єктів додаються спеціальні пристрої. Проект на стадії виготовлення експериментального зразку.

Проект «Уніфікований вимірювальний модуль та КПА» (автори проекту Юліан Туз та Юрій Самарцев, НТУУ КПІ) передбачає використання уніфікованого вимірювального модулю, що призначений для телеметричних вимірювань траекторних параметрів малих літаючих об'єктів протягом випробувань нових зразків озброєнь. Модуль має автономне живлення, може вимірювати понад 20 траєкторних параметрів, витримує наджорсткі умови експлуатації з перевантаження, тиску і температури. Розробниками вже виготовлено експериментальний зразок.

Проект «Двоступеневий циклоїдний редуктор» (автори-розробники Юрій Патрило, Ігор Андрусик, Роман Зінько, Бізнес-іноваційний Центр «Тех Стартап Скул» при НУ «Львівська політехніка») пропонує розробку компактного, надійного редуктора з великим передавальним числом, який є безлюфтовим і незворотнім. Редуктор можна використовувати у системах наведення, сервоприводах рулів безпілотних авіаційних комплексів (БАК), ракетної техніки, силових агрегатах тощо. Проект на стадії виготовлення експериментального зразку.

Проект подвійного призначення під назвою «Універсальне базове шасі мобільного робота високої прохідності та маневреності» (автор Олександр Биценко, НТУУ КПІ, Інститут оборонних технологій НАЦ КТНП) дозволяє створення малогабаритних та недорогих базових шасі універсальних мобільних роботів з розширеними можливостями діставатися до важкодоступних місць, недоступних для інших видів техніки, виконувати завдання в умовах будь-якої місцевості, на завалах, під час надзвичайних ситуацій та виконання бойових завдань на полі бою. Стадія проекту: експериментальних зразок.

Ще один проект «Скануючий лазерно-телескопічний силовий модуль для оптичних локаційних систем виявлення та протидії БАК» (автори проекту – Анатолій Негрійко, Сергій Бащенко, Людмила Держипольська, Інституту фізики НГАН України) стосується розробок безпілотної техніки. Ідея про-

екту: створення оптико-електронного модуля потужного лазерного випромінювання для його інтеграції з оптичними локаційними системами виявлення БПЛА та подальшого застосування у системах протидії розвідувальним і ударним БАК шляхом ціле виявлення і виведення з ладу їхніх бортових систем відео спостереження та оптичних систем орієнтації шляхом впливу потужних лазерних імпульсів на чутливі елементи останніх.

Очікуваний режим роботи модуля є наступним: випромінювання лазера виводиться у телескоп через скануючи дзеркало. Після захвату цілі і під час її супроводження за допомогою швидкодіючого сканую чого дзеркала здійснюється її опромінювання. Живитиметься такий багатофункціональний комплекс від бортової електромережі мобільної платформи (або акумулятора), що дозволить створити мобільні комплекси протидії БПЛА, які будуть виводити з ладу оптико-електронні системи відео спостереження, оптичної орієнтації, ціле виявлення дронів на відстані до 3000 м. Стадія проекту: експериментальних зразок.

Є й проекти корегування свідомості та психічних станів. Зокрема проект «Застосування апарату «Віталізатор-Антістрес» для корекції емоційного стану військовослужбовців» (автори проекту Леся Люшенко, Олександр Федорич, Олександр Дяченко, Таврійський національний університет ім.. В. Вернадського) передбачає використання апарату щадної індуктотерапії. Це сучасна інноваційна розробка, яка своїм дистанційним рефлекторним впливом змінює емоційний стан людини. Апарат може біти налаштований як на підвищення, так і на зменшення інтенсивності будь-якої емоції людини. Автори пропонують волонтерам протестувати апарат на окремих групах людей, що страждають на емоційні розлади для дистанційної емоційної корекції колишніх військовослужбовців. Стадія проекту: експериментальних зразок.

Проект «Технологія виробництва високоефективних порохів для стрілецької зброї» (автори проету Володимир Лукашов, Роман Закусило і Віта Середа, Шосткінський інститут Сумського державного університету) пропонує створення технології виготовлення порохів лакового типу, яка дозволяє усунути недоліки існуючої пресової технології і отримувати більш ефективні дрібнозернені порохи для стрілецької зброї. Технологія полягає у розчиненні нітратів целюлози з приготуванням лакової композиції, її диспергуванні у водному середовищі з утворенням грубо дисперсної емульсії, відгонки розчинника, внаслідок чого краплинки лаку тверднуть з утворенням порохових гранул. Стадія проекту: експериментальних зразок.

Цікавими виявилися пропозиції розробників у сфері матеріалознавства. Щоправда, деякі з них поки знаходяться на стадії лише ідеї, проте, це досить перспективні ідеї, що заслуговують на увагу. Зокрема, йдеться про наступні технології, що у випадку реалізації обіцяють просування вперед

Цікавими виявилися пропозиції розробників у сфері матеріалознавства. Щоправда, деякі з них поки знаходяться на стадії лише ідеї, проте, це досить перспективні ідеї, що заслуговують на увагу. Зокрема, йдеться про наступні технології, що у випадку реалізації обіцяють просування вперед.

Так, проект «Нанокомпозитні матеріали для застосування у конструкціях радіо- та магнітопоглинаючих елементів авіаційної та іншої військової техніки» (автори розробки-І.Астрелін, Т.Донцова і І.Іваненко, НТУУ КПІ) полягає у додаванні певної кількості нанотрубок та/або графенів до традиційних або нових конструктивних матеріалів, що сприятиме підвищенню їх міцністних, радіо- та поглинаючих властивостей. Це дозволить створювати відповідні конструкції авіаційної та військової техніки, що відповідатимуть сучасним вимогам якості і безпеки. В рамках проекту будуть розроблені нові полімерні композиційні матеріали зі стабільними радіо- та магнітопоглинаючими властивостями.

Проект «Розробка і організація виробництва рукавів гумових спеціальних на основі інноваційних гумових сумішей» (автори проекту Андрій Удод і Віктор Тішко, ДП «Український науково-дослідний конструкторсько-технологічний інститут еластомір них матеріалів і виробів) пов'язаний із розробкою гумових сумішей і вітчизняної документації на рукави спеціального призначення і освоєння їх виробництва з частковим використанням діючого обладнання для забезпечення підприємств з виробництва та ремонту літаків, вертольотів, бронетехніки тощо, виходу на вітчизняний ринок і перспективою виходу на міжнародні ринки.

Інший проект - «Лазерне зміцнення поверхневих шарів лопаток газотурбінних двигунів» (автори розробки Василь Гіржон і Олександр Смоляков, Запорізький національний університет), - пропонує підвищення мікротвердості та зносостійкості поверхневих шарів лопаток, виготовлених в залежності від призначення, з титанових сплавів типу ВТЗ-1, ВТ-6, ВТ-8 тощо. Шляхом лазерної обробки у різних газових середовищах та лазерного модифікування легкими елементами (азот, вуглець) з глибиною зміцненої зони 100…150 мм. Стадія проекту-експериментальний зразок.

Проект «Акустооптичні кристали для пристроїв обробки зображень, телеорієнтації та ціле наведення» (автори проекту Костянтин Агарков, Михайло Волнянський, Михайло Коптєв, Михайло Трубіцин, Дніпровський національний університет) пропонує розробку і втілення методів вирощування

крупногабаритних та високоякісних акустооптичних кристалів пара телуриту та молібдату свинцю. Продуктом проекту будуть монокристали пара телуриту вагою від 1,2 до 2 кг та молібдату свинцю – до 1 кг, а також заготови для акустооптичних модуляторів, дефлекторів, процесорів. Подальшою метою може стати створення виробництва вирощування акустооптичних кристалів та їх обробки, нанесення просвітлюючи та захисних покритів та виробництво акустооптичних пристроїв військового і цивільного призначення. Стадія проекту-експериментальний зразок.

Проект «Технології вирощування монокристалів із дисперсних матеріалів напівпровідників та високочистих матеріалів і армованих композитів» (автори проекту Віктор Хижняк, Тетяна Лоскутова, Марина Бобіна і Марина Аршук і Олексій Соловар, НТТУ КПІ) пов'язаний із реалізацією технології вирощування монокристалів із дисперсних матеріалів напівпровідників та високочистих матеріалів і армованих композитів, а також нових видів керамічних термоемісійних катодів з гексабориду лантану, високоякісні монокристали спрямовано армовані керамічні матеріали. Цікаво, що цей проект вже впроваджено у виробництво.

Проект «Технологія отримання багатошарових покриттів на твердих сплавах для обробки матеріалів високої твердості військового призначення « (автори проекту Віктор Хижняк, Тетяна Лоскутова, Марина Бобіна і Марина Аршук і Олексій Соловар, НТУУ КПІ) полягає у створенні нових покриттів, що відрізнятимуться від існуючих нині високою твердістю, зносостійкістю, жаростійкістю. Пропонується технологія нанесення покриттів, яка ґрунтується на отриманні матеріалів з комплексом властивостей. Стадія проекту-експериментальний зразок.

Ще один проект - «Скло з багатофункціональним прозорим електропровідним покриттям» (автори проекту Артем Яценко, Анастасія Міщенко, Анастасія Зінченко, НТУУ КПІ), - передбачає створення прозорого багатофункціонального покриття, яке не лише зберігає високу прозорість скла, а й надає йому низку унікальних властивостей – проводити струм, виділяти тепло, фільтрувати ВЧ-випромінювання, зміцнювати поверхню тощо. Це суттєво розширює функціональне призначення звичайного оглядового або навіть кулестійкого скла. Скло перетворюється на прозорий нагрівач-запобіжник конденсації або замерзання оглядових вікон та оптичних пристроїв, елементом ланцюга охоронної системи приміщень з обмеженим доступом, ІЧ-фільтром або антистатичним екраном оптичних

систем тощо. Стадія проекту-експериментальний зразок.

Така досить велика кількість інновацій, яка представлена на першому конкурсі оборонних технологій 14-15 травня 2019 р., може означати лише те, що за останні кілька років до сфери безпеки та оборони приєдналися не тільки безпосередньо спрямовані підприємства, але й винахідники, які займаються створенням не лише продукції орієнтованої на цю сферу діяльності. Неможливо не відмітити, що більшу частину інновацій було представлено студентами вищих навчальних закладів.

Стійкість і опір: запорука оборони держав Балтії

Володимир Паливода,
головний консультант
відділу проблем розвитку сектору безпеки
Національного інституту стратегічних досліджень

У квітні 2019 р. авторитетний американський аналітичний центр «RAND Corporation» презентував дослідження «Стримування російської агресії в державах Балтії за допомогою стійкості і опору»[1]. У цьому документі розглядається, зокрема, найгірший сценарій, при якому Росія окупує Естонію, Латвію та Литву, а також надаються поради щодо організації руху опору на різних етапах кризи. Слід зазначити, що дослідження було замовлене Апаратом Міністра оборони США ще напередодні саміту НАТО у Варшаві (липень 2016 р.).

У документі наголошується, що уряди та громадяни країн Балтії майже щоденно стають об'єктами російських інформаційних операцій та пропагандистських заходів. Ця спланована Кремлем кампанія націлена на підрив довіри до державних інституцій, розпалювання етнічного та соціального напруження, «розмивання» впевненості щодо обов'язку колективної оборони, гарантованої участю у НАТО. Естонія, Латвія та Литва теж є дуже вразливими до загроз як з боку сил спеціальних операцій (ССО), так і розгорнутих поблизу їхніх кордонів регулярних армійських формувань РФ.

1 Deterring Russian Aggression in the Baltic States Through Resilience and Resistance. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2779.html

ЗМІСТ

У контексті цих проблем та дисбалансу між звичайними збройними силами Росії та НАТО в Балтійському регіоні, політичне керівництво згаданих трьох країн вносить відповідні корективи при підготовці національних оборонних планів. Коментуючи їх, автори дослідження оперують двома поняттями, які використовуються як взаємозамінні: тотальна оборона (total defense) і нетрадиційні бойові дії (unconventional warfare). Можливості для застосування цього типу методів ведення війни у державах Балтії вже створюються, і вони можуть відігравати значну роль у стримуванні або протидії різним формам російської агресії. До того ж, експерти «RAND Corporation» вбачають у згаданих методах потенційну підтримку кампанії під проводом НАТО, спрямованої на звільнення країн Балтії, у разі їх окупації. А після закінчення військових дій це може сприяти встановленню миру.

Певні відмінності в національних оцінках загроз та в оборонних планах кожної з держав Балтії формують різні підходи до тотальної оборони/нетрадиційних бойових дій. Так, в Естонії вже давно існує високорозвинена система територіальної оборони («Кайтселійт») та проводяться заходи, націлені на зміцнення національної стійкості, з одночасним розвитком конвенціональних збройних сил. Латвійський уряд протягом останнього десятиліття надає пріоритет розвитку професійної армії, яка зараз модернізується. Крім того, мають бути збільшені чисельність та спроможності Національної гвардії («Земессардзе») і посилена стійкість суспільства, щоб ефективно протистояти новим загрозам. Уряд Литви раніше надавав перевагу розвитку конвенціональних збройних сил, але зараз здійснює заходи щодо поліпшення підготовки Добровольчих сил захисту країни та активного резерву, а також докладає значних зусиль, щоб виховувати своїх громадян у дусі стійкості та готовності до опору у разі вторгнення агресора. Усі три країни, за сприяння США та інших партнерів по НАТО, постійно підвищують професійний рівень власних, хоча й відносно невеликих ССО.

На думку експертів «RAND Corporation», для організації ефективного руху опору державам Балтії необхідно забезпечити відповідні умови. Для цього потрібне обладнання для проведення операцій у кіберпросторі, прилади нічного бачення, системи мобільного зв'язку як на тактичному рівні, так і на далекі відстані, переносні зенітно-ракетні та протитанкові комплекси, безпілотні літальні апарати (БПЛА), стрілецька зброя, автомобільна техніка (позашляховики) та зброя нелетальної дії. Вартість такої екіпіровки груп опо-

ру в усіх трьох балтійських країнах може сягати майже 125 мільйонів доларів. Ця сума не включає коштів на підготовку особового складу, проведення операцій і утримання вже наявного обладнання та зброї.

Автори дослідження пропонують створювати чотири типи груп опору: дві бойові (одна - краще озброєна, інша - менш озброєна); одна - для підтримки; одна - для ненасильницьозброєні бойові групи мають складатися з добровольців (наприклад, з поліції чи парамілітарних громадських організацій) і бути підсиленими солдатами регулярної армії. Завдання цих груп - засідки на конвої, атаки на окремі невеликі підрозділи противника, організація диверсій. Групи підтримки, в основному, будуть виконувати функції логістики та розвідки. Групи ненасильницьких

ких дій. Визначені теж завдання, кількість, структура, спорядження та озброєння кожної з таких груп. Завданням краще озброєних бойових груп має стати, зокрема, організація засідок для російських танків, атаки на штаби та звільнення полонених. Такі групи повинні формуватися з військовослужбовців регулярної армії, ССО та бійців сил територіальної оборони. Менш

дій призначені для випуску інформаційних матеріалів, організації громадянської непокори та так званих «партизанських театрів»[2]. Останні

2 «Партизанський театр» («Teatr guerilla») – форма мистецтва, яка зародилася у 1965 р. у США для організації виступів проти війни у В'єтнамі та капіталізму. Почав ці виступи вуличний театр «Мім-трупа», проводячи спонтанні акції «у дусі Че Гевари» у громадських місцях. Вони звертали увагу публіки на політичні та соціальні проблеми за допомогою сатири і карнавальних методів.

два типи груп мали б складалися лише з цивільних осіб.

За розрахунками «RAND Corporation», у державах Балтії потрібно створити 1000 груп опору, з яких 100 краще озброєних бойових груп і по 300 груп інших трьох типів. Якщо згадану вище суму у 125 мільйонів доларів розділити на п'ять років, то кожна з балтійських країн витрачала б на підготовку груп опору близько 8 мільйонів доларів на рік. Це цілком підйомна квота для оборонних бюджетів Естонії, Латвії та Литви, хоча й прийдеться шукати компроміс з витратами на звичайні збройні сили. Частину витрат на зміцнення східного флангу НАТО може взяти на себе Вашингтон.

Організація структур руху опору на державному рівні має певні потенційні вигоди та ризики. На думку американських дослідників, тотальна оборона/нетрадиційні бойові дії вимагають, загалом, таких можливостей, розширення яких, у порівнянні зі зміцненням звичайних збройних сил, буде важче назвати провокацією або ескалацією напруги. Під час вторгнення та окупації групи опору можуть пошкоджувати лінії комунікації та постачання противника, знищувати його інфраструктуру та перешкоджати використанню інфраструктури окупованої країни. Все це дало б НАТО більше часу на підготовку заходів реагування. Водночас експерти «RAND Corporation» застерігають від використання озброєння та спорядження, яке готується для забезпечення майбутнього руху опору, для боротьби зі злочинністю або проти політичних опонентів. Цей ризик можна міні-

мізувати, передавши сучасні системи зброї структурам територіальної оборони або підрозділам ССО, процес підбору особового складу до яких повинен супроводжуватися ретельним вивченням та перевіркою кандидатів.

Дослідження «RAND Corporation» не залишає ілюзій відносно того, що реакція Росії на рух опору може призвести до чималих втрат серед цивільного населення та серйозних збитків інфраструктурі. У цьому контексті нагадується про російські антипартизанські кампанії у Чечні і вказується на те, що Москва може знову використовувати тактику, яка завдає непропорційно великої шкоди мирним жителям.

Американські аналітики вважають, що балтійським країнам не вистачає готовності саме до проведення тотальної оборони/нетрадиційних бойових дій, щоб захиститися від повномасштабного вторгнення з боку РФ. Свого часу, у 1940-1950-их роках, рух опору в анексованих СРСР республіках Прибалтики пішов на спад, коли з'ясувалося, що Захід не має наміру звільняти їх від радянської окупації. Тому тотальна оборона/нетрадиційні бойові дії мають бути пов'язані з діями звичайних збройних сил, передусім, з реагуванням НАТО на агресію протягом тижнів або місяців, а не років або десятиліть. Без цього рух опору буде позбавлений сенсу існування і не буде сприяти стримуванню противника або обороні.

У дослідженні звертається увага на те, що ландшафт країн Балтії не сприяє веденню партизанської війни. Немає гір і великих лісових масивів[3], тому групам руху опору доведеться діяти переважно у містах.

Відзначаються також зміни, які відбулися в західних суспільствах, зокрема й під впливом російської пропаганди. Швидше за все, підбір кандидатів для формування груп опору буде складнішим, ніж у минулому. Можливо, виникнуть проблеми і з політичною та матеріальною підтримкою деяких союзників по НАТО, оскільки Росія активно намагається розколоти євроатлантичну єдність.

Експерти «RAND Corporation» висловили свої рекомендації як для урядів Естонії, Латвії та Литви, так і для адміністрації США. Це, насамперед, продовження заходів з планування та навчання у сфері врегулювання криз, цивільної оборони та протидії гібридним загрозам. Існує необхідність збільшення скоординованих зусиль у боротьбі з російською пропагандою. Важли-

3 Насправді, площа лісів у Литві становить майже 30 % території, а у Латвії та Естонії - 56 % та 58 % (відповідно). Свого часу учасників партизанського руху опору в країнах Балтії проти радянської окупації називали «лісові брати». Цей рух налічував майже 170 тисяч вояків, з яких 50 тисяч загинули або зникли безвісти.

вою є підтримка національних розвідувальних центрів у країнах Балтії (доцільно створити єдиний розвідувальний центр для поліпшення обміну інформацією) та надання прикордонним службам відповідної сучасної техніки у поєднанні з навчанням персоналу. Мова йде також про підвищення рівня боєздатності ССО та сил територіальної оборони балтійських держав з одночасним розширенням їх арсеналів за рахунок переносних зенітно-ракетних та протитанкових комплексів і мін. США могли б надати своїм союзникам радіостанції, малогабаритні БПЛА, прилади нічного бачення. Нарешті, рекомендується створити мережу децентралізованих сховищ для необхідного озброєння та спорядження.

Коментуючи дослідження «Стримування російської агресії в державах Балтії за допомогою стійкості і опору», Міністр оборони Латвії Артіс Пабрікс зазначив, що у разі серйозної кризи для забезпечення безпеки необхідна участь всього суспільства, тому оборонне відомство виступило з пропозицією запровадити в країні всеосяжну систему державної оборони[4]. Саме такий підхід здатний сформувати в довгостроковій перспективі відповідальне ставлення жителів Латвії до своєї країни та її безпеки, зменшуючи розрив між населенням і державними управлінськими установами і сприяючи усуненню розколу у суспільстві. Постійна присутність союзників, безперервний розвиток механізмів реагування НАТО і зростання національних можливостей зменшує ймовірність таких негативних сценаріїв. Але все ж в рамках військового планування завжди слід готуватися до найгіршого варіанту, який і був проаналізований в «RAND Corporation»[5].

Ще до офіційного оприлюднення згаданого дослідження Кабінет міністрів Латвії створив координаційну робочу групу з питання впровадження всеосяжної системи державної оборони. На початковому етапі планується фокусуватися на розвитку військових можливостей і вдосконаленні стратегії оборони, співробітництві між приватним і державним сектором в оборонній сфері, викладанні основ державності у школах, на цивільній обороні, психологічному захисті, стратегічній комунікації та стійкості економіки. До 1 вересня цього року державні органи мають надати свою оцінку і відповідні пропозиції до координаційної ро-

4 Государственную оборону в Латвии сделают системной. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://rus.lsm.lv/statja/novosti/politika/gosudarstvennuyu-oboronu-v-latvii-sdelayut-sistemnoy.a291769/

5 Pabriks: «RAND Corporation» sniedz ieteikumus, kā stiprināt gatavību aizsargāt valsti. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sargs.lv/lv/Zinas/Latvija/2019/04/16-01.aspx#lastcomment

бочої групи. Там теж очікують широкої громадської дискусії з цього важливого питання і пропозицій з боку суспільства[6].

Не відстають від Латвії і її сусіди. Так, на початку квітня 2019 р. Литва і США підписали «дорожню карту» оборонного співробітництва на п'ять років, яка визначила такі найбільш важливі напрями: спільні навчання та підготовка особового складу; розробка заходів стримування; участь у міжнародних операціях; розвиток можливостей кібербезпеки[7]. У плані реалізації цього документа американська сторона, зокрема, поставить обладнання для боротьби з БПЛА. Загальна вартість контракту становить близько 1,3 мільйонів доларів, а вся сума буде повністю покрита за рахунок коштів Фонду стратегічного партнерства (США)[8].

29 квітня 2019 р. на території Естонії стартували найбільші три-

6 Исследование: «Сдерживание российской агрессии в Балтийских странах». - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.melkon.lv/analytics/2019/04/17/ issledovanie-sderzhivanie-rossijjsk/

7 Litwa podpisała plan współpracy obronnej z USA. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.defence24.pl/litwa-podpisala-plan-wspolpracy-obronnej-z-usa

8 Litwa kupuje wyposażenie do zwalczania bezzałogowców. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.defence24.pl/litwa-kupuje-wyposazenie-do-zwalczania-bezzalogowcow

тижневі навчання Сил оборони «Весняний шторм», в яких візьмуть участь понад 9000 військовослужбовців з 13 країн, включаючи Україну. У цих навчаннях, крім підрозділів регулярної армії, задіяний особовий склад ополчення «Кайтселійт» та дислокованих в Естонії тактичних груп НАТО[9].

Москва уважно слідкує за тим, як держави Балтії зміцнюють свою обороноздатність і намагається переконати їх керівництво у миролюбній політиці Кремля. Під час недавнього візиту президента Естонії Керсті Кальюлайд до Росії та її переговорів з Володимиром Путіним була обговорена проблема побоювання балтійських країн у сфері безпеки. За словами прес-секретаря президента РФ Дмитра Пєскова, такі побоювання є абсолютно безпідставними, і вони майстерно підігріваються воєначальниками НАТО та заокеанськими політиками. Росія ніколи не становила і не становить загрози нікому зі своїх сусідів[10].

Хоча після анексії Криму та збройного конфлікту на Донбасі навряд чи у столицях держав Балтії хтось серйозно може сприймати ці запевнення.

9 Esmaspäeval algab kaitseväe õppus Kevadtorm. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://virumaateataja.postimees.ee/6606940/esmaspaeval-algab-kaitsevae-oppus-kevadtorm

10 Путин и глава Эстонии обсудили опасения Таллина в сфере безопасности. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://vpk.name/news/273523_putin_i_ glava_estonii_obsudili_opaseniya_tallina_v_sfere_bezopasnosti.html

Етнологи з парашутом. Еволюція структур інформаційно-психологічного протиборства сил спецоперацій армії США. (Частина II)

Дмитро Вєдєнєєв,
доктор історичних наук, полковник запасу
Андрій Слюсаренко,
кандидат історичних наук, полковник

Дайош «Вільний Афганістан»!

Помітну роль інформаційно-психологічні підрозділи ССО США відіграли під час проведення операції «Непохитна свобода» в Афганістані у 2001 р. – проти руху «Талібан», у створенні якого сама ж Америка брала участь на початку 1990-х рр. разом зі спецслужбами Пакистану й Саудівської Аравії (остання традиційно виступала основним спонсором «студентів», – тобто талібів). Надвечір трагічного дня 11 вересня 2001 р. президент США підозріло швидко назвав винуватця – Усаму Бен Ладена і місце його перебування – Афганістан. Лише згодом з'ясувалося, що «герой» Афганської війни 1979-1989 рр. спокійно у той час лікував нирки в Пакистані, і захопити його не складало проблеми. Контроль над вічно нескореним «Афганом» давав змогу дотягнутися до регіонів, де зосереджувалися 40% розвіданих покладів природного газу, до 20% нафти, урану, золота, величезні запаси руд кольорових металів, самоцвітів тощо…

Тоді ж перед підрозділами ІПсО ССО ставилися завдання деморалізації бойовиків, умовляння їх до припинення опору, дискредитації ісламського руху «Талібан» в очах мирного населення, піднесення бойового духу союзних США афганських збройних формувань та регулярних силових структур,

ЗМІСТ

забезпечення підтримки населенням нового прозахідного уряду. Поширювалися заклики до видачу за винагороду ватажків ісламістів та виявлення місць їх перебування.

Розгорнулася активна інформаційно-психологічна війна із розкладення противника і залучення населення на свою сторону. До Афганістану, Пакистану, Узбекистану й Киргизії перекинули підрозділи 4-ї Групи психологічних операцій ССО США: 8-й регіональний батальйон ІПсО, підсилений спеціалістами 9-го батальйону тактичних ІПсО, підрозділи штабного планування й зв'язку. На авіабазу Ханабад (Узбекистан) прибули два літаки АСС-130Е «Командо Соло» зі складу 193-го авіакрила спецопераций Національної гвардії США.

Бойові дії та заходи із стабілізації становища в Афганістані супроводжувалися активним застосуванням елементу ІПсО ССО. Перед ним ставилися завдання деморалізації бойовиків, умовляння їх до припинення опору, дискредитації ісламського руху «Талібан» в очах мирного населення, піднесення бойового духу союзних США афганських збройних формувань та регулярних силових структур, забезпечення підтримки населенням нового прозахідного уряду. Поширювалися заклики до видачу за винагороду ватажків ісламістів та виявлення місць їх перебування.

Розгорнулася активна інформаційно-психологічна війна із розкладення противника і залучення населення на свою сторону. До Афганістану, Пакистану, Узбекистану й Киргизії перекинули підрозділи 4-ї Групи психологічних операцій ССО ЗС США: 8-й регіональний батальйон ІПсО, підсилений спеціалістами 9-го батальйону тактичних ІПсО, підрозділи штабного планування й зв'язку. На авіабазу Ханабад (Узбекистан) прибули два літаки АСС-130Е «Командо Соло» зі складу 193-го авіакрила спецопераций Національної гвардії США. Безпосереднє керівництво здійснювала об'єднана оперативна група з представників МО, ЦРУ, Державного департаменту, інформаційної агенції ЮСІА та окремих ЗМІ. На посаду заступника держсекретаря США призначили спеціаліста з реклами й зв'язків із громадськістю Ш.Бірса. Ухвалюється рішення про залучення до інформаційної кампанії приватних PR-організацій та асигнування $400 млн. на пропагандистські заходи у 78 країнах, насамперед ісламських. В Ісламабаді розмістили «медіа-центр швидкого реагування», що зробило роботу західних ЗМІ оперативною, дозволяло їм діяти на випередження у висвітленні подій на Середньому Сході.

Знищення авіацією радіостанції талібів «Голос Шаріату» в Кабулі підірвало медіа-ресурси противни-

ка і забезпечило монопольні позиції силам ІПсО США. Відновлюється віщання радіостанції «Вільний Афганістан», а також налагодили спеціальні програми «Інформаційне радіо» та «Вільний Афганістан», що транслювалися «Голосом Америки» та «Радіо Свобода». З повітря вели віщання ретранслятори «Командо Соло», населенню розкидалися радіоприймачі, здатні приймати передачі лише на певних хвилях

Співробітники 4-ї групи ІПсО за умов слабкої радіофікації населення зробили ставку на друковану пропаганду – заготували до 80 млн. листівок на 27 млн. афганців. За умов низької письменності населення (менше 40%) змістовний наголос у листівках робився на графічну інформацію по типу коміксів. Розробка контенту друкованої пропаганди покладалася на 6-й регіональний батальйон ІПсО, а поліграфічне виконання – на 3-й батальйон підготовки й поширення матеріалів. Було розроблено десятки типів листівок, з розрахунку на різні категорії населення, цивільних мешканців і бойовиків тощо. Поширювали їх з літаків С-130 та С-141, спеціальними авіабомбами по 30-80 тис. примірників у кожній.

Крім того, на Афганістан систематично велося радіомовлення з борту спеціального літака «Командо соло» (ЕС-130Е), що базувався у Ханабаді. У місцях компактного проживання мирного населення та дислокації НЗФ з літаків ВПС США скидалися портативні радіоприймачі з фіксованими частотами прийому. З 2002 р. підрозділи ІПсО розгорнули в Баграмі і Кандагарі дві широковіщальних станцій, відновили роботу кількох афганських (підконтрольних БНС) радіостанцій. Центральний прес-центр коаліційного угруповання розгорнули в Кабулі, в містах Баграмі, Кандагарі й Мазарі-Шарифі – інформаційні центри, де працювали переважно, співробітники підрозділів ІПсО ССО. Серйозні зусилля докладалися до підготовки кадрів для афганських мас-медіа.

Як «давили на психіку»

В цілому психологічні операції виступили важливим й результативним елементом операції «Непохитна свобода». За вирішальною участю спеціалістів ПсО ССО США вирішувалися такі завдання:

– деморалізація бойовиків руху «Талібан» і «Аль-Каїди», а також спонукання їх до припинення опору;

– підвищення бойового духу особового складу місцевих збройних формувань антитерористичної коаліції й підрозділів афганських урядових військ;

– дискредитація ідеології ісламського руху «Талібан» в очах світової спільноти та агітація за підтримку нового уряду країни, а також дій збройних сил США і їх союзників.

Основними об'єктами впливу в ході здійснення психологічних операцій в Афганістані стали бойовики Ісламського руху Талібан (ІРТ) і «Аль-Каїди», особовий склад збройних формувань антиталібського Північного альянсу і підрозділів афганських урядових військ, а також цивільне населення країни. У зв'язку з наявністю у останнього малої кількості телевізійних приймачів, основними засобами психологічного впливу стали друковані матеріали у вигляді листівок, плакатів і газет, а також транслювались радіопередачі пропагандистсько-інформаційного змісту.

У друкарських матеріалах і радіопередачах роз'яснювалися цілі і задачі контртерористичної операції, критикувалася антинародна діяльність талібів (які й справді відзначалися бузувірством і середньовічним мракобіссям), містилися заклики надавати всебічну підтримку новому уряду країни, американським військам та їх союзникам, давалися обіцянки надати грошову винагороду за видачу ватажків талібів, або за повідомлення достовірної інформації про місця їх знаходження.

Операції зі стабілізації обстановки (у зв'язках з цивільною адміністрацією) доповнювали психологічні операції, і переслідували такі цілі: встановлення лояльних відносин між військовим контингентам коаліційних військ, урядовими і неурядовими цивільними організаціями (структурами) і мирним населенням Афганістану в інтересах створення сприятливих умов для успішного проведення військової операції в цілому.

В операціях такого типу брали участь підрозділи 96-го батальйону по роботі з цивільним населенням. Основною задачею при цьому вважалося врегулювання конфліктів, що виникають між органами влади, мирним населенням Афганістану і коаліційним угрупованням військ внаслідок ведення бойових дій.

Мета операцій досягалася такими методами:

– вивченням особовим складом ССО претензій з боку афганського цивільного населення до дій підрозділів ЗС США та їх союзників;

– укладенням домовленостей із старійшинами місцевих племен про взаємні зобов'язання;

– зведенням до мінімуму збитків, заподіяних мирному населенню Афганістану діями коаліційних військ;

– сприяння уряду і місцевим органам самоврядування із забезпечення внутрішньої стабільності (створення тимчасової цивільної адміністрації, відновлення (будівництво) об'єктів соціально-побутового призначення), а також гуманітарною допомогою населенню, ліквідацією наслідків стихійних лих тощо) При цьому представни-

ки ССО часто вдавалися до підкупу авторитетних старійшин племен (враховуючи родоплемінну строкатість країни, в якій упродовж століть не було реального впливу центральної влади). .

У ході операцій по стабілізації обстановки особовий склад підрозділів 96-го батальйону діяв групам у складі угрупувань, що проводили бойові й спеціальні операції, а також самостійно – на основних військових базах коаліційного угруповання і в провінційних центрах Афганістану.

Після виконання основних задач бойові підрозділи відводилися за межі району проведення операції. Усередині цього району протягом 2-4 діб організовувалася робота груп «цивільної адміністрації» по розв'язанню конфліктних ситуацій, що виникли між мирним населенням і коаліційними військами, а також по викупу у населення зброї і боєприпасів.

Потім бойові підрозділи знов вводилися в даний район для його «зачистки», дотримуючись угоди, укладеної групами зв'язку з цивільною адміністрацією. Після завершення бойової спеціальної операції Командування коаліційного угруповання в Афганістані приступало до реалізації гуманітарних проектів, обумовлених угодами по врегулюванню обстановки в районі операції. Такі заходи сприяли встановленню лояльного ставлення до коаліційних військ і значною мірою звужували соціальну базу підтримки ісламістів.

Групи зв'язку з цивільною адміністрацією, що діяли в районах військових баз США і їх союзників, а також у провінційних центрах Афганістану, укладали угоди з владою країни, польовими командирами і старійшинами про залучення місцевих ресурсів для забезпечення діяльності коаліційного угруповання військ, забезпечували невтручання місцевих органів влади і населення в бойові дії, надавали допомогу Командуванню коаліційного угруповання військ у вирішені юридичних питань, пов'язаних з нанесенням збитку матеріальним цінностям і населенню країни в ході проведення військової операції.

Інформаційні операції проводилися на всіх етапах. Їх метою було висвітлення у вигідному для себе світлі діяльності угруповання США та їх союзників в Афганістані.

У ході операцій вирішувалися такі основні інформаційні задачі:

– ретельна цензура інформаційних повідомлень національних і зарубіжних ЗМІ про хід операції «Непохитна свобода»;

– професійна підготовка афганських дикторів радіо і телебачення;

– відбір кандидатів з числа впливових афганських державних, політичних і релігійних діячів, затриманих бойовиків ІРТ і «Аль-

Каїди» для спілкування з кореспондентами;

– своєчасна підготовка інформаційних матеріалів, спрямованих на послаблення дії інформаційних засобів ІРТ і «Аль-Каїди» на мирне населення Афганістану й інші ісламські держави.

Рішення цих задач покладалося на особовий склад підрозділів психологічних операцій, які входили до складу прес-центру коаліційного угруповання ЗС США та їх союзників, розгорнутого в м. Кабул, і інформаційних центрів в містах Баграм, Кандагар і Мазарі-Шаріф.

Особливе значення при утриманні контролю над цією вельми специфічною східною країною надавалося гуманітарним акціям та зв'язкам з цивільною адміністрацією. Така діяльність переслідувала за мету забезпечення лояльних відносин між вояками БНС та місцевою людністю, афганськими урядовими установами та неурядовими організаціями, в цілому підтримки офіційної сторони, мирне урегулювання конфліктів між іноземними військовими контингентами, місцевою владою та населенням. Основними заходами відповідних підрозділів ССО по «цивільній» лінії виступали:

– вивчення конфліктних ситуацій між військовою адміністрацією, урядовими структурами та населенням, претензій до них мирних мешканців;

– компенсування населенню шкоди, спричинену бойовими діями;

– будівництво та відновлення об'єктів соціальної інфраструктури, забезпечення заходів із гуманітарної допомоги;

– укладення домовленостей із старійшинами племен про взаємні зобов'язання (на практиці це нерідко вдавалися до прямого підку-

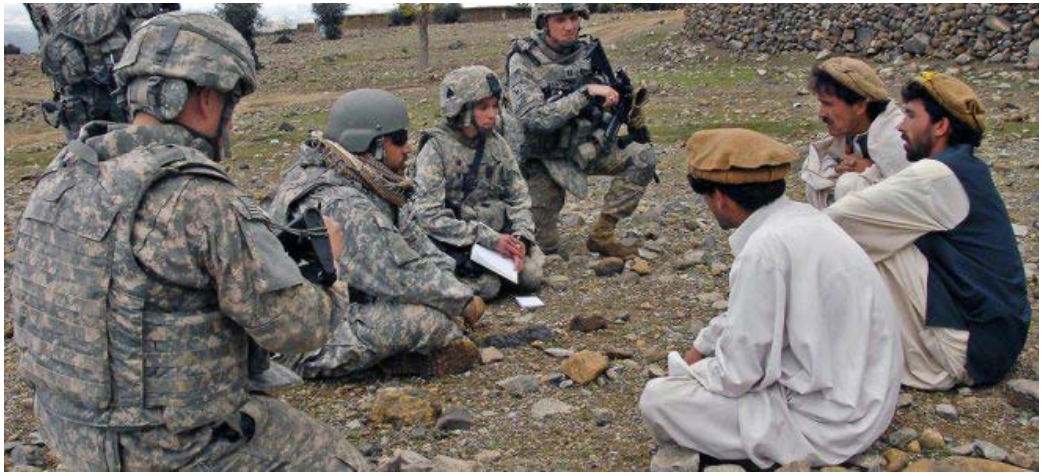

пу посадовців місцевої влади та племінних авторитетів).

Це Афганістан, хлоп'ята...

На думку спеціалістів, зміст американської пропаганди багато в чому не враховував національно-психологічні властивості населення. Як вважав колишній командир 4-ї групи ПсО ССО США, полковник Ч.Борчині, зміст адресованих бойовикам листівок носив виключно характер залякування, що розцінювалося войовничими пустунами й белуджами як образа чоловічої гідності, стимулювало до продовження війни проти «невірних». Помилковим виявився розрахунок на засудження терактів і жорстокості. Пройшовши потужну ідейно-релігійну обробку у навчальних таборах, ісламський фанатик вже уявляв себе «живим мерцем», «жертвою у священній війні», вважав себе правомочним знищувати «ворогів віри», а випадкові (безневинні) жертви терактів, мовляв, гарантовано потраплять до раю.

Подальше зростання бойових дій в Афганістані змусило коаліцію (до 2010 р. чисельність її військ зросла до 120 тис. багнетів – як відомого «обмеженого контингенту» Радянської армії) вдатися до пошуку нових форм спеціальних дій. Зокрема, ЦРУ розпочало масштабне нарощування свого апарату в Афганістані (станом на 2009 р. – 700 співробітників), додатково прибували групи оперативників та аналітиків, і резидентура ЦРУ перевищила чисельність подібних структур під час війн у В'єтнамі та Іраку. До Кабулу направили спеціалістів радіоелектронної розвідки з Агенції національної безпеки та співробітники Розвідувального управління МО США. Генерал ССО С.Маккрістал (який керував спеціальними операціями і в Іраку) організував змішані підрозділи з оперативних працівників та бійців ССО, які повели розшук ватажків моджахедів, а також вивчення настроїв населення в провінціях, де діє ІРТ, а також займалися протидією корумпованим афганським чиновникам.

На завершення варто зазначити, що у кампанії 2001 р. США втратили вбитими 57 вояків (із 730, втрачених антиталібською коаліцією). До лютого ж 2019 р. безповоротні втрати тільки американських солдат у складі коаліції перевищили 2400, понад 20 тис. отримали поранення. До цього слід додати майже 4000 вбитих «контакторів» американських приватних військових кампаній та до 1500 вояків інших армій НАТО, і це без урахування значних втрат урядових військових формувань Кабула. Витрати на «боротьбу з тероризмом» сукупно перевищили $1 трлн. ще у 2017 р. Втрати бойовиків-ісламістів приблизно оцінювалися у 130-140 тис.

БНС контролюють дещо більше половини території країни. Бойові дії, терор «шахідів», «помилкові» удари авіації та БПЛА по весільних процесіях. Не варто дивуватися, що загинуло близько 40 тис. мирних афганців і до 25 тис. мешканців Пакистану, по території якого також постійно завдаються удари. На цьому фоні стало зрозуміло, що навіть високопрофесійні загони ІПСО не здатні переломити цивілізаційну специфіку, суспільні настрої у ментально своєрідній традиціоналістській, ісламській державі. Її населення нерідко, зазначають спостерігачі, щиро сумує за радянськими «шураві», які «чесно воювали», будували розвинуту інфраструктуру та систему соціального забезпечення.

Поки ж доля американського контингенту в Афганістані не вирішена, управлінські рішення коливаються від повного виводу до спроб надолужати чисельність скороченого контингенту. Одне зрозуміло – зовнішнє втручання під будь якими привабливим гаслами й «цінностями» (властивими, за великим рахунком, лише англо-саксо-протестантському ядру сукупного Заходу) в абсолютно несхожі в історико-культурному та етнорелігйному відношенні країни (регіони) не породжує ніяких «розвинутих демократій», проте залишає за собою попелища, колосальні жертви серед «тубільців», розпад на конфесійні анклави, тероро-бандитизм та протестний «соціальний іслам», який з вини західного втручання об'єктивно перетворюється у фактор планетарного значення. І нові «валізи без ручки» для самого Заходу.

Будеш жити за Статутом...

На сьогодні у концептуальних документах ЗС США під психологічними операціями розуміється планомірна пропагандистська і психологічна діяльність, яка проводиться в мирний і воєнний час, розрахована на іноземні ворожі, дружні чи нейтральні аудиторії з метою впливу на їхнє ставлення і поводження в сприятливому напрямку для досягнення як політичних, так і військових цілей США.

За своїм призначенням і особливостями проведення у воєнний час, психологічні операції поділяються на операції з підтримки бойових дій військ, та операції, які проводяться для забезпечення заходів за планом воєнного командування на ТВД. До них відносяться:

- «закріплення» захоплених територій; придушення антиурядових (антиамериканських) виступів в союзних країнах;
- дії сил спеціальних операцій на територіях суверенних держав з метою повалення небажаних для США урядів;
- ідеологічна обробка військовополонених та інтернованих цивільних осіб.

Ведення психологічних операцій передбачено практично у всіх основних керівних документах армії США, зокрема – польовому статуті FM 100-5 «Ведення операцій». Сама ж концепція, завдання, принципи планування, організації і ведення ПсО визначені статутом Сухопутних військ США FM 33-1 «Психологічні операції», який регулярно перевидається з урахуванням досвіду ведення останніх локальних конфліктів і розвитку оперативного мистецтва.

Доктрина ІпсО НАТО AJP-3.7 від 2002 р. передбачила «планові психологічні дії у мирний час, в період кризи та у військовий час, спрямовані на ворожі, дружні й нейтральні об'єкти впливу з метою забезпечення відношення та поведінки, що сприяє досягненню політичних і військових цілей». Апробація країнами НАТО цієї доктрини відбулася, зокрема, у ході операції «Юніфайд проектор» проти Лівії у 2011 р., коли одних листівок спецпропаганди було поширено до 14 млн.

За досвідом американських фахівців, психологічні операції є частиною широкого спектру політичних, військових, економічних та ідеологічних заходів, які використовуються урядом США для забезпечення національних цілей в непередбачених обставинах як у мирний час, так і в разі оголошення війни. Ці дії вважають не силою, а силовими мультиплікаторами, які застосовують ненасильницькі засоби у насильницьких умовах. Переконуючи, а не фізично примушуючи, вони спираються на логіку, страх, бажання чи інші психічні фактори, що сприяють розвитку певних емоцій, настроїв або поведінки.

Кінцевою метою психологічних операцій США вважається «переконання» ворожих, нейтральних та дружніх народів, а також вжиття заходів, сприятливих для США та їхніх союзників. Психологічні операції передбачають діяльність регіональних експертів і лінгвістів, які розуміють політичні, культурні, етнічні та релігійні тонкощі в зоні дії і використовують переконання для впливу на сприйняття та заохочення бажаної поведінки.

Відбуваються організаційно-штатні перетворення частин інформаційно-психологічного компоненту ССО. Так, 21 червня 2010 р. було оголошено про перейменування Групи психологічних операцій у Групу операцій з військової інформаційної підтримки. Цей підрозділ дислокується у Форт-Брегг, штат Північна Кароліна, і входить до складу 1-го командування спеціальних сил, що підпорядковане Командуванню спеціальних операцій армії США.

Відповідно до Польового статуту ЗС США FM 3-05.30, ІпсО спрямовані на зміну поведінки «об'єктів

впливу» на користь національних інтересів США, зниження морального потенціалу й психологічної стійкості противника. З червня 2010 р. у термінології ЗС США поняття «Psychological Operations (PSYOP, ПсО)» замінено визначенням Military Information Support Operations (MISO) – «операції з інформаційного забезпечення дій військ». Нині саме США виступають визнаним лідером у застосуванні цієї ефективної «нелетальної зброї», яку застосовують потужні, апробовані у багатьох збройних конфліктах другої пол. XX – початку XXI ст., відмінно підготовлені й оснащені підрозділи інформаційної боротьби, наявні у всіх елементах ССО армії США, і передовсім – у сухопутних військах. Офіційні документи МО США наголошували на тому, що підрозділи психологічної війни як складова ССО мали отримати упродовж 2007–2011 рр. додатково 3500 чоловік (збільшитися на 33%).

Кожен вид ЗС США має власні засоби і сили ІПсО, хоча основний їх потенціал зосереджений у Сухопутних військах (СВ, до 85%), тільки вони мають регулярні формування ПсО у мирний час. Саме командування ССО СВ нараховує до 40 тис. військовослужбовців і цивільних спеціалістів. Найбільші підрозділи ІПсО зосереджені у ССО Сухопутних військ (СВ), тобто у 1-у Командуванні спеціальними силами (1-е КСС), яке засноване 30 вересня 2014 р. (штаб-квартира розташована в штаті Нью-Джерсі). 1-е КСС організаційно включає, зокрема, 4-у та 8-у групи військової інформаційної підтримки ССО та 95-ту бригаду цивільних справ.

4-а Група військово-інформаційної підтримки (колишня 4-а група психологічних операцій, що існувала з 7 листопада 1967 р.) є одним із оперативних підрозділів військової інформаційної підтримки армії Сполучених Штатів – разом з 8-ю групою військово-інформаційної підтримки, яка була створена 26 серпня 2011 р. в Форт-Брегг. 8-а група складається із 1, 2, 5 та 9-го батальйонів військової інформаційної підтримки.

Згадана 4-та група вважається провідним формуванням інформаційного забезпечення спецоперацій СВ армії США. Включає штаб, штабну роту, шість батальйонів ПсО різного призначення, нараховує загалом близько 1200 осіб (у т.ч. понад 130 офіцерів та до 60 цивільних спеціалістів).

При цьому її 1, 5, 6 та 8-й батальйони мають регіональну спеціалізацію дій, включають (стандартно) штаб, роту штабну і забезпечення, інформаційну роту, роту підготовки теле-радіопрограм, підрозділ з інформаційно-аналітичної роботи. 3-й батальйон ПсО займається підготовкою й поширенням інформаційної продук-

ції, для чого має роти: штабну і забезпечення; підготовки друкованої продукції; підготовки теле-радіопродукції; поширення інформації. 9-й батальйон має звукотрансляційні установки (штабна і три функціональні роти)

Спеціалісти 95-ї бригади цивільної адміністрації (повітрянодесантної) визначають і забезпечують важливі потреби цивільного населення у війні або в аварійних ситуаціях, проводять евакуацію некомбатантів, підтримують операції проти наркобізнесу, підтримують зв'язки з установами цивільної допомоги та іншими неурядовими організаціями.

Підрозділи бригади прагнуть звести до мінімуму шкоду, яка завдається місцевому населенню в результаті бойових дій, а також надають допомогу уряду і місцевій владі країни перебування з питань забезпечення внутрішньої стабільності (створення тимчасової цивільної адміністрації на окупованій території). Чисельність частини, за деякими джерелами, становить від 900 до 1300 військовослужбовців і цивільних фахівців. Організаційно бригада складається зі штабу і штабної роти та чотирьох батальйонів зі зв'язків із цивільною адміністрацією. У кожному батальйоні – близько 200 чоловік. Слід зазначити, що до 97% особового складу бригади цивільної адміністрації комплектується з резервістів, які мають фахову підготовку в галузях громадської безпеки (поліція), сільського господарства, економіки, фінансів та управління. Як визначають військові спеціалісти, діяльність підрозділів цивільних справ бригади сприяла більш ефективному застосуванню звичайних ЗС із метою врегулювання конфліктів.

Для забезпечення ІПсО та контактів з місцевим населенням відповідні підрозділи створені для надання їх лінійним частинам Сухопутних військ на ТВД. Вони об'єднані у Командування по зв'язках із цивільною адміністрацією та психологічним операціям. Воно складається зі штабу, 2 та 7-ї Груп ПсО, чотирьох штабів командувань, семі штабів бригад та 28 батальйонів зв'язків із цивільною адміністрацією. Чисельність командування – понад 9000 осіб.

Підготовка спеціалістів для частин ІПсО ССО СВ здійснюється в Центрі і школі спеціальних способів ведення війни ім. Дж.Кеннеді. При цьому на абітурієнтів поширюється чимало загальних вимог до вояків ССО. Зокрема, у ході 3-тижневих вступних іспитів вони повинні витримати психологічні перевірки та здати фізичні нормативи для військовослужбовців 17-21 років – незалежно від реального віку кандидатів. Надалі вони опановують численними предметами своєї спеціалізації, наголос робить-

ся на вивченні іноземних мов та країнознавству – залежно від регіональної спеціалізації. Заохочується заочне підвищення кваліфікації через навчання у цивільних вищих навчальних закладах, отримання наукових ступенів з політичних наук, соціології, психології, міжнародних відносин, піар-технологій та реклами тощо.

На манівцях «нового світового порядку»

Безперечно, що ССО в тому вигляді, в якому вони створені в США є унікальним явищем військової організації держави. Їх підрозділи «інформаційної підтримки», по суті, перетворилися у важливий компонент загальнодержавної інтегрованої системи інформаційного впливу та інформаційно-психологічного протиборства США. 10 травня 2016 р. у палату представників Конгресу США внесли проект «Закону про протидію інформаційній війні» (Countering Information Warfare Act of 2016, H.R. 5181). Вузловим положенням цього акту стала пропозиція щодо створення у структурі Держдепартаменту Центру аналізу інформації та протидії, який би співпрацював із відповідними органами МО США, директором Національної розвідки, ЗМІ та неурядовими грантовими організаціями.

У грудні 2017 р. президент США Д.Трамп оприлюднив новий доктринальний документ щодо інформаційного протиборства, спрямований проти «ідеологічних загроз із сторони радикальних ісламських угруповань та недружніх держав.

В останні роки роль ССО США (які всю планету поділили на зони відповідальності певних територіальних командувань) неухильно зростала. Ті ж «зелені берети» та «морські котики», як виявилося, в різних іпостасях у 2017 р. були присутні в 149 країнах світу. Про левову частку випадків бойового застосування «елітних військ» громадськість і не здогадується. Так, за свідченням відставного генерала армії США Дона Болдука (у 2013–2015 рр. служив у Командуванні США по Африці, а у 2017 р. керував ССО США на цьому ж континенті), у період його служби в Африці провели 36 спецоперацій у 13 країнах.

Найбільш масштабна з них, «Спостережливий компас», обійшлася федеральному бюджету в $780 млн. Однак акція з метою ліквідації лідера теократичної «Господньої армії опору» в Уганді, такого собі Джозефа Коні, провалилася, довелося негайно евакуюватися. Для таких «місій» Пентагон нарощує кількість секретних «програми спеціального доступу» («чорні програми»), на які тільки у 2010 фінансовому році припала значна частина асигнувань, що виділяються МО США ($ 36 млрд., 17% всього воєнного бюджету МО). Такі ко-

шти витрачаються без повідомлення обох палат Конгресу.

Назагал ми і не уявляємо собі справжньої ситуації в Африці, в центрі якої дев'ять країн ведуть «Велику Африканську війну», в якій наклало головами не менш 5 млн. жителів. Для ССО США і цей конфлікт став полігоном – за словами Д.Болдока, в зону конфлікту регулярно направляють у бойові експедиції, для набуття досвіду, команди по 80-120 бійців ССО. Щоправда, запевняє згаданий генерал, ССО застосовують виключно для підтримки «чесних і демократичних рухів».

Між тим, американські ССО з 32 тис. багнетів у 2001 р. нині зросли до 70000, перевищуючи Бундесвер. Бюджет елітних сил на 2019 р. визначений у $ 13,6 млрд., але на 2020 р. планується запросити $ 165 млрд.! Мабуть вони щось знають?

ЛІТЕРАТУРА

1. United States special operations command. History. – USSOCOM/SOCS-HO 7701 Tampa Point Boulevard MacDill AFB, 2007. – 142 p.

2. Ахмадуллин В. Информационное подавление полковника Каддафи и его армии // Независимое военное обозрение – 2011. – 2 сентября.

3. Бальшаков А. Силы специальных операций сухопутных войск США // Зарубежное военное обозрение. – 2009. – № 12. – С.29– 39.

4. Бурутин А. Войны будущего станут информационными // Независимое военное обозрение. – 2008. – № 5.

5. Вєдєнєєв Д.В. Організаційно-управлінський механізм підрозділів інформаційно-психологічних операцій армії США // Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави: Зб. матеріалів науково-практичної конференції. Київ, 19 березня 2015 р. – К.: НА СБУ, 2015. – С. 201–205.

6. Вєдєнєєв Д.В., Биструхін Г.С., Семука А.І. Гострі кігті орла. Сили спеціальних операцій США: історія та сучасність. Монографія. – К.: К.І.С., 2010. – 400 с.

7. Вилко В.М. Інформаційно-психологічне забезпечення збройних сил США в локальних війнах і збройних конфліктах 1950–2000 рр. (історичний аспект) /Автореф. дис. канд. істор. наук. 20.02.22 – військова історія. – К.: Національна академія оборони України, 2005. – 20 с.

8. Вилко В.М. Інформаційно-психологічне забезпечення діяльності збройних сил США в локальних війнах і збройних конфліктах (1975 – 2003 рр.) // Труди академії. – К.: НАОУ. – 2004. – №52. – С. 358–368.

9. Вилко В.М. Розвиток теорії і практики інформаційно-психологічного забезпечення застосування

збройних сил США // Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Система морально-психологічного впливу на особовий склад Збройних Сил України: тенденції розвитку». – К.: НАОУ, 2003. – Ч. ІІ. – С. 70–80.

10. Галака О., Ільяшов О., Павлюк Ю. Основі тенденції розвитку та ймовірні форми воєн та збройних конфліктів майбутнього // Наука і оборона. – 2007. – № 4. – С. 10–15.

11. Гриняев С. Концепция ведения информационной войны в некоторых странах мира // Зарубежное военное обозрение. – 2002. – № 2. – С. 11–15.

12. Жарков Я.М. Аналіз використання нових інформаційних технологій у спеціальних операціях збройних сил США // Труди академії. – К.: НАОУ. – 2002.– № 40. – С. 275 –280.

13. Жарков Я.М. Інформаційно-психологічний вплив на війська та населення противника (1939 – 2000 рр.) /Автореф. дис. канд. істор. наук. 20.02.22 – військова історія. – К.: Національна академія оборони України, 2010. – 20 с.

14. Иванов В. Черная касса руководителей Пентагона // Независимое военное обозрение. – 2009. – 2 октября.

15. Иванов В. На пропагандистском фронте // Независимое военное обозрение . – 2016. – 20 мая.

16. Кацалапа В.О. Аналіз світового досвіду залучення військ (сил) до ведення інформаційних операцій // Труди університету: збірник наукових праць Національного університету оборони України імені Івана Черняховського. – 2015. – № 1. – С.15–18..

17. Крысько В.Г. Секреты психологической войны (цели, задачи, методы, формы, опыт). – Минск: Харвест, 1999. – 448 с.

18. Мухин В. Ставка на информационный спецназ // Независимое военное обозрение. – 2015. – 15 апреля.

19. Нальдеев А. Печатная пропаганда в деятельности органов психологических операций ВС США в Афганистане и Ираке // Зарубежное военное обозрение. – 2008. – № 8. – С.23–25.

20. Павловська С. Інформаційно-психологічний вплив як фактор досягнення мети в ході воєнних дій // Воєнна історія. – 2008. – № 5. – С. 126–136.

21. Павловська С.В. Розвиток форм і методів діяльності мас-медіа у воєнних конфліктах другої половини ХХ століття /Автореф. дис. канд. істор. наук. 20.02.22 – військова історія. – К.: Національна академія оборони України, 2010. – 21 с.

22. Руснак І.С., Телелим В.М. Розвиток форм і способів ведення інформаційної боротьби на сучасному етапі // Наука і оборона. – 2000. – № 2. – С. 18–23.

23. Силы специальных операций армий капиталистических государств. – М., 1990. – 432 с.

24. Симаков А. Командование сил специальных операций сухопутных войск США // Зарубежное военное обозрение. – 2017. – № 7 – С. 43–50.

25. Ситников А. Америка создает Вермахт 21 века, забыв, что Германия проиграла войну // https://svpressa.ru/war21/article/231033/

26. Слюсаренко А.В. Становлення, організація та функції підрозділів інформаційно-психологічних операцій Сил спецоперацій Сухопутних військ США (середина XX – початок XXI ст.) // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2017. – Вип.1 – Ч.2.– С. 65–72.

27. Странніков А.М. Інформаційна боротьба у воєнних конфліктах другої половини XX століття. – К.: Альтерпрес, 2006. – 192 с.

28. Стрижевський В.В. Розвиток сил спеціальних операцій сухопутних військ США // Труди академії. – К.: НАОУ. – 2002. – № 41. – С. 28 –35.

29. Сурков Н. «Талибан» обвинил Обаму во лжи. ЦРУ перебрасывает подкрепления в Афганистан // Независимая газета. – 2009. – 21 сентября.

30. Тёрс Н. США ведут войну в 149 странах, окружив Россию. Трамп побил рекорд по спецоперациям и останавливаться не намерен // https://svpressa.ru/war21/article/189408/

31. Ткачук П.П., Гула Р.В., Сивак І.О. Інформаційна війна і національна безпека. – Львів: НА СВУ, 2015. – 265 с.

32. Тюрин Д., Сафонов В. Психологические операции ВС США в Афганистане // Зарубежное военное обозрение. – 2002. – № 3. – С.11–17.

Вооружённые силы Франции: независимость в рамках НАТО. Часть 2

Юрий Бараш,
член Экспертного Совета ЦИАКР

Вооружение войск (военных сил) Франции

Военно-экономическими основами военной доктрины определяется создание требуемого уровня технической оснащенности французских ВС. Они включают положения, раскрывающие роль, значение и порядок функционирования ОПК Франции; военно-технические, финансовые и материальные аспекты строительства ВС, реализации оборонной стратегии; приоритеты развития ВС и их компонентов, в т.ч. модернизацию существующего и создание нового ВВТ; вопросы кооперации со странами ЕС и НАТО в области развития военных технологий и производства перспективных образцов ВВТ.

В доктринальных документах подчеркивается, что ОПК вносит существенный вклад в экономику страны. Обладая высоким уровнем научных исследований и разработок, он укрепляет технологическую конкурентоспособность Франции, в т.ч. в гражданском секторе. Доля Франции в военно-экономическом потенциале ЕС 25%. В ОПК Франции работают до 150 тыс. чел., и он имеет до 4 тыс. предприятий с ежегодным оборотом до 15 млрд. евро. Экспорт ВВТ составляет 25-40% внешнеэкономического торгового баланса страны.

Вместе с тем, в эпоху быстрых изменений требуется прикладывать усилия для поддержания пре-

ЗМІСТ

восходства ОПК, развития новых технологий и производства современного ВВТ. В этой связи дальнейшее развитие ВПК Франции должно предусматривать: сохранение ключевых технологических возможностей для поддержания стратегической независимости и обеспечения будущего ОПК; совершенствование системы образования и подготовки кадров, поддержку научных исследований и разработок двойного назначения; пересмотр политики закупки и содержания ВВТ с для снижения затрат, увеличения сроков эксплуатации и повышения эффективности их использования; разработку нового подхода к сотрудничеству ЕС в области ОПК в современных условиях.

Париж также поддерживает инициативу Европейской комиссии о выработке единых мер поддержки технологического и промышленного потенциала ЕС и намерен продолжать сотрудничество с НАТО в области закупок ВВТ.

Развитие ОПК должно осуществляться на основе перспективного видения облика ВС, оценки их потребностей в разных образцах ВВТ для решения задач при выполнении функций в области обороны и национальной безопасности.

В интересах «сдерживания» уже заменены устаревшие самолеты-носители Mirage 2000N на современные Rafale, к 2022 г планировалось принять на вооружение ВМС БРПЛ М-51.2 с повышенной до 10 тыс. км дальностью стрельбы, 4-6 ядерных БЧ ИН по 100 кт с КСП ПРО. Также ведется разработка БРПЛ М-51.3 для ПЛАРБ 3-го поколения SNLE-3G и новой гиперзвуковой КР ASN-4G для истребителей Rafale. Закупаются 12 самолетов-заправщиков A330 MRTT.

Для роста «осведомлённости» намечено полностью ввести в действие систему спутниковой видовой разведки Musis и электронной – Ceres (планируется запустить 4-5 спутников), поставить до 12 комплексов дальних БЛА класса MALE и св. 30 тактических БЛА, модернизировать 4 самолета ПЛО Atlantique 2. Кроме того, к ведению разведки привлекается командование кибероборонь.

В тесной увязке со стратегическими функциями «вмешательство», «предупреждение» и «защита» реализуются программы модернизации видов ВС.

СВ к 2025 г планировалось обновить современными ВВТ на 80%. В войска поступят 200 модернизированных танков Leclerc, 936 БТР Griffon и 489 Serval (вместо БТР VAB), 630 БМП VBCI (вместо БМП AMX-10P), 150 БРМ Jaguar (вместо БМТВ ERC-90, AMX-10RC и СПТРК HOT). Уже поставлены модернизированные до LRU РСЗО

MLRS, Устаревшие ПТРК MILAN заменяются новым комплексом ММР. Продолжатся поставки улучшенных ударных вертолетов Tigre HAD и транспортных вертолетов NH-90 TTH.

В ВВС планировалась модернизация истребителей Rafale и Mirage 2000, транспортных самолетов A400M (парк последних будет увеличен до 50 ед.), продолжится закупка высокоточных 250-кг бомб AASM (до 1748 ед.)

В ВМС планировалось к 2020 г модернизировать авианосец Charles de Gaulle, к 2025-му принять на вооружение ещё 3 фрегата типа FREMM (2 ПВО и 1 ПЛО) и в сумме до 50 вертолетов ПЛО NH-90 NFH, а к 2030 г заменить все устаревшие многоцелевые атомные подлодки типа Rubis новыми типа Barracuda. На долгосрочную перспективу намечена постройка атомного авианосца, 5 фрегатов типа FTI и создание системы противоминной обороны SLAM-F [9].

ВООРУЖЕНИЕ СВ приведено в табл. 2 [1, 6]. В 1990 г СВ Франции имели 1358 танков, 4125 ББМ, 1330 зачётных артсистем (калибра 100 мм и выше) и 429 ударных вертолётов. По ДОВСЕ Франции выделили квоту 1306 танков (1226 в метрополии), 3820 ББМ (3700), 1292 зачётные артсистемы (1192) и 374 ударных вертолётов. После распада СССР прошли сокращения вооружения СВ Франции, и в 2018 г они имели в строю 200 танков, 3299 ББМ, 262 зачётные артсистемы и 62 ударных вертолёта.

Классы вооружений	Количества и типы вооружений в 2018 г	В перспективе
Танки	200 Leclerc	Все будут модернизированы
БМТВ колёсные 6x6	328: 248 AMX-10RCR; 80 ERC-90F4 Sagaie	+ 300 EBRC Jaguar
БРДМ колёсные 4x4	1462 VBL/VB2L	+ 1200 CRAB + 800 CP
БМП колёсные 8x8	629: 519 VBCI VCI; 110 VBCI VCP (CP)	Все будут модернизированы
БТР гусеничные	53 VMB (BvS-10, сочленённые)	
БТР колёсные	2,289 4x4: 2,200 VAB; 89 VAB VOA (OP)	+ 1872 VBMR Griffon; + 978 VBMR Leger (Serval)
Патрульные БА 4x4	16 Aravis	
Артиллерийские системы	262+	
Самоходные пушки	109 155-мм: 32 AUF1; 77 CAESAR	+ 32 CAESAR-NG
Пушки	12 155-мм TRF1	
Миномёты	128+: 81-мм LLR; 128 120-мм RTF1	

ПУ РСЗО	13 227-мм LRU (M270 GMLRS)	Уже модернизированы
Самоходные ПУ ПТРК	295: 110 VAB Milan; 185 VAB Eryx	
Переносные ПУ ПТРК	763: 76 Javelin; 240 Milan, 315 Eryx, 132 ММР	+ 268 ММР
ПУ ПЗРК	205 Mistral	
Инженерные и рем машины		
Брон. инженерные машины	54 AMX-30EBG	
БРЭМ и БМР	48+: 30 AMX-30D; 18 Leclerc DNG; VAB-EHC	
Тральные машины	67: 39 EFA; 18 PTA; 10 SPRAT	
Мостоукладчики	24+: AMX-30B/B2; 4 Buffalo; 20 Minotaur	
Машины хим. разведки	40 VAB NRBC	
РЛС	66: 10 Cobra; 56 RASIT/RATAC	
Лёгкие самолёты	13: 5 PC-6B Turbo Porter; 8 TBM-700/700B	
Ударные вертолёты	62: 39 Tiger HAP; 23 Tiger HAD	все мод. в HAD + 9 Tiger
Многоцелевые вертолёты	117: 18 AS555UN Fennec; 99 SA341F/342M Gazelle	
Транспортные вертолёты	160: 8 тяжёлых H225M Caracal (CSAR); 117 средних: 26 AS532UL Cougar; 23 NH90 TTH Caiman; 68 SA330 Puma; 35 лёгких H120 Colibri	+ 51 NH90 TTH
Разведывательные БЛА	25 SDTI (Sperwer)	

По данным за 2014 г в СВ Франции было:

- Танки: 200 Leclerc (+ 206 на хранении) и 17 учебных AMX-30B2 (+ 61).
- БМТВ: 248 AMX-10RC (+ 84) и 90 ERC-90F4 (+ 33).
- БМП: 519 БМП VBCI и 110 КШМ VCP (+ 651 БМП/КШМ AMX-10P/PC).
- БТР: 53 сочленённых БТР BV-206S и BvS-10, 1462 VAB и до 1300 БМ обеспечения на их базе.
- БРДМ: 40 БМ РХБЗ VAB NRBC, 1470 VBL (+ 151).
- СП: 44 AUF1 (+ 142), 77 CAESAR и пушки: 89 TRF1 (+ 8).
- Миномёты: 140 RTF1 (+ 125) и РСЗО: 13 LRU (+ 44 MLRS).

- ПТРК: 663 Milan, в т.ч. 113 на VAB; 678 Eryx в т.ч. 185 на VAB; 76 Javelin; 30 HOT на VAB (+ 90).
- ЗРК: 4 батареи ЗРК IHawk, 98 ПУ ЗРК Roland-2 (+ 83 Roland-1).
- ПЗРК: 126 Mistral (+ 200) и 20-мм зенитные пушки.
- Самолёты: 8 TBM-700 и 5 PC-6.
- Ударные вертолёты: 65 Tiger, в т.ч. 44 HAP и 21 HAD.
- Вертолёты разведки: 51 SA341F (+ 31-40) и 155 SA342M (+ 8).
- Многоцелевые вертолёты 17 AS555 и транспортные вертолёты: 7 EC725AP; 18 AS532UL; 20 NH90; 102 SA330 [10].

Характеристики вооружения СВ:

Число танков с 1990 г по 2018 г сократилось почти в 7 раз. Всего было закуплено 406 танков Leclerc. Танк имеет вес до 57,4 т, скорость до 71 км/ч, пробег 550 км и эффективную 120-мм/52 гладкоствольную пушку CN120-26 с автоматом заряжания. Но у него недостаточная надёжность, броня, и он устаревает.

Число ББМ с 1990 г по 2018 г сократилось мало (в 1,2 раз).

- Колёсные БМТВ включают колёсные 6×6 БМ: AMX-10RCR (двигатель 300 л.с., вес 19 т, экипаж 4 чел., 105-мм пушка F2) и ERC-90F4 Sagaie (двигатель 155 л.с., вес до 9,5 т, экипаж 3 чел. и 90-мм пушку CN90F1). Эти машины изношены, имеют слабую броню и требуют замены.
- БМП представлены современными колёсными 8x8 БМ VBCI. Они заменили гусеничные БМП AMX-10. У БМП VBCI двигатель 550 л.с., вес 29/32 т, экипаж 3 чел. и десант 8 чел., 25-мм пушка M811 (недостаточно мощная).
- БТР включают устаревшие колёсные 4x4 БМ VAB (двигатель 300 л.с., вес 13,6-16 т, экипаж 2 чел. и десант 10 чел., 12,7-мм пулемёт). Эти БТР изношены, они имеют малую проходимость и бронезащиту, требуют замены.
- БРДМ представлены лёгкими колёсными 4x4 БА VBL (двигатель 95-125 л.с., вес 3,5-4 т, экипаж 2-3 чел., 12,7-мм пулемёт).

Число артсистем с 1990 г по 2018 г сократилось в 5 раз.

- Самоходные пушки (СП) включают устаревшие 155-мм/39 гусеничные AUF1 (было закуплено 276 ед.; дальность стрельбы до 23,5/30 км; двигатель 720 л.с., вес 46 т, экипаж 4 чел.) и современные 155-мм/52 колёсные 6x6 Caesar (дальность стрельбы до 42 км; вес 17,7 т, экипаж 5 чел.).
- Буксируемые пушки включают устаревшие 155-мм/39 орудия TRF1 (было закуплено 105 ед.; дальность стрельбы 24/30 км; вес 10 т, расчёт 7 чел.)
- Миномёты представлены 81-мм LLR (вес 45,2 кг, дальность стрельбы до 3,1/5,7 км) и 120-мм RTF1 (было закуплено 361

ед.; вес 530/600 кг, дальность стрельбы до 8,1/13 км).

- РСЗО включают самоходные 227-мм ПУ MLU (было закуплено 57 ПУ M270 MLRS, 13 из них модернизировали до MLU). Их корректируемые ракеты M31A1 (закуплено 504 ед.) имеют дальность стрельбы до 84 км, ГЧ весом 90 кг и КВО 4 м. MLU оснащена модернизированной СУО EFCS, новой навигационной системой с GPS и новой системой связи. В ПУ введены электроприводы наведения и усилена броня кабины.

Число ПТРК и ПЗРК также сократилось, а ЗРК в СВ вообще не осталось:

- ПТРК включают самоходные (на БТР VAB) Milan и Eryx с дальностью стрельбы до 2 км и 0,6 км и переносные Javelin (до 2,5 км), Milan и Eryx. .
- ПЗРК представлены переносными комплексами Mistral с дальностью стрельбы 500-6000 м и потолком 5-3000 м.

Армейская авиация:

- Лёгкие самолёты включают PC-6B и TBM-700/700B, которые используются для разведки в операциях по стабилизации.
- Ударные вертолёты (УВ) включают машины Tiger (Tigre) в 2-х модификациях (огневой поддержки HAP и многоцелевые HAD). Вертолёт имеет 2 двигателя по 1303 л.с., скорость до 278 км/ч, дальность до 800 км, потолок 4 км, вес до 6 т, пустого 3,06 т, вооружение: HAP (30-мм пушка, 68-мм НУР, УР В-В Mistal), HAD (как у HAP + ПТУР Hellfire и 68-мм УР RPM).
- Многоцелевые вертолёты представлены AS555UN и SA341F/342M (последних было закуплено 265 ед.). AS555UN имеет двигатель 847 л.с., скорость до 246 км/ч, дальность 648 км, вес до 2250 кг, пустого 1220 кг, перевозит 2 + 4 чел.
- Транспортные вертолёты включают тяжёлые H225M; средние (AS532UL; новые NH90 TTH и устаревшие SA330 (последних закупили 101 ед.); лёгкие H120. H225M имеет 2 двигателя по 2101 л.с., скорость 296/315 км/ч, радиус 463 км, вес до 11 т, пустого 5,445 т, перевозит 1-2 + 29 чел. или 5,56 т груза. AS532UL имеет 2 двигателя по 1820 л.с., скорость до 278 км/ч, дальность 618 км, вес до 9 т, пустого 4,33 т, перевозит 2-3 + 21-25 чел. или 4,5 т груза. NH90 TTH имеет 2 двигателя по 2100 л.с., скорость до 291 км/ч, дальность 907 км, вес 10,6 т, пустого 6,3 т, перевозит 1-2 + 20 чел. или 2,5 т груза.
- Разведывательные БЛА представлены комплексом SDTI (скорость до 240 км/ч, дальность 200 км, время полёта 6-12 ч, нагрузка 50-100 кг).

Программа реформирования СВ Франции, именуемая SCORPION,

начала осуществляться с 2014 г. Наряду с формированием новых оргструктур она включает радикальное обновление и модернизацию материальной базы СВ.

Подобно другим СВ европейских стран НАТО, после конца холодной войны СВ Франции также пережили период сокращений закупок и задержек в поставках нового ВВТ. В итоге почти весь наличный парк французских ВВТ СВ был произведен в 1980-х годах. Хотя СВ и получили в последние годы БМП VBCI, СП CAESAR и УВ Tigre, большая часть парка СВ требует срочной замены.

Это касается, прежде всего, колесного БТР VAB и его св. 30 модификаций (всего 2600 ед.). Средний их возраст составляет 33 г, а некоторые машины старше 40 лет. БМТВ AMX-10RCR (248 ед.) и ERC-90 Sagaie. (80 ед.) также изношены. В 2016 г были боеготовыми лишь 44% БТР VAB и 48% БМТВ AMX-10RCR (в 2015 г – 55%). А ведь ББМ VAB, AMX-10RCR и ERC-90 составляют, благодаря их аэромобильности и подвижности, основу оперативных сил. Но лишь немногие из этих машины перенесли сложные условия в Африке. Поэтому часть парка ББМ непригодна к эксплуатации, в т.ч. из-за нехватки запчастей. Из-за повышенного износа ББМ операции французских СВ в последние десятилетия затруднены.

Программа SCORPION призвана устранить эти проблемы МТО. Последняя версия программы на 2019-2025 гг. получила статус закона (Закон о планировании направлений политики обороны на ближайшие годы). Документ определил перспективы дополнительного увеличения и ускорения закупок ВВТ.

Цели программы SCORPION основаны на описанных в 1-й части статьи мерах реструктуризации и направлены на обновление ВВТ СВ Франции и в дополнение – на обеспечение универсальности и быстроты обмена информацией между вновь приобретенными или модернизированными боевыми машинами. В результате должна быть создана система связи для широкого спектра задач, использующая высокомобильную и глобально применимую архитектуру C4ISR.

Системы в рамках программы SCORPION включают:

БМ Griffon. Самой масштабной закупкой программы является приобретение к 2030 г 1872 колесных 6х6 БМ VBMR Griffon. Планируется иметь 5 вариантов (БТР, КШМ, БРЭМ, машины артиллерийской разведки и санитарные). Поставка первых 936 БМ началась в 2018 и завершится к 2025 г.

БМ Serval. Парк БМ Griffon дополняется меньшей колесной 4×4 БМ VBMR Léger. До 2025 г., намечено приобрести 489 БМ, а в 2030 г. иметь 978 ед.

БРМ Jaguar. Намечена поставка до 2030 г 300 БРМ Jaguar (6×6). БРМ имеет 40-мм пушку CTAS и ПУ на 2 ПТУР ММР (боекомплект 4 ПТУР). БРМ Jaguar заменят устаревшие БМТВ AMX-10RCR, ERC-90 и самоходные ПТРК VAB с ПТУР HOT. Поставка первых 150 БРМ начнётся в 2020 и завершится в 2025 г.

Танк Leclerc. Планируется модернизация 200 ед. в 2020-2028 гг.

Боевая информационная система SICS должна объединить совместно действующие боевые машины в высокоэффективную сеть, что позволит создать совершенно новые оперативные возможности для СВ. Программа SCORPION образует систему систем (мегасистему), в которой до 70% всех используемых на боевой технике инженерных решений полностью или в большой степени идентичны. Конструкция машин Griffon, Serval и Jaguar предусматривает применение, где можно, одних компонентов, в т.ч. гражданских. Это облегчит обеспечение запчастями и позволит сэкономить на ремонте.

С поставкой БМ Griffon в 2018 г началось обновление бронетехники СВ. Вторая фаза программы начнётся с 2023 г., когда наряду с поставками БМ Griffon и Léger, БРМ Jaguar, стартует модернизация 629 БМП VBCI (оснащение их системой боевого управления SICS для совместимости с машинами программы SCORPION). Также планируется модернизация и интеграция в архитектуру SCORPION до 18,5 тыс. комплектов боевой экипировки пехотинца FÉLIN.

Стоимость всей программы закупок и модернизации за 12 лет составит до 8 млрд. евро, из которых, лишь 6 млрд. евро гарантированы. Отсюда значительное увеличение расходов на оборону кажется неизбежным, поскольку другие виды ВС Франции также ожидают реализации крупных проектов закупок.

Франция приняла решение руководства НАТО о повышении военных расходов к 2025 г до 2% ВВП. После сокращений в 2017 г. они были 1,78%. Военные расходы 2018 г в сравнении с 2017 г увеличены на 2 млрд. евро и достигли 34,2 млрд. евро. Цель в 2% ВВП должна быть достигнута к 2025 г.

Критика программы SCORPION с её начала велась командованием СВ Франции и экспертами из-за малого числа поставляемых БРМ. Так, всего 300 БРМ Jaguar должны заменить 506 бывших в 2014 г БМТВ и СПТРК (256 AMX-10RCR, 110 ERC-90 и 140 VAB HOT).

Указывается на неправильность выбранного пути развития ББМ. В т.ч., использование машин, требовательных к условиям эксплуатации и, возможно, восприимчивых к ошибкам новых технологий в ходе операций в Африке является неверным. Вместо этого, было бы

рациональнее приобрести большее количество простых и выносливых машины. Некоторые критики считают БРМ Jaguar с ее 40-мм пушкой CTAS хуже вооруженной для боя с танками, чем ERC-90 (90-мм пушка) и AMX-10RCR (105-мм пушка).

Сторонники же БРМ Jaguar отмечают, что в Африке они вряд ли встретятся с танками в бою. Кроме того, скорострельность её пушки CTAS – до 168 в/мин, а подкалиберный снаряд вблизи пробивают 175 мм брони (на 3 км – 125 мм). А с помощью ПТУР ММР БРМ Jaguar сможет поражать танки. Также БМ Griffon и БРМ Jaguar имеют лучшую защиту, чем их предшественники.

Однако новые машины тяжелее, что ограничивает их воздушные переброски. Так, вес БРМ Jaguar 25 т против 19 т у AMX-10RCR и 8,3 т ERC-90. БМ Griffon (24,5 т) также тяжелее, чем БТР VAB (13-16 т). Вес БТР VBMR Léger планируется в 10-15 т. Таким образом, программа SCORPION выдвигает новые требования перед транспортными самолётами ВВС Франции. Так, нагрузка самолета C-160R всего 16 т. Ее достаточно для перевозки БМТВ ERC-90, но не хватит для БРМ Jaguar. Однако поступающий в ВВС самолет A400M имеет нагрузку 37 т, что делает его совместимым с парком машин программы SCORPION [6].

В перспективе в СВ планируется поступление по всем программам: с 2018 г 400 ПУ и 1950 ПТУР новых ПТРК ММР, 1872 новых БТР Griffon; с 2020 г 300 новых БРМ 6x6 EBRC Jaguar, 200 модернизированных танков Leclerc XL-R, 14 новых БпАК Patroller и новых вертолётных ПТРК MLP; с 2022 г 978 новых БТР VBMR Leger; с 2025 г 67 модернизированных ударных вертолётов Tigre MkIII, 32 новых СП Caesar-NG 8x8, 2000 новых БА 4x4 CRAB (1200 БРДМ и 800 КШМ); с 2030 г новых франко-германских рельсовых пушек Pegasus; с 2035 г 200-400 перспективных франко-германских танков MGCS [11, 12].

Характеристики перспективной техники и вооружения СВ:

- Танк Leclerc: будет модернизирован до уровня XL-R с продлением службы до 2040 г. Вес станет 58 т, скорость до 72 км/ч, пробег 550-600 км. Планируется установка дополнительной брони, интеграция в сетевую систему боевого управления SICS, установка цифровой системы связи.
- Перспективный танк MGCS: вес 60-65 т, скорость 75-80 км/ч, пробег 700-850 км, новая немецкая 130-мм или французская 140-мм пушка, спаренная 20-мм пушка или 12,7-мм пулемёт. Будет на вооружении до 2075 г и сможет противостоять российскому танку Т-14.
- Колёсная 6x6 БРМ EBRC Jaguar (заменят БМТВ AMX-10RCR и

ERC-90). БРМ имеет защиту от 14.5-мм пуль, вес 25 т и усиленную противоминную броню, двигатель 500 л.с., скорость до 90 км/ч, пробег 800 км, 40-мм пушку CTAS с телескопическими выстрелами, ПТУР ММР, экипаж 3 чел. Имеет сетевую системой управления SICS и цифровую систему радиосвязи.

- Колёсные 8х8 БМП VBCI будут модернизированы с интеграцией в сетевую систему боевого управления SICS.
- Колёсные 6х6 БТР и БМ VBMR Griffon (заменят БТР VAB). Создан на базе коммерческого автомобиля. Модификации будут включать БТР, КШМ, ПРП, инженерную БМ, БММ, БРЭМ. БТР имеет вес 24,5 т, двигатель 400 л.с., скорость до 110 км/ч, пробег 800 км, модуль вооружения с 12,7-мм или 7,62-мм пулемётом или 40-мм гранатомётом, несёт 2+8 чел. Оснащён сетевой системой управления SICS и цифровой системой радиосвязи.
- Колёсные 4х4 БМ VBMR Leger (Serval). Заменят БМ VAB. Модификации будут включать БРМ, патрульный БТР, БМ связи, БМ РЭБ, БММ. БТР имеет вес до 15 т, модуль вооружения с 12,7-мм или 7,62-мм пулемётом, несёт 2+8 чел. Имеет сетевую систему управления SICS и цифровую – радиосвязи.
- Колёсные 4х4 БРДМ CRAB. Заменят БРДМ VBL. Имеет вес 5-8 т, скорость до 110 км/ч, пробег 750 км, модуль вооружения с 25-мм или 20-мм пушкой, 12,7-мм пулемётом, 2-4 ПТУР ММР.
- Самоходная колёсная 8х8 155-мм пушка Caesar-NG. Заменят гусеничные 155-мм СП AUF1. Caesar-NG будет иметь вес 26-30,5 т, улучшенную проходимость и броню, больший боекомплект, дальность стрельбы 42 км и 55 км снарядом ERFB, скорострельность 10 выстрелов/мин.
- Рельсовая пушка Pegasus: дальность стрельбы 200+ км, скорострельность 10-12 в/мин, начальная скорость снаряда М7 (2580 м/с).
- ПТРК ММР: для замены ПТРК Milan, дальность стрельбы до 4,1 км, скорость 160 м/с, диаметр ПТУР 140-мм, пробивает 1 м брони или 2 м бетона, наведение телевизионное, тепловизионное и по оптоволоконному кабелю, вес ПТУР в контейнере 15 кг.
- ПТРК MLP (на базе ММР): для замены ПТРК Hellfire, дальность стрельбы до 10 км, диаметр ПТУР 140-мм, вес ПТУР в контейнере 32 кг.
- Ударный вертолёт Tigre MkIII: скорость до 350 км/ч, дальность до 1000 км, потолок 4 км, вес до 6,5 т, вооружение дополнено ПТУР MLP и УР RPM.

- Беспилотный авиакомплекс Patroller: скорость БЛА до 315 км/ч, дальность до 200 км, потолок 7,62 км [11, 12].

Анализ вооружения СВ Франции показал, что они лишь частично имеют необходимую номенклатуру ВВТ, в т.ч.:

- для общевойсковых операций: танки, колёсные ББМ (БМТВ, БМП и БТР), колёсные БМ (БРДМ, КШМ, ПРП, др.) и тяжёлые гусеничные БМ (МТУ, БМР, БРЭМ), системы артиллерии (самоходные пушки, в т.ч. колёсные и гусеничные, а также буксируемые пушки и миномёты, самоходные РСЗО), ПТРК и ПЗРК, вертолёты (ударные, многоцелевые и транспортные), БЛА;
- для стабилизационных операций: колёсные БТР и БРДМ, патрульные БА, буксируемые пушки и миномёты, лёгкие самолёты, вертолёты, БЛА.

Но в СВ отсутствуют необходимые для общевойсковых операций гусеничные БМП, почти нет гусеничных БТР и главное – ЗРК, а также почти нет необходимых для стабилизационных операций БА MRAP (вместо них используются колёсные БТР).

Структура вооружений СВ с учётом потребности в общевойсковых операциях, имеет значительные диспропорции. Общее число колёсных ББМ (3246 БМТВ, БМП и БТР) в 13 раз больше, чем гусеничных БМ (253 танка и БТР). Это объясняется тем, что существенная часть французских СВ развёрнута на заморских территориях, и также активно участвует в стабилизационных операциях, а колёсные ББМ для них хорошо приспособлены. Но для общевойскового боя они годятся мало из-за низкой проходимости вне дорог, и это является серьёзным недостатком. Однако ещё большим недостатком является явно недостаточное число танков в СВ (200 ед.) и отсутствие ЗРК (кроме ПЗРК).

Соотношение в СВ Франции числа танков и ББМ (БМП) сейчас составляет 200:3299(629), т.е. 1:16,5(3,1), тогда как это соотношение для общевойсковых операций должно быть 1:1,5(1). Тут тоже налицо значительная диспропорция. В перспективе это соотношение в СВ станет 1:15,8(3,2). Диспропорция уменьшится мало, и в части вооружения СВ можно констатировать лишь планы замены существующего изношенного ВВТ на новое тех же классов. Т.е. СВ ориентируются, в основном, на решение тех же задач, что и до российской агрессии против Украины 2014 г (гарнизонная служба на заморских территориях, обеспечение внутренней безопасности, борьба с терроризмом, участие в стабилизационных и миротворческих операциях). Подготовки к отражению

агрессии СВ России против стран НАТО и ЕС в СВ Франции почти не видно.

ВООРУЖЕНИЕ ВВС приведено в табл. В 1990 г ВВС Франции имели 700 боевых самолётов. По ДОВСЕ стране была выделена квота 800 ед. В 2018 г ВВС Франции имели 280 боевых самолётов, то есть в 2,5 раз меньше, чем в 1990 г.

Классы вооружений	Количества и типы вооружений в 2018 г	В перспективе
Боевые самолёты	280 (в т.ч. 64 учебно-боевых Alpha Jet)	
Истребители-бомбардировщики	67 Mirage 2000D	55 мод. Mirage 2000D
Многоцелевые истребители	108: 60 Rafale B; 48 Rafale C	+ 24 Rafale
Истребители-перехватчики	41: 35 Mirage 2000-5/2000C; 6 Mirage 2000B	мод. Mirage 2000-5
Электронной разведки	2 C-160G Gabriel	
ДРЛО и управления	4 E-3F Sentry	мод. + 3 E-3F
Заправщики/ транспортные	14: 3 KC-135, 11 C-135FR	+ 12 A330 MRTT
Транспортные самолёты	131: 14 тяжёлых A400M Atlas; 35 средних: 5 C-130H; 9 C-130H-30; 21 C-160R 70 лёгких: 19 CN235M-100; 8 CN235M-300; 5 DHC-6-300; 23 EMB-121; 15 TBM-700; 12 пассажирских: 12: 3 A310-300; 1 A330; 2 A340-200; 2 Falcon 7X; 2 Falcon 900 (VIP); 2 Falcon 2000	+ 36 A400M мод. C-130
Учебные самолёты	107: 64 Alpha Jet; 18 Grob G120A-F; 25 TB-30 Epsilon (в т.ч. много на хранении)	
Многоцелевые вертолёты	37 AS555 Fennec	
Транспортные вертолёты	43: 11 тяжёлых H225M Caracal; 32 средних: 3 AS332C и 4 AS332L Super Puma; 3 AS532UL Cougar (VIP); 22 SA330B Puma	мод. H225M мод. AS532 и. SA330B
БЛА	6 тяжёлых MQ-9A Reaper (не вооружены)	мод. воор. + 3 MQ-9A

Вооружение истребителей:		
УР воздух-воздух	R-550 Magic 2; Mica IR/RF; Meteor	+ Meteor
УР воздух-земля	AS-30L; Apache	
Крылатые ракеты	50 ASMP-A; SCALP EG	+ 50 ASN-4G
Управляемые бомбы	AASM; GBU-12 Paveway II	+ AASM
Зенитные пушки	20-мм Cerbere 76T2	
ЗРК	10 большой дальности SAMP/T Mamba; 12 малой дальности Crotale NG	мод. SAMP/T

По данным за 2014 г в ВВС Франции было:

- Истребители: 164 Mirage 2000, в т.ч. 8 B, 22 C, 74 D, 30 5F, 30 N (+ на хранении 56: 7 B, 24 C, 1 D, 2 5F, 22 N); 104 Rafale, в т.ч. 56 B и 48 C (+ 1 C);
- Специальные самолёты: 4 ДРЛО E-3F; 2 РЭР C-160G; 11 заправщиков C-135FR и 3 KC-135R.
- Транспортные самолёты: 11 A400M; 28 C-160R (+ 34); 15 C-130, в т.ч. 14 H и 1 J; 27 CN235M; 22 EMB-121 (+ 7); 5 DHC-6 и 2 DHC-8; 19 TBM-700; 3 A310; 1 A330; 2 A340; 2 Falcon 7X; 5 Falcon 20 (+ 16); 4 Falcon 900/2000.
- Учебно-боевые самолёты: 109 Alpha Jet (+ 38) и учебные самолёты: 6 PC-21, 18 D-140 (+ 1); 42 TB-30 (+ 76); также на хранении 5 HK-36, 6-10 CAP-10.
- Вертолёты: 42 AS555 (+ 1); 11 H225M; 6 AS332 (+ 1); 6 AS532 (+ 2); 26 SA330 (+ 21-27); 3 EA-330; 4 SA365N; 2 EC225.
- БЛА разведки: 6 MQ-9A Reaper.

Кроме того, на хранении находилось 14 бомбардировщиков Mirage IV, 61 штурмовик Jaguar, в т.ч. 50 A и 11 E, 85 истребителей-бомбардировщиков Mirage-F1, в т.ч. 13 C, 5 C-200, 34 CT, 30 CR, 3 B [10].

Характеристики техники и вооружения ВВС:

- Mirage 2000B/C/D (получено 315: 30 B, 124 C, 86 D, 75 N) – перехватчик и истребитель-бомбардировщик 4-го поколения. Двигатель тягой 6,4/9,5 т, тяговооружённость 0,57, скорость 1380/2534 км/ч, радиус действия 741 км, потолок 16,46 км, скороподъёмность 284 м/с, перегрузка -3,2/+9 g, вес, т (самолёта до 17, пустого 7,5, топлива 3,16, боевой нагрузки 6,2), 2 30-мм пушки, 9 точек подвески (УР В-В Magic 2, Mica IR/RF, УР В-З AS-30L; КР Apache, SCALP EG, ПКР AM-39 Exocet, упр. бомбы AASM; GBU-12).
- Rafale B/C (заказано 132, получено 108: 60 B, 48 C) – многоцелевой истребитель поколения 4+. Два двигателя тягой по 5,1/7,5 т, тяговооружённость 1,03, скорость до 1950 км/ч, ра-

диус действия 1390 км, потолок 15,24 км, скороподъёмность 305 м/с, перегрузка -3,2/+9 g, вес, т (самолёта до 24,5, пустого 10, топлива 4,7, боевой нагрузки 9,5), 30-мм пушка, 14 точек подвески (УР В-В Magic 2; Mica IR/RF; УР В-З AS-30L; КР Apache, ASMP-A; SCALP EG, ПКР AM-39 Exocet, управляемые бомбы AASM; GBU-12), цена 85-124 млн. долл.

- Alpha Jet – учебно-боевой самолёт. Два двигателя тягой по 1,3 т, скорость до 1000 км/ч, радиус действия 1110 км, потолок 13,7 км, вес, т (самолёта до 8, пустого 3,5, боевой нагрузки 2,5), 5 точек подвески (30-мм пушка, УР В-В Magic II, бомбы).
- MQ-9A Reaper – дальний разведывательный БЛА. Двигатель 910 л.с., скорость до 250/400 км/ч, радиус действия 2370 км, автономность 16-28 ч, потолок 15 км, вес, т (самолёта до 4,76, пустого 2,22, топлива 1,3).
- КС-135 Stratotanker – самолёт-заправщик. Четыре двигателя тягой по 10 т, скорость до 933 км/ч, дальность 5550 км, потолок 15,2 км, вес, т (самолёта до 146, пустого 44,7, топлива 87).
- A400M Atlas – тяжёлый транспортный самолёт (заказано 50 ед.). Четыре двигателя по 11000 л.с., скорость 650/830 км/ч, радиус действия 1320-3150 км, потолок 12,2 км, вес, т (самолёта до 141, пустого 75,5, топлива 50,5, полезной нагрузки 37), перевозит 120 чел.
- C-130H Hercules – средний транспортный самолёт. Четыре двигателя по 4590 л.с., скорость до 645 км/ч, радиус действия 2100 км, потолок 9,3 км, вес, т (самолёта до 79, пустого 34, топлива 20,8, полезной нагрузки 19), перевозит 72 чел.
- C-160R Transall – средний транспортный самолёт. Два двигателя по 6200 л.с., скорость до 535 км/ч, радиус действия 1800 км, потолок 8,5 км, вес, т (самолёта до 49,1, пустого 28,8, полезной нагрузки 16), перевозит 93 чел.
- CN235 – лёгкий транспортный самолёт. Два двигателя по 1900 л.с., скорость до 454 км/ч, радиус действия 1740 км, потолок 8,1 км, вес, т (самолёта до 16,5, пустого 8,8, полезной нагрузки 6), перевозит 48 чел.
- SAMP/T Mamba – ЗРК большой дальности. Обнаружение БР на 600 км, 10+ ракетных каналов, 8 ЗУР на ПУ, 6 ПУ в батарее, дальность поражения самолётов 3-100 км, БР с дальностью полёта 600 км – 3-35 км, потолок 25 км, скорость ЗУР 900-1400 м/с, перегрузка 60/15 g, вес ЗУР 510 кг (БЧ 20 кг).
- Crotale NG – ЗРК малой дальности. 8 ЗУР на ПУ, 3 ПУ в батарее, дальность поражения 0,5-10 км, потолок 6 км, скорость

ЗУР 870 м/с, перегрузка 35 g, вес ЗУР 73 кг (БЧ 14 кг).

В перспективе в ВВС планируется: с 2018 г модернизация истребителей Rafale до уровня F3R, 200 новых УР В-В Meteor (совместная разработка стран ЕС); с 2020 г 3 спутника Ceres; с 2021 г 2-3 спутника Comsat NG; с 2022 г модернизация ЗРК SAMP/T с ЗУР Aster-30 B1NT; с 2025 г 18 новых БЛА MALE RPAS (Франция, ФРГ, Италия), 1000-2000 управляемых планирующих бомб SGB-L и 1000 – SGB-H; с 2030 г 60-100 (30-50) новых франко-британских ударных БЛА FCAS, модернизация истребителей Rafale до уровня F4; с 2035 г 50 новых УР В-З ASN-4G, новые истребители 6-го поколения SCAF (Франция, ФРГ, Испания) [11, 12].

Характеристики перспективной техники и вооружения ВВС:

- Многоцелевой истребитель поколения 4++ Rafale F3R: скорость до М1,8 (2203 км/ч), дальность 1850-3700 км, потолок 15,5 км, дальность РЛС 200+ км, обзор 140 град., адаптация УР В-В Meteor.
- Многоцелевой истребитель поколения 4+++ Rafale F4: продление эксплуатации до 2050 г, приспособление для сетецентрической войны и взаимодействия с истребителями 5-го и 6-го поколений; скорость до М1,8 (2203 км/ч), дальность 3000-4000 км, потолок 18 км, дальность РЛС 350-400 км, будет иметь лазерно-лучевую систему наведения и комплекс поражения AASM Hammer SBU-64, чтобы применять высокоточные корректируемые бомбы 250 кг (дальность 60+ км) и УР В-З с лазерным и инфракрасным наведением, планирующие бомбы SGB-L/H.
- Многофункциональный малозаметный истребитель 6-го поколения SCAF: 2 двигателя, скорость до М2 (2500 км/ч), дальность 2500-4500 км, потолок 20 км, дальность РЛС 500-600 км, вооружение, в т.ч., новые УР В-З ASN-4G и ПКР CVS401 Perseus; будет в строю до 2080-2090 гг., взаимодействовать с ударным БЛА FCAS и в 2035-2040 гг. противостоять ЗРС С-500 и С-600.
- Разведывательно-ударный БЛА MALE RPAS: 2 двигателя, скорость 500-750 км/ч, дальность 250-500 км, потолок 13,7 км, вес 11 т.
- Разведывательно-ударный малозаметный БЛА FCAS: 1 двигатель М88, скорость 900-1000 км/ч, дальность 100-1000 км, потолок 15 км, вооружение 2-4 корректируемые бомбы AASM, далее – планирующие бомбы SGB-L.
- УР «воздух-земля» ASN-4G: скорость М7-8, дальность 1000-1500 км, высота полёта 10-500 м,

ЯБЧ 300/400/500 кт.

- УР «воздух-воздух» Meteor: M4 (5000 км/ч), 100-150 км, вес УР 190 кг.
- Управляемая планирующая бомба SGB-L: дальность 100+ км, БЧ 120 кг.
- Управляемая планирующая бомба SGB-H: дальность 150+ км, БЧ 1200 кг.
- ЗРС SAMP/T Mamba с ЗУР Aster-30 B1NT: дальность поражения до 120-180 км, в т.ч. БР с дальностью полёта 1500 км, потолок 30 км, скорость ЗУР M4,5 (5500 км/ч или 1530 м/с). Модернизация ЗУР с установкой новой ГСН.
- Спутник радиоэлектронной разведки Ceres: вес 450-550 кг, высота орбиты 250-800 км, срок службы 8 лет.
- Спутник связи Comsat NG: вес 1500 кг, высота орбиты 35000 км, срок службы 15 лет [11, 12].

Анализ возможностей авиатехники и вооружения ВВС Франции показал, что они имеют сбалансированный состав, и всю необходимую номенклатуру современных самолётов (боевых, специальных, транспортных и учебных), вертолётов и ЗРК (большой и малой дальности).

Основные боевые самолёты ВВС – истребители-бомбардировщики и перехватчики 4-го поколения Mirage 2000B/C/D/5F и многоцелевые истребители поколения 4+ Rafale B/C (последние ещё поступают). Устаревшие самолёты Mirage 2000 заменяются истребителями Rafale, а 55 Mirage 2000 будут модернизированы.

Боевые самолёты имеют современное эффективное вооружение: УР В-В (R-550 Magic 2 и Mica IR/RF), УР В-З (AS-30L; Apache), КР (ASMP-A; SCALP EG), управляемые бомбы AASM; Paveway II. Должны поступить УР В-В Meteor.

Специальные самолёты включают самолёты электронной разведки C-160G, ДРЛО и управления E-3F, заправщики/транспортные KC-135 и C-135FR. Они обеспечивают эффективность действий боевых самолётов.

Имеются дальние разведывательные БЛА MQ-9A.

Транспортные самолёты включают современные тяжёлые машины A400M Atlas (г/п 37 т), поставки которых идут, средние C-130H (19 т) и устаревшие C-160R (16 т). Они не вполне удовлетворяют транспортные потребности ВВС.

Особое внимание уделяется подготовке лётчиков. Имеются учебные самолёты Grob G120A-F и TB-30 Epsilon а также учебно-боевые Alpha Jet (последние также используются как лёгкие штурмовики). Годовой налёт лётчиков боевых самолётов (180 час.) вдвое больше, чем в ВВС России. Однако число боевых самолетов ВВС Франции постоянно уменьшается. В 1990 г в

них было 700, а в 2018 г – 216. Для противостояния ВВС России этого мало. Однако надо учитывать, что ВВС Франции предполагают вести войну против России в составе объединённых ВВС НАТО, которые с учётом ВВС США обладают трёхкратным превосходством над ВВС России по числу боевых самолётов.

Вооружение ВМС

Классы	Количества и типы в 2018 г	В перспективе
Подлодки	10	
Атомные ракетные подлодки	4 типа Le Triomphant	+ 4 SNLE-3G
Атомные подлодки	6 типа Rubis	+ 4 типа Barracuda (+ 2)
Боевые корабли	25 океанских	
Авианосцы	1 Charles de Gaulle	+ 1 PA-2
Эсминцы ПВО	4: 2 типа Cassard, 2 – Forbin	+ 2 типа Alsace
Эсминцы ПЛО	9: 4 типа Georges Leygues, 5 – Aquitaine	+ 1 типа Aquitaine
Фрегаты	11: 6 типа Floreal, 5 – La Fayette	+ 5 типа FTI
Корветы	9 типа D'Estienne d'Orves	
Патрульные корабли	3 типа d'Entrecasteaux с верт. площадкой	
Базовые патрульные катера	6: 3 L'Audacieuse; 3 Flamant	
Патрульные катера	5: 1 La Confiance, 1 Lapérouse; 1 Le Malin; 1 Fulmar; 1 L'Adroit	
Тральщики:	18	
Водолазные тральщики	4 типа Vulcain	
Океанские тральщики	11 типа Éridan	
Базовые тральщики	3 типа Antarès	
Универс. десантные корабли	3 типа Mistral	
Малые десантные корабли	4 типа EDA-R	
Танкодесантные катера	9 типа CTM	
Пехотнодесантные катера	25	
Суда обеспечения:	33	
Тендер	1 Telenn Mor	
Вспомогательные суда	3 типа Chamois	
Экспериментальные суда	2: 1 Corraline; 1 Lapérouse	
Судно разведки	1 Dupuy de Lome	
Судно космического слежения	1 Monge	

Океанографические суда	2: 1 Pourquoi pas; 1 Beautemps-beaupré	
Суда наблюдения	3 типа Lapérouse	
Танкеры	3 типа Durance с вертолётным ангаром	
Буксиры	3: 2 типа Malabar; 1 Revi	
Учебные суда	10: 8 типа Léopard; 2 – Glycine	
Парусные суда	4: 2 типа La Belle Poule; 2 др.	
Боевые самолёты	56	
Палубные истребители	44 Rafale : 34 M и 10 BM	мод. + 4 Rafale BM
Самолёты ПЛО	12 Atlantique 2 (+ 10 на хранении)	мод. + A320 MPA ?
Самолёты ДРЛО	3 E-2C Hawkeye	
Спасательные самолёты	4 Falcon 50MS	+ Falcon 2000 MPA ?
Транспортные самолёты	26: 11 лёгких EMB-121 Xingu; 15 пассажирских: 6 Falcon 10MER; 5 Falcon 20H Gardian; 4 Falcon 50MI	
Учебные самолёты	7 CAP 10M	
Противолодочные вертолёты	34: 16 Lynx Mk4; 18 NH90 NFH	+ 32 NH90 NFH
Многоцелевые вертолёты	45: 9 AS365N/F/SP Dauphin 2; 2 AS365N3; 16 AS565SA Panther; 18 SA319B	

По данным за 2014 г в ВМС Франции было:

- ПЛАРБ: 4 типа Le Triomphant и ПЛА: 6 типа Rubis..
- Авианосец: Charles de Gaulle.
- Эсминцы ПВО: 2 типа Cassard, 2 – Forbin.
- Эсминцы ПЛО: 5 типа Georges Leygues (+ 2 в отстое), 4 – Aquitaine.
- Фрегаты: 6 типа Floreal, 5 – La Fayette и корветы: 9 типа D'Estienne d'Orves..
- Патрульные корабли и катера: 12 и тральщики: 18.
- Универсальные десантные корабли: 3 типа Mistral.
- Танкодесантные корабли: 1 типа Batral (+ 1 в отстое).
- Палубные истребители: 43 Rafale M (+ 36 Super Etendard на хранении).
- Палубные самолёты ДРЛО: 3 E-2C и самолёты ПЛО: 26 Atlantique 2 (+ 1-2).
- Транспортные самолёты: 10 EMB-121 (+ 1); 6 Falcon 10; 5 Falcon 20; 8 Falcon 50 и учебные самолёты: 7 CAP 10 (+ 11-16 MS-893).
- Противолодочные вертолёты: 25 Lynx Mk4 (+ 6) и 15 NH90 NFH.
- Многоцелевые вертолёты: 11 AS365F; 16 AS565SA (+ 1); 15 SA319B; 13 SA316 [10].

Характеристики кораблей, подлодок и их вооружения:

- Атомная ракетная подлодка типа Le Triomphant стратегических ядерных сил: водоизмещение 12640/14335 т, УВП на 16 БРПЛ по 6 БЧ TN-75, 4 533-мм ТТ, 10 торпед L5 mod 3/F17 Mod.2 и 8 ПКР Exocet SM39 (3 с БРПЛ M51, 1 – с M45 модернизируются с установкой в 2019 г БРПЛ M51).
- Атомная многоцелевая подлодка типа Rubis: 2410/2607 т, 4 550-мм ТТ с 14 торпедами L5/F17 Mod.2 и ПКР Exocet SM39 [13].
- Атомный авианосец Charles de Gaulle: 42000 т, УВП с 32 ЗУР Aster 15, 2х6 ЗРК Sadral с ЗУР Mistral, 8 20-мм ЗАУ Giat 20F2, несёт 36 истребителей Rafale M, 2-3 самолёта ДРЛО E-2C и 2 спасательных вертолёта AS365 [14].
- Эсминец ПВО типа Cassard: 3900/4500 т, дальность плавания 8000 мор. миль, имеет 2х4 ПКР MM40 Exocet Block 2, 1 ПУ Mk13 с ЗУР SM-1MR, 2х6 ЗРК Sadral с ЗУР Mistral, 2 20-мм ЗАУ F2, 100-мм пушку, 2 533-мм ТТ с торпедами L5 Mod 4, несёт вертолёт ПЛО AS565SA Panther.
- Эсминец (фрегат) ПВО типа Forbin: 6700 т, 7000 мор. миль, имеет 2х4 ПКР MM40 Exocet Block 3, ЗРК (УВП Sylver A50 с 32 ЗУР Aster 30 и 16 – Aster 15), 2х2 324-мм ТТ ПЛО B515 с торпедами MU90, 2 76-мм пушки, несёт вертолёт ПЛО NH90 NFH Caiman.
- Эсминец ПЛО типа Georges Leygues: 3830/4580 т, 8500 мор. миль, имеет 2х4 ПКР MM40 Exocet Block 2, 1х8 ПУ ЗУР Crotale, 2х6 ЗРК Sadral с ЗУР Mistral, 2 20-мм ЗАУ F2, 100-мм пушку, 2 550-мм ТТ с торпедами L5 Mod 4 или 2 324-мм ТТ с торпедами MU90, несёт 2 вертолёта ПЛО Lynx.
- Эсминец (фрегат) ПЛО типа Aquitaine: 5800 т, 6000 мор. миль, имеет УВП Sylver A70 с 16 КР MdCN (SCALP Naval), 2х4 ПКР MM40 Exocet Block 3, ЗРК (УВП Sylver A43 на 16 ЗУР Aster 15), 2х2 324-мм ТТ ПЛО B515 с торпедами MU90, 1 76-мм пушку, 3 20-мм ЗАУ Narhval, несёт вертолёт ПЛО NH90 NFH.
- Фрегат патрульный типа Floreal: 2600/2950 т, 10000 мор. миль, имеет 2 ПКР MM38 Exocet, 1х2 ЗРК Simbad с ЗУР Mistral, 100-мм пушку, несёт вертолёт ПЛО AS565SA Panther.
- Фрегат патрульный типа La Fayette: 3200/3600 т, малозаметный, 9000 мор. миль, имеет 2х4 ПКР MM40 Exocet Block 3, 1х8 ПУ ЗУР Crotale, 100-мм пушку, несёт вертолёт ПЛО AS565SA Panther.
- Корвет ПЛО типа D'Estienne d'Orves: 1100/1250 т, 4500 мор. миль, имеет 1х2 ЗРК Simbad с ЗУР Mistral, 100-мм пушку, 4 533-мм ТТ с торпедами L5.

- Патрульные корабли океанские типа d'Entrecasteaux: 1500/2300 т, 2 пул., вертолётная площадка; типа L'Adroit (Gowind): 1450 т, 8000 мор. миль, 20-мм ЗАУ, 2 12,7-мм пул. вертолётная площадка; а также La Confiance, Lapérouse; Le Malin; Fulmar.
- Патрульные катера: типа L'Audacieuse: 454 т, 40-мм и 20-мм ЗАУ, типа Flamant: 375 т, 2 12,7-мм пул
- Тральщики искатели мин: океанские типа Éridan: 595 т, 20-мм ЗАУ, 2 12,7-мм пул., типа Vulcain: 490 т, 12,7-мм пул. и базовые типа Antarès: 340 т.
- Универсальный десантный корабль типа Mistral: 21300/32300 т, 10700 мор. миль, имеет 1х2 ЗРК Simbad с ЗУР Mistral, 2 30-мм ЗАУ, несёт 16 вертолётов NH90/SA330/AS532/Tiger; 2 десантных катера EDAR или 4 CTM; 13 танков; 50 БМП; 450 чел. [8].

В перспективе в ВМС намечено поступление новых: с 2018 г 200 КР MdCN, 93 торпеды F21 Artemis; с 2019 г эсминец ПЛО Aquitaine; с 2020 г 6 ПЛА типа Barracuda; с 2021 г 2 эсминца ПВО типа Alsace; с 2023 г 5 фрегатов типа FTI; с 2025 г 48-64 БРПЛ М-51.3; с 2030 г 150 франко-британских ПКР CVS401 Perseus; с 2033 г 4 ПЛАРБ SNLE-3G; с 2035 г авианосец РА-2 [11, 12].

Характеристики перспективных подлодок, кораблей и их вооружения:

- Атомная ракетная подлодка типа SNLE-3G: с новыми БРПЛ М-51.3, будет иметь большее водоизмещение и меньшую шумность за счёт водомётов.
- Атомная многоцелевая подлодка типа Barracuda: 4765/5300 т, 4 533-мм ТТ, 20 торпед Black Shark, КР MdCN и ПКР Exocet SM39; 12 спецназовцев.
- Авианосец типа РА-2 50000 т, УВП с 32 ЗУР Aster 15/30, ЗРК Sadral с ЗУР Mistral, 20-мм ЗАУ, несёт 36 истребителей Rafale M и 4 самолёта ДРЛО E-2D), 6 вертолётов (4 противолодочных NH90 и 2 спасательных AS365).
- Эсминец (фрегат) ПВО FREDA типа Alsace: 5800 т, 6000 мор. миль, имеет 2х4 ПКР ММ40 Exocet Block 3, ЗРК (УВП Sylver A50 с 32 ЗУР Aster 15/30), 2х2 324-мм ТТ ПЛО B515 с торпедами MU90, 76-мм пушку, 3 20-мм ЗАУ Narhval, несёт вертолёт ПЛО NH90 NFH.
- Фрегат типа FTI: 4250 т, малозаметный, 5000 мор. миль, имеет 2х4 ПКР ММ40 Exocet Block 3, ЗРК (УВП Sylver A50 с 16 ЗУР Aster 15/30), 2х2 324-мм ТТ ПЛО B515 с торпедами MU90, 76-мм (или 127-мм) пушку, 2 20-мм ЗАУ Narhval, несёт вертолёт ПЛО NH90 NFH.
- БРПЛ М-51.3: М25 (30000 км/ч), 10500 км, 6-10 ЯБЧ TNO по 100 кт
- КР MdCN (SCALP Naval): скорость 800 км/ч, дальность 1000

км, высота полёта 10-120 м, БЧ 250 кг.

- ПКР CVS401 Perseus: М2/3, по другим данным М5 (6100 км/ч), 300+ км, 10-15000 м, вес 800 кг, в т.ч. 3 БЧ (1 с 200 кг и 2 по 40-50 кг).
- Торпеда F21 Artemis: 100 км/ч, 50 км, глубина 15-600 м, БЧ 200 кг [11, 12].

Анализ возможностей корабельного состава и вооружения ВМС Франции показал, что они имеют всю номенклатуру современных ВВТ флота: подлодки, боевые корабли (авианосец, эсминцы, фрегаты, корветы, патрульные корабли и катера), тральщики и десантные корабли, а также суда обеспечения, палубные истребители, самолёты ДРЛО и ПЛО, вертолёты и морскую пехоту.

Атомные подлодки представлены ракетными субмаринами типа Le Triomphant с БРПЛ М51, которые обеспечивают стратегическое ядерное сдерживание и многоцелевыми субмаринами типа Rubis с ПКР Exocet SM39.

Авианосец несёт 36 истребителей Rafale M и 2-3 самолёта ДРЛО E-2C Hawkeye, а также УВП с ЗУР Aster 15; 10 истребителей несут КР ASMP-A с ЯБЧ.

Эсминцы ПВО включают 2 устаревших корабля типа Cassard и 2 новых типа Forbin. Они несут ПКР Exocet Block 2/3 (дальность стрельбы до 70/180 км), 100-/76-мм пушки, 20-мм ЗАУ, вертолёты ПЛО AS565SA/NH90. Кроме того, Cassard имеет 1 ПУ ЗУР SM-1MR (дальность 46 км) и 533-мм ТТ с торпедами L5 Mod 4, а Forbin – УВП с ЗУР Aster 15/30 (30/120 км) и 324-мм ТТ с торпедами MU90.

Эсминцы ПЛО включают 4 устаревших корабля типа Georges Leygues и 5 новых типа Aquitaine. Они несут ПКР Exocet Block 2/3, 100-/76-мм пушки, 20-мм ЗАУ, вертолёты ПЛО Lynx/NH90. Кроме того, Georges Leygues имеет 1 ПУ ЗУР Crotale (до 10 км) и 2 533-мм ТТ с торпедами L5 Mod 4, а Aquitaine – УВП с КР MdCN (до 1000 км) и ЗУР Aster 15 (30 км) 324-мм ТТ с торпедами MU90.

Патрульные фрегаты включают простые и дешёвые корабли типа Floreal и лучше вооружённые типа La Fayette. Они несут ПКР MM38 Exocet/MM40 Exocet Block 3, 100-мм пушку, вертолёт ПЛО AS565SA. Кроме того, La Fayette имеет 1 ПУ ЗУР Crotale (есть место для УВП с ЗУР Aster 15). Имеется также старый корвет ПЛО типа D'Estienne d'Orves со 100-мм пушкой и 533-мм ТТ с торпедами L5.

Также есть патрульные корабли типа d'Entrecasteaux и новые L'Adroit, современные тральщики типа Éridan и Antarès, десантные корабли типа Mistral.

Морская авиация включает современные многоцелевые истребители Rafale M F3, устаревшие само-

лёты ПЛО Atlantique 2, современные самолёты ДРЛО E-2C, транспортные и спасательные EMB-121 и Falcon 10/20/50, вертолёты ПЛО (устаревшие Lynx Mk4 и современные NH90 NFH), современные многоцелевые вертолёты AS365N/F/SP, AS365N3 и AS565SA, устаревшие SA319B.

Уровень подготовки экипажей подлодок, кораблей, самолётов и вертолётов – один из самых высоких в мире.

В перспективе ВМС планируют заменить все атомные ракетные подлодки типа Le Triomphant на перспективные типа SNLE-3G с БРПЛ M-51.3, атомные многоцелевые подлодки типа Rubis на новые типа Barracuda с КР MdCN, авианосец Charles de Gaulle на новый, эсминцы ПВО типа Cassard на новые типа Alsace с ЗУР Aster 15/30, фрегаты типа La Fayette на перспективные фрегаты типа FTI с ЗУР Aster 15/30. Фактически это будет завершение полной замены крупных боевых кораблей ВМС новыми. После перевооружения ВМС наметили иметь 26 океанских подлодок и кораблей: 4 ПЛАРБ типа SNLE-3G, 6 ПЛА типа Barracuda, авианосец, 10 эсминцев (4 ПВО типа Forbin/Alsace и 6 ПЛО типа Aquitaine), 5 фрегатов типа FTI. Из них 12 будут оснащены КР MdCN и 16 – ЗУР Aster 15/30. Состав ВМС позволит сформировать 1 авианосную многоцелевую группу (авианосец, 2-3 УДК, 5-7 эсминцев, атомная подлодка, до 8 базовых патрульных самолётов).

Вооружение жандармерии:

- 28 колёсных 6x6 БМТВ VBC-90: экипаж 3 чел., вес 13,5 т, скорость до 92 км/ч, пробег 1000 км, 90-мм пушка и 7,62-мм пулемёт;
- 153 колёсных 4x4 БТР VXB-170 (VBRG-170): экипаж 3+6-8 чел., вес 12,7 т, скорость до 85 км/ч, пробег 750 км, 7,62-мм пулемёт;
- 157 81-мм миномётов;
- 38 патрульных катеров: 2 типа Athos; 4 типа Géranium; 24 типа VCSM; 8 типа VSMP;
- 60 вертолётов: 25 AS350BA Ecureuil; 20 H135; 15 H145.

Таможня (главное управление таможни МВД):

- 3 патрульных корабля: 2 типа Jacques Oudart Fourmentin; 1 Jean-François Deniau;
- 17 патрульных катеров: 7 типа Plascoa 2100; 7 типа Haize Hegoa; 1 Rafale; 1 Vent d'Amont; 1 La Rance

Береговая охрана (управление морских дел):

- 1 патрульный корабль Themis;
- 24 патрульных катера: 1 Iris; 4 типа Callisto; 19 других;
- 7 судов обеспечения.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ВС ФРАНЦИИ ВООРУЖЕНИЕМ.

Высокотехнологичный ОПК Франции один из наиболее развитых в мире. Он разрабатывает и

производит подавляющую часть вооружения национальных ВС, и в малой степени – совместно с другими странами НАТО. Небольшая часть вооружения закупается за рубежом. ОПК Франции активно работает на экспорт.

Франция является одной из немногих стран, в составе ВС которой есть почти полная номенклатура современных ВВТ собственного производства. Только отдельные типы вооружения были закуплены за рубежом, в т.ч.:

- в СВ: РСЗО GMLRS и ПТРК Javelin в США, сочленённые БТР BvS-10 в Швеции и лёгкие самолёты PC-6B в Швейцарии. Кроме того, закупались совместные вертолёты стран ЕС NH90 TTH;
- в ВВС: самолёты ДРЛО E-3F, заправщики KC-135 и C-135FR, транспортные самолёты C-130H и C-130H-30; БЛА MQ-9A, управляемые бомбы GBU-12 в США, учебные самолёты Grob G120A-F в ФРГ, транспортные самолёты CN235M в Испании, DHC-6-300 в Канаде и EMB-121 в Бразилии, а также совместные франко-немецкие транспортные самолёты C-160 и учебно-боевые самолёты Alpha Jet, франко-итальянские ЗРК SAMP/T;
- в морской авиации ВМС: палубные самолёты ДРЛО E-2C в США, транспортные самолёты EMB-121 в Бразилии. Кроме того, закупались совместные вертолёты ПЛО стран ЕС NH90 NFH.

ФРАНЦИЯ И УКРАИНА. Франция резко осудила агрессию России против Украины в 2014 г, и присоединилась к санкциям, прервав военно-техническое сотрудничество с РФ. В частности, была отменена поставка в Россию двух готовых УДК типа Mistral и продажа лицензии на постройку ещё двух. Все другие проекты, в т.ч. совместная разработка БМП «Атом», тоже были отменены.

Франция продаёт Украине вооружение, в частности, 55 вертолётов (21 переоборудованных H225, 10 новых H145 и 24 новых H125). Они закуплены для ГСЧС, Погранслужбы и Национальной гвардии, но могут использоваться и в ВС.

Поскольку ВС Украины испытывают острую потребность в вооружения, а Франция имеет на хранении много ВВТ, которым активно торгует на мировом рынке, представляется целесообразным, чтобы украинское руководство рассмотрело возможность приобретения французского вооружения.

В частности, на французских складах в 2014 г хранилось 206 танков Leclerc и 61 AMX-30B2, 84 БМТВ AMX-10RC и 33 ERC-90F4, 651 БМП AMX-10, 151 БРДМ VBL, 142 СП AUF1, 125 миномётов RTF1, 44 РСЗО MLRS, 90 СПТРК HOT, 4 комплекта батарей ЗРК IHawk, 83

ПУ ЗРК Roland-1, 200 ПЗРК Mistral, 31-40 вертолётов SA341F, 8 SA342M и 21-27 SA330, 56 истребителей Mirage 2000, 14 бомбардировщиков Mirage IV, 61 штурмовик Jaguar, 85 истребителей-бомбардировщиков Mirage-F1, 34 транспортных самолёта C-160R и 16 Falcon 20, 38 учебно-боевых самолётов Alpha Jet, 76 учебных TB-30 и др. В отстое были 2 эсминца типа Georges Leygues [10]. Сейчас французского ВВТ на хранении стало больше, а будет ещё больше, т.к. ВС Франция будут активно перевооружаться.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ. Франция – крупное государство Западной Европы на северо-западе континента, включающее и ряд заморских территорий. Это ядерная держава, одна из ведущих стран ЕС и НАТО, постоянный член Совбеза ООН, президентская республика. Это экономически развитая держава, её ВВП в 2017 г составлял 2,57 трлн. долл., военный бюджет – 48,6 млрд. долл. (1,9% ВВП), военные расходы – 46,1 млрд. долл. Население – 67,1 млн. чел. Для сравнения, ВВП России – 1,47 трлн. долл., военный бюджет – 45,6 млрд. долл., (3,1% ВВП), военные расходы 61,7 млрд. долл. и население – 142,26 млн. чел.

Площадь Франции 551500 кв. км (675417 кв. км с заморскими территориями), длина береговой линии – 3427 км. Страна соединена с Британией туннелем. Метрополия Франции имеет сухопутную границу с Бельгией, Люксембургом, ФРГ, Швейцарией, Италией, Монако, Испанией и Андоррой, а заморских территорий – с Бразилией, Суринамом и Нидерландами (на Антильских о-вах). В числе заморских территорий Гваделупа, Мартиника, Гвиана, Реюньон, Майотта, Сен-Мартен, Сен-Бартельми, Сен-Пьер и Микелон, Французская Полинезия, Уоллис и Футуна, Новая Каледония, Французские Южные и Антарктические территории, Клиппертон.

Франция имеет директивные предписания, определяющие военно-политические, военно-стратегические и военно-экономические основы её военной доктрины. Строительство и развитие ВС страны осуществляются прежде всего в интересах защиты национальных интересов в «жизненно важных для Франции районах». Вместе с тем, в последних доктринальных установках учитывается возможность участия Франции в крупномасштабном вооруженном конфликте. Возвращение в военные структуры НАТО, приверженность проводимой США и Западом политики говорит об отходе французского руководства от принципа де Голля – «независимости в принятии решений» и переориентации на «атлантизм».

Военно-политические основы военной доктрины включают перечень приоритетных стратегических инте-

ресов Франции: поддержание мира в Европе и в зонах, прилегающих к ней с востока и юга, с особым вниманием Средиземноморскому бассейну и Ближнему Востоку; развитие экономики страны, в т.ч. за счет поставок товаров и энергоресурсов по морским коммуникациям.

Указывается, что в последнее 10 лет поблизости от ЕС возникали вооруженные конфликты, создавая зоны нестабильности и очаги напряженности (Грузия, Ливия, Сирия, Сахель, Украина). В 2015 г Франция и ЕС столкнулись с обострением террористической угрозы. Исламский экстремизм остается силой, способной дестабилизировать ситуации. Особое беспокойство вызывает Сахаро-Сахельский регион и Ближний Восток, где все большее влияние получают террористические группировки в Сирии, Сомали, Мали, Нигерии и др.

Вызывают тревогу и глобальные угрозы. Считается, что рост военных бюджетов ряда развивающихся стран, возрождение России, растущая мощь Китая, а также стремление США сохранить за собой глобальное лидерство при обострении борьбы за рынки и ресурсы могут привести к серьезным конфликтам. Также выделяются китайско-японские, японско-российские и японско-корейские противоречия, обстановка вокруг КНДР, иранский вопрос и проблема распространения ядерного оружия, а также противостояние Индии и Пакистана.

Впервые после «холодной войны» как источник военной угрозы для Европы рассматривается Россия. Отмечается развертывание войск РФ у границ стран Европы, незаконная аннексия Крыма с превращением его в военный бастион на Черном море, так же, как Калининграда на Балтике, силовое вмешательство в конфликт на Донбассе, провокационная демонстрация военной силы в Балтийском регионе, увеличение военной активности в северной части Атлантики. Отмечаются попытки восстановления РФ своего влияния не только на постсоветском пространстве, но и в других регионах мира. События вокруг Сирии показывают усиление российского влияния на Ближнем Востоке.

В качестве вызова для Запада рассматривается рост военного потенциала Китая, который может использоваться для закрепления позиций Пекина в ЮВА, расширения сфер влияния в других регионах, в т.ч. в Африке.

Существенное внимание уделяется кибератакам, эпидемиям, катастрофам, демографическим вызовам и бесконтрольной миграции населения «слабых стран».

Для противодействия угрозам безопасности Париж намерен тесно сотрудничать с НАТО и ЕС.

Военно-стратегические основы военной доктрины ставят задачу наращивания потенциала силовых структур страны для реализации 5 стратегических функций в сфере обороны и национальной безопасности, в т.ч.:

- Осведомленность предполагает организацию сбора, обработки и анализа информации, оценки и прогнозирования обстановки для подготовки решений руководства страны, разведывательного обеспечения военных мер.
- Сдерживание до 2013 г сводилось только к ядерному сдерживанию, которое защищает Францию от агрессии другого государства и способствует обеспечению безопасности НАТО и Европы. Сейчас ядерное сдерживание дополняется применением обычного вооружения.
- Защита предусматривает действия по защите нации от любой военной угрозы, защиту территории, воздушного и морского пространства, важных объектов и граждан от разных угроз. Важнейшим фактором считается возобновление военного противостояния ведущих государств и возвращение угрозы развязывания крупномасштабного вооруженного конфликта.
- Предупреждение характеризуется проведением превентивных мер для выявления рисков до их трансформации в реальные угрозы. Оно предусматривает проведение дипломатических, экономических, военных, юридических и др. мер для недопущения возникновения серьезных угроз национальной безопасности.
- Вмешательство предполагает готовность к использованию военной силы в регионах, критически важных для обеспечения национальных интересов Франции. Реализация этой задачи позволяет предотвратить возможность развязывания конфликта, затрагивающего безопасность республики, а также защитить стратегические интересы страны, партнеров и союзников.

На реализацию этих 5 функций государства нацелено военное строительство Франции, которое основано на 4-х принципах:

- Сохранение стратегической автономности подтверждает приоритет курса страны на сохранение независимости принятия решений;
- Соответствие облика ВС возможным вариантам их применения предусматривает развитие ВС в интересах сдерживания, обороны (в т.ч. в рамках НАТО), урегулирования кризисов, защиты от угроз в киберпространстве и сфере энергетической безопасности, борьбы с

терроризмом, а также ликвидации последствий катастроф;
- Дифференциация сил требует продуманного подхода при проведении военных действий, рационального использования сил и средств;
- Объединение возможностей нацеливает на организацию межвидового и межведомственного взаимодействия, предусматривает использование потенциала европейских партнеров.

Облик ВС Франции формируется исходя из стратегических потребностей обороны и безопасности с учетом финансовых возможностей страны, условий сохранения её суверенитета и независимости. Оборонная стратегия Франции будет опираться на сбалансированную структуру ВС, включающую СЯС, силы общего назначения (СВ, ВВС, ВМС) и командование кибероборонны. Продолжится оптимизация ВС, но с меньшим их сокращением. В 2019 г ВС имели 198 тыс. чел., что на 19 тыс. больше, чем намечалось. К 2025 г планируется иметь:
- в СВ в боевых формированиях: 77 тыс. чел. (планировалось 66 тыс. чел.), 200 танков, 250 БМПТ, 2700 ББМ, 255 вертолетов (140 разведывательных и ударных, 115 многоцелевых), св. 30 тактических БЛА;
- в ВВС (без СЯС): 173 многоцелевых истребителя Rafale и Mirage, 50 транспортных самолетов А400М и CN-235, 7 самолетов ДРЛО E-3F, легкие самолеты разведки, 12 БЛА разведки и 8 батарей ЗРК большой дальности;
- в ВМС (без СЯС): 6 атомных многоцелевых подлодок, атомный авианосец, 15 эсминцев, 6 корветов, 15 патрульных катеров, 3 универсальных десантных корабля (УДК), базовые патрульные самолеты.

Особое внимание будет уделено силам спецопераций и командованию кибероборонны.

ВС Франции предусматривают ведение классических военных операций, в т.ч. в составе коалиционных группировок войск НАТО в условиях крупномасштабного вооруженного конфликта и операций по урегулированию кризисных ситуаций на национальной территории и удаленных ТВД.

Группировки ВС Франции для участия в крупномасштабном вооруженном конфликте может включать до 3-х общевойсковых бригад СВ, до 45 боевых самолетов ВВС, авианосную многоцелевую группу (авианосец, 2-3 УДК, 5-7 эсминцев, подлодка и до 8 базовых патрульных самолетов).

При урегулировании кризисных ситуаций на удаленных ТВД ВС Франции должны сформировать межвидовую группировку войск (сил): до 15 тыс. чел. для кон-

фликта высокой интенсивности на 6 месяцев, либо одновременно до 3-х группировок (всего до 7 тыс. чел.) для участия в разрешении локальных кризисов.

Для разрешения кризисной ситуации во Франции намечено выделять из СВ формирования в 10 тыс. чел. со специальной подготовкой.

Для реагирования на внезапные угрозы планируется иметь в готовности межвидовое формирование в 7 тыс. чел., из которых 2300 чел. в течение 7 суток могут быть переброшены в район операции на 3000 км. Оно может включать 6-ную тактическую группу (до 1500 чел.), до 10 истребителей, дежурные силы и средства транспортной и разведывательной авиации, УДК, эсминец и 2 фрегата.

Учитывая возможность крупномасштабного конфликта, большое внимание уделяется развитию системы мобразвертывания ВС. К 2019 г планируется увеличить мобконтингент (национальную гвардию), до 85 тыс. чел. за счет увеличения оперативного резерва 1-го уровня на 44 % (с 27,8 до 40 тыс. чел.). Увеличивается время их подготовки и использования до 40 суток в год, а при необходимости – до 210 суток в год.

Франция с 1949 г являлась членом НАТО. В 1966 г Франция вышла из военной организации альянса, оставаясь участницей его политической структуры, а в 2009 г страна вернулась в военные структуры НАТО.

В 2003 г во Франции была завершена 2-я часть реформы ВС. В её рамках состоялся переход к контрактным ВС. Реформа продолжалась до 2015 г. Всего с 1989 г по 2018 г ВС Франции сократилась с 550 тыс. чел. до 202,7 тыс..чел.

ВС Франции комплектуются по контракту и включают СЯС, СВ, ВВС и ВМС. Регулярные ВС в 2018 г включали 202,7 тыс. чел. (СВ 112,5 тыс., ВВС 41,15 тыс., ВМС 35,55 тыс., другие 13,5 тыс.) Военизированные силы – 103,4 тыс. чел.

Резервы в 2018 г включали: 32,3 тыс. чел. (СВ 18,75 тыс., ВВС 4,8 тыс., ВМС 5,2 тыс., другие 3,55 тыс.). Военизированные силы – 40 тыс. чел.

Строительство ВС Франции осуществляется в рамках «Программы развития ВС на 2019-2025 годы».

СЯС включают от ВМС (2200 чел.) 4 ПЛАРБ типа Le Triomphant, на каждой 16 БРПЛ М51 по 6 БЧ мощностью 100/150 кТ (всего 48 БРПЛ с дальностью 8 тыс. км, в сумме 288 БЧ, с резервом 300) и эскадрилью палубных самолётов (10 Rafale M и 10 УР ASMP-A) и от ВВС (1800 чел.): 2 эскадрильи самолётов (всего 40 Rafale BF3 и 40 УР ASMP-A), эскадрилью заправщиков (11 C-135FR и 3 KC-135), а также 9 спутников: 3 связи (2 Syracuse-3

и Athena-Fidus), 4 разведки (2 Helios 2A/2B и 2 Pleiades), 2 раннего обнаружения Spirale.

СВ по оперативной организации включают штаб корпуса быстрого реагирования и 2 дивизионных штаба, а также воинские формирования (входящие в дивизии и отдельные по типам и классам, в т.ч. вне метрополии):

- Бронетанковые (тяжёлые): 2 бригады и боевая группа (ОАЭ).
- Бронекавалерийские, мотопехотные (средние): 2 бригады; французская часть франко/германской мотопехотной бригады; мотопехотный полк (Джибути).
- Пехотные (лёгкие): горная бригада; пехотные: 4 полка (3 во Гвиане и Вест Индии, 1 в Новой Каледонии); б-н (Кот д'Ивуар) и рота (Майотт).
- Парашютно-десантные (лёгкие): бригада; полк (Реюньон) и б-н (Габон).
- Адаптированной военной службы: 4 полка (Фр. Гвиана, Вест-Индия и Индийский океан); 3 роты (Полинезия, Инд. океан и Новая Каледония).
- Вертолётное: бригада.
- Боевого обеспечения: 14 полков (РСЗО, зенитный, разведывательный, БЛА, 2 инженерных, 2 РЭБ, РХБЗ, 5 связи), б-н разведки.
- Тылового обеспечения: 10 полков (5 транспортных, тылового обеспечения, медицинский, 3 учебных).
- Специальных операций (2200 чел.): 3 полка (2 спец. сил, вертолётный).
- Резервы (18750 чел.): 79 резервных экспедиционных подразделений по 75-152 чел. для смешанных б-нов наземных экспедиционных сил и 23 резервных специализированных подразделений по 160 чел в специализированные полки.

Главными соединениями СВ являются 2 общевойсковые дивизии (как в СВ Британии). Только у Британии это тяжёлая и лёгкая дивизии, а у Франции обе дивизии смешанные (из тяжёлой, средней и лёгкой бригад). Хотя фактически обе дивизии СВ Франции – средние! В них из 28 общевойсковых полков и 3-х б-нов только 4 тяжёлых полка, остальные 24 полка и 3 б-на – средние, поскольку все они оснащены средними колёсными ББМ.

1-я дивизия СВ Франции включает бронетанковую, бронекавалерийскую и горно-пехотную бригады, французскую часть франко-германской бригады (бронекавалерийский и мотопехотный полки), 2 отд. полка (РСЗО, инженерный) и отд. кинологический б-н, а 3-я дивизия – бронетанковую, бронекавалерийскую, парашютно-десантную бригады и 3 отд. полка (зенитный, инженерный и

РХБЗ). Дивизии крупные, по 22-25 тыс. чел., 256 БМП, ещё больше БТР и БРДМ, но лишь 60-80 танков и 91-102 тяжёлые артсистемы (32-56 СП, 6 пушек, 40 120-мм миномётов) плюс 80 81-мм миномётов, 430 ПТРК и 54-126 ПЗРК. В дивизии только одна бригада (бронетанковая) имеет танковые полки и пригодна для общевойскового боя, а остальные 2 бригады – средние на колёсных ББМ (в основном, БТР VAB). Оснащённые ими части дивизий (9 полков и 3 б-на) предназначены не для общевойскового боя, а для операций по стабилизации.

Общевойсковые бригады СВ Франции вдвое крупнее, чем подобные бригады других стран НАТО – за счёт большего числа (5/4) общевойсковых полков/б-нов. Реальное количество ВВТ в бригадах Франции меньше штатного.

Бронетанковая бригада – главная ударная сила СВ. Она получила механизированный полк и имеет 7 полков (2 танковых, 3 механизированных, артиллерийский и инженерный), роту управления/связи. Бригада имеет до 7 тыс. чел., до 80 танков и 192 БМП, 16-32 155-мм СП, 16 120-мм миномётов и 18 ПЗРК.

Бронекавалерийская бригада в мирное время применяется для стабилизационных операций, а в военное – для разведки и, мобильной обороны. Она получила 2 полка (бронекавалерийский и механизированный) и имеет 7 полков (2 бронекавалерийских на БМТВ AMX-10RCR, механизированный, 2 мотопехотных, артиллерийский и инженерный), роту управления/связи. Бригада имеет до 8 тыс. чел., 54-84 БМТВ и 64 БМП, много БТР и БРДМ, 8-16 155-мм СП, 16 120-мм миномётов, 18 ПЗРК и 20-мм ЗП.

Горно-пехотная бригада включает 3 полка (бронекавалерийский на БМТВ ERC-90, горно-артиллерийский, инженерный), 3 горно-пехотных б-на на БТР VAB, роту управления/связи. В бригаде до 7 тыс. чел., 36+ БМТВ, много БТР и БРДМ, 8 155-мм СП, 6 155-мм пушек, 8 120-мм миномётов и 18 ПЗРК.

Парашютно-десантная бригада имеет 8 парашютных полков (бронекавалерий-ский на БМТВ ERC-90, 4 десантных на БТР VAB, артиллерийский, инженерный и транспортный), роту управления/связи, В бригаде до 8 тыс. чел., 39 БМТВ, много БТР и БРДМ, 8 155-мм СП, 6 155-мм пушек, 8 120-мм миномётов и 18 ПЗРК.

Общевойсковые полки/б-ны СВ Франции вдвое крупнее, чем подобные полки/б-ны других стран НАТО. В них по 5 эскадронов танков/БМТВ/БРДМ и/или рот на БМП/БТР, эскадрону/роте управления и тыла и 1-2 резервных. В механизированном и мотопехотном полку есть рота поддержки.

Танковый полк получил 2 эскадрона разведки и включает 7 эскадронов (управления/тыла, 3 танковых, 2 разведывательных экспедиционных и резервный). В полку до 900 чел, до 40 танков Leclerc, 14 БТР VAB и до 94 БРДМ VBL.

Бронекавалерийский полк на БМТВ получил 2 эскадрона разведки и включает 7 эскадронов (управления/тыла, 3-4 бронекавалерийских, 2-1 разведывательных экспедиционных и резервный). В полку 800-1000 чел. и 200-250 резервистов, 36-48 БМТВ, 32-90 БРДМ VBL, до 30 БТР VAB, 8-24 ПТРК Milan.

Механизированный полк получил механизированную роту и имеет 8-9 рот (управления/тыла, 5 механизированных, поддержки, 1-2 резервные). В полку 1000-1100 чел. и 100-200 резервистов, 64 БМП и 8 КШМ VBCI, 4 БТР VAB, 29 БРДМ VBL, 8 81-мм минометов LLR, 16 ПТРК Milan и 27 Erix.

Мотопехотный полк организован как механизированный и имеет 1000-1100 чел. и 100-200 резервистов, 82 БТР VAB, 25 БРДМ VBL, 8 миномётов LLR, 16 ПТРК Milan и 27 Erix.

Горно-пехотный б-н имеет 8-9 рот (управления/тыла, 5-6 мотопехотных, поддержки, 1 резервная). В полку есть БТР VAB и сочленённые БТР VMB, БРДМ VBL, миномёты LLR, ПТРК Milan и Erix.

Артполк включает 6-8 батарей (управления/тыла, обнаружения целей, 2-4 артиллерийские, зенитная, резервная). В полку до 800 чел, 8-24 155-мм СП Caesar или AUF1, 16 120-мм миномётов RTF1, 18 ПЗРК Mistral и 20-мм ЗП.

Сравнение французской дивизии с российской МСД показывает, что дивизия Франции имеет больше боевых полков (в 1,7 раз), личного состава (в 2,4-2,8 раз), БМП (в 1,2-2,5 раз), ПТРК (в 1,6 раз), 81-мм миномётов и ПЗРК. Но российская МСД имеет больше танков (в 1,9-2,6 раз), тяжёлых артсистем (в 1,5-1,7) и ЗРК/ЗПРК. Оборонительные, противотанковые и разведывательные возможности у дивизии Франции выше, чем у МСД РФ, а наступательные и огневые – ниже. Дивизия Франции имеет больше ПЗРК, но ЗРК РФ намного эффективнее.

Организация СВ соответствует текущим потребностям Франции и обеспечивает решение её национальных задач, в т.ч. на заморских территориях. Доктринальные документы теоретически учитывают возможность участия Франции на коалиционной основе в крупномасштабном вооруженном конфликте. Однако СВ к этому приспособлены мало, и в реальности они могут в течение недели выставить всего 1 общевойсковую б-ную тактическую группу и в течение месяца – бронетанковую бригаду, а

всего Франция может выставить для этих целей 3 общевойсковые бригады. В перспективе эта ситуация не изменится, хотя эффективность действий войск возрастёт. Противостоять СВ России (280 тыс. чел., 2780 танков, 8 тяжёлых дивизий, 25 тяжёлых и 5 лёгких бригад) французские СВ смогут только совместно с СВ США и других стран НАТО.

ВВС (годовой налёт пилотов ВВС – 180 час.) включают 50 эскадрилий, в т.ч.:

- 11 – боевых самолётов: 2 – истребителей-бомбардировщиков ядерных сил Rafale B с УР ASMP-A; 7 – истребителей-бомбардировщиков (3 с Mirage 2000D, 1 с Mirage 2000-5F/D в Джибути, 3 с Rafale B/C, в т.ч. 1 в ОАЭ); 2 – истребителей ПВО (1 с Mirage 2000-5F и 1 с Mirage 2000B/C).
- 17 – самолётов обеспечения и транспортных: 1 – самолётов электронной разведки C-160G (звено); 1 – самолётов ДРЛО и управления E-3F; 4 – поисково-спасательных и транспортных самолётов и вертолётов C-160R; CN235M; SA330; AS555 (Джибути, Французская Гвиана, Габон, Индийский океан/Новая Каледония); 1 – заправщиков C-135FR и KC-135; 2 – транспортно-заправочных самолётов C-160R; 8 – транспортных самолётов (1 с A310-300; A330; A340-200, 1 с A400M, 2 с C-130H/H-30 и C-160R, 2 с CN235M, 1 с EMB-121, 1 с Falcon 7X (VIP); Falcon 900 (VIP); Falcon 2000), 3 звена с TBM-700A, 1 группа с AS532; C-160; DHC-6-300;
- 13 – учебно-боевых и учебных самолётов: 4 – учебно-боевых (1 с Mirage 2000D, 1 с Rafale B/C F3, 1 с SA330 Puma и AS555 Fennec и 1 с C-160 Transall); 5 – учебно-боевых Alpha Jet (в т.ч. 1 «агрессор»); 1 – с Mirage 2000, Rafale, Alpha Jet; 3 – учебных с Grob G120A-F и TB-30 Epsilon.
- 4 – транспортных вертолётов (2 с AS555 и 2 с AS332C/L; SA330 и H225M).
- 1 – БЛА разведки MQ-9A Reaper.
- 5 – ЗРК (4 с Crotale NG и SAMP/T Mamba, 1 с SAMP/T)

Анализ организации ВВС Франции показывает, что они имеют более современный состав, чем СВ, но тоже невелики. ВВС включают 11 эскадрилий боевых самолётов: 2 – истребителей-бомбардировщиков ядерных сил Rafale B, 7 – истребителей-бомбардировщиков (4 – Mirage 2000D и 3 – Rafale C), 2 – истребителей ПВО Mirage 2000-5F/2000C). Из 11 боевых эскадрилий 5 имеют современные самолёты Rafale.

Планируется 2 эскадрильи Mirage 2000 перевооружить на Rafale, а ещё 4 – на модернизированные Mirage 2000D/2000-5F. Будут продолжены поставки самолётов E-3F, A.400M и БЛА MQ-9

(последние получит вооружение), а эскадрилью заправщиков C-135FR и KC-135 переоснастят на A.330MRTT. Намечено завершить оснащение ВВС АСУ SCCOA, модернизировать самолеты C-130 и E-3F, вертолеты EC-725, AS-532 и SA-330B.

ВВС сейчас обеспечивают ПВО страны лишь за счёт 2-х эскадрилий истребителей Mirage 20005F/C и привлечения других эскадрилий (Mirage 2000D и Rafale C), 5 эскадрилий (10 батарей) ЗРК SAMP/T с ЗУР Aster 30. Часть из 44 истребителей Rafale M с авианосца может быть использована в целях ПВО. ЗРК с ЗУР Aster 15/30 также есть на авианосце и 7 эсминцах, будет поставлено ещё 3 эсминца и 5 фрегатов. Авиатехника и вооружение ПВО в ВВС и ВМС станет эффективнее, но это не сможет компенсировать малое число истребителей и ЗРК.

ВВС Франции имеют в строю 216 боевых самолётов, а ВКС России – 1176. То есть, в случае войны в Европе, ВВС Франции смогут противостоять российским только в составе объединённых ВВС НАТО, имеющих численное и качественное превосходство, лучшее вооружение и подготовку лётчиков.

Для территории Франции угрозу с воздуха в неядерном конфликте могут формально представлять только 139 российских бомбардировщиков, а реально – КР Х-101/555 (всего 490-590 в залпе) с 16 самолётов Ту-160/Ту-160М1 и 50 Ту-95МС/МСМ. Новую угрозу представляют УР «Кинжал» с 12 самолётов МиГ-31К (для борьбы с такими ракетами нужна система ПРО). Кроме того, ВМФ России может использовать КР «Калибр» (до 160 ед. в залпе) с 7 подлодок, 4 фрегатов и 7 МРК. Число российских носителей и их ракет будет расти, что потребует от французских ВВС принятия дополнительных контрмер.

ВМС включают Командование надводных сил (св. 12 тыс. чел., авианосец, 13 эсминцев, 11 фрегатов, 9 корветов, 18 тральщиков, 3 УДК и др.; постоянные соединения отсутствуют, а временные формируются для решения конкретных задач); Командование подводных сил (3-я эскадра с 4 ПЛАРБ и 6-я эскадра с 6 многоцелевыми ПЛА); Морскую авиацию (6500 чел.); Силы специального назначения и морской пехоты (ССпНМП).

Морская авиация включают 14 эскадрилий, в т.ч.: 3 – палубных (1 – истребителей-бомбардировщиков Rafale M с ядерными УР ASMP-A и 2 – многоцелевых истребителей Rafale M), 4 – базовых патрульных самолётов (2 – ПЛО с Atlantique-2 и 2 – патрульных Falcon 20H и Falcon 50MI); 1 – палубных самолётов ДРЛО E-2C; 3 – вертолётов ПЛО (2 – NH90 NFH, 1– Lynx Mk4); 1 – многоцелевых вертолётов AS565SA; 1 –

спасательных S365N/F; 1 – учебных самолётов с EMB 121; 3 учебных части (1 – самолётов Falcon 10MER, 1 – самолётов CAP 10M, 1 – вертолётов SA319B). Годовой налёт пилотов – 180-220 ч.

ССпНМП включают сухопутные формирования ВМС (всего 2550 чел, в т.ч. 2000 морской пехоты и 550 спецназа, резервы – 5200 чел.). ССпНМП включают 7 групп: 4 амфибийные (2 штурмовые, боевых пловцов, рейдовая), разведывательная, боевого обеспечения, тылового обеспечения, плюс 2 группы и 5 рот охраны.

Анализ организации ВМС Франции показывает, что они имеют частично современный океанский состав (4 ПЛАРБ, 6 ПЛА, авианосец, 13 эсминцев (4 ПВО и 9 ПЛО), 11 фрегатов. Из них 6 эсминцев (2 ПВО и 4 ПЛО) и 5 фрегатов устарели, а авианосец и подлодки устаревают. На их замену планируется получить авианосец, 4 ПЛАРБ и 6 ПЛА, 3 эсминца (2 ПВО и 1 ПЛО), 5 фрегатов.

В сравнении с ВМФ России французские ВМС имеют втрое меньше ПЛАРБ, в 2,6 раз меньше ПЛА, вообще не имеют ДЭПЛ и ракетных крейсеров (у России 23 ДЭПЛ и 5 крейсеров). Зато у Франции есть 1 авианосец против 1 российского в ремонте. Кроме того, у Франции 13 эсминцев (7 новых) и 11 фрегатов против 6 российских изношенных эсминцев, 9 старых БПК и 10 фрегатов (в т.ч. 4 новых). ВМС Франции получат 4 БЛАРБ, 6 ПЛА, авианосец, 3 эсминца и 5 фрегатов, ВМФ России – 5 БЛАРБ, 6 ПЛА, 6 ДЭПЛ и 6 фрегатов. Т.е. ВМФ России имеет значительное численное превосходство по подлодкам, а по надводным кораблям – небольшое. По перспективным подлодкам численное превосходство ВМФ России тоже небольшое. Но по малым кораблям прибрежной зоны (корветам и МРК, в т.ч. новым, оснащённым КР и ПКР), ВМФ России имеет значительное превосходство.

ВМС Франции будут иметь: ПЛАРБ (для обеспечения стратегического ядерного сдерживания); многоцелевые ПЛА (для ударов по морским и наземным целям, а также ПЛО); авианосец (для ударов по морским и наземным целям, ПВО); эсминцы ПВО (для защиты авианосца, ударов по морским целям и ПЛО); эсминцы ПЛО (для ударов по морским и наземным целям, зональной ПВО и ПЛО); фрегаты (для ударов по морским целям, зональной ПВО и ПЛО).

Тем не менее, французские ВМС не смогут самостоятельно решить все задачи противостояния с ВМФ России, и должны действовать в коалиционных силах, совместно с ВМС США и других стран НАТО. Например, ВМС США имеют 14 ПЛАРБ с БРПЛ, 54 многоцелевые ПЛА с КР и ПКР, 11 авианосцев, 23

крейсера, 64 эсминца и 10 фрегатов. Крейсера и эсминцы несут КР и ПКР, ЗРК ПРО/зональной ПВО/самообороны и ПЛУР, а также вертолёты ПЛО.

Военно-экономическими основами военной доктрины определяется создание требуемого уровня технической оснащенности ВС Франции. Они раскрывают роль, значение и порядок функционирования ОПК Франции; военно-технические, финансовые и материальные аспекты строительства ВС, реализации оборонной стратегии; приоритеты развития ВС и их компонентов, в т.ч. модернизацию наличного и создание нового ВВТ; вопросы кооперации со странами ЕС и НАТО по развитию технологий и выпуску перспективных ВВТ.

Доля Франции в военно-экономическом потенциале ЕС 25%. В ОПК Франции работают до 150 тыс. чел., и он имеет до 4 тыс. предприятий с ежегодным оборотом до 15 млрд. евро. Экспорт ВВТ составляет 25-40% внешнеэкономического торгового баланса страны.

Дальнейшее развитие ВПК Франции должно предусматривать: сохранение ключевых технологических возможностей; совершенствование образования и подготовки кадров, поддержку научных исследований и разработок двойного назначения; пересмотр политики закупки и содержания ВВТ для снижения затрат, продления эксплуатации и повышения эффективности их использования; разработку нового подхода к европейскому сотрудничеству в области ОПК.

Для роста «осведомлённости» намечено полностью ввести в действие систему спутниковой видовой разведки Musis и электронной – Ceres (планируется запустить 4-5 спутников), поставить до 12 комплексов дальних БЛА класса MALE и св. 30 тактических БЛА, а также модернизировать 4 самолета ПЛО Atlantique 2. К ведению разведки привлекается командование кибероборонды.

В интересах «сдерживания» заменены самолеты Mirage 2000N на современные Rafale и планировалось к 2022 г получить БРПЛ М-51.2 с дальностью до 10 тыс. км, 6 ЯБЧ по 100 кт и большими возможностями преодоления ПРО. Разрабатывается БРПЛ М-51.3 для новых ПЛАРБ SNLE-3G и новая гиперзвуковая КР ASN-4G для истребителей Rafale. Закупаются 12 заправщиков А330 MRTT.

Функции «вмешательство», «предупреждение» и «защита» реализуются программами модернизации видов ВС.

СВ к 2025 г планировали обновить современными ВВТ на 80%. В войска поступят 200 модернизированных танков Leclerc, вместо БТР типа VAB намечено поставить 936 VBMR Griffon и 489 Serval, вместо

БМП AMX-10P поставлено 630 БМП VBCI, вместо БМТВ AMX-10RC и ERC-90, СПТРК HOT намечено поставить 150 EBRC Jaguar. Модернизированы до уровня LRU РСЗО MLRS, устаревшие ПТРК MILAN заменяются новыми комплексами ММР. Продолжаются поставки улучшенных ударных вертолетов Tigre HAD и транспортных – NH-90 TTH.

В ВВС планировалась модернизация истребителей Rafale и Mirage 2000, транспортных самолетов A400M (парк последних увеличится до 50 ед.), продолжится закупка высокоточных 250-кг бомб AASM (до 1748 ед.)

В ВМС планировалось к 2020 г модернизировать авианосец Charles de Gaulle, к 2025-му принять на вооружение ещё 3 фрегата класса FREMM (2 ПВО и 1 ПЛО) и в сумме до 50 вертолетов ПЛО NH-90 NFH, а к 2030 г заменить все устаревшие многоцелевые атомные подлодки типа Rubis новыми типа Barracuda. На долгосрочную перспективу намечена постройка атомного авианосца, 5 фрегатов типа FTI и создание системы противоминной обороны SLAM-F.

Вооружение СВ включает 200 танков Leclerc, 328 колёсных БМТВ (248 AMX-10RCR и 80 ERC-90F4), 1462 БРДМ VBL, 629 колёсных БМП VBCI, 16 БА MRAP Aravis, 262 артсистемы св. 100 мм (32 155-мм СП AUF1 и 77 CAESAR, 12 155-мм пушек TRF1, 128 120-мм миномётов RTF1, 13 227-мм РСЗО LRU), 295 СПТРК (110 Milan и 185 Eryx), 763 ПТРК (76 Javelin; 240 Milan, 315 Eryx, 132 ММР), 205 ПЗРК Mistral, 13 самолётов (5 PC-6B, 8 TBM-700/700B), 62 ударных вертолётов Tiger (39 HAP и 23 HAD), 117 многоцелевых вертолётов (18 AS555UN и 99 SA341F/342M) и 160 транспортных (8 H225M, 26 AS532UL, 23 NH90 TTH; 68 SA330 и 35 H120), 25 БЛА SDTI.

В СВ после перевооружения намечено иметь 200 модернизированных танков Leclerc XL-R и 67 – ударных вертолётов Tigre MkIII; 300 новых БРМ 6x6 Jaguar, 1872 – БТР 6x6 Griffon и 978 – БТР 4x4 Leger, 2000 – БА 4x4 CRAB (1200 БРДМ и 800 КШМ), 32 – СП Caesar-NG 8x8, 400 – ПУ и 1950 ПТУР ПТРК ММР, ? – вертолётных ПТРК MLP, 14 – БЛА Patroller; 200-400 перспективных франко-германских танков MGCS и ? – рельсовых пушек Pegasus.

Сейчас в СВ нет необходимых для общевойсковых операций гусеничных БМП, почти нет гусеничных БТР и необходимых для стабилизационных операций БА MRAP (вместо них используются колёсные БТР), но главное – нет ЗРК

Структура вооружений СВ с учётом потребности в общевойсковых операциях, имеет значительные диспропорции. Общее число колёсных ББМ почти в 13 раз больше, чем гусеничных БМ. Но для общевой-

скового боя колёсные ББМ годятся мало. Ещё больший недостаток – малое число танков в СВ (200 ед.).

Соотношение в СВ Франции числа танков и ББМ (БМП) составляет 1:16,5(3,1), тогда как для общевойсковых операций оно должно быть 1:1,5(1). В перспективе это соотношение в СВ станет 1:15,8(3,2), т.е. диспропорция уменьшится мало. Налицо лишь планы замены старого и изношенного ВВТ на новое тех же классов. Т.е. СВ ориентируются, в основном, на решение тех же задач, что и до российской агрессии против Украины 2014 г. Подготовки к отражению агрессии СВ России против стран НАТО и ЕС в СВ Франции не видно.

ВВС включают 280 боевых и учебно-боевых самолётов: 67 истребителей-бомбардировщиков Mirage 2000D, 108 многоцелевых истребителей Rafale (60 B и 48 C), 41 истребитель ПВО Mirage 2000 (35 5F/C и 6 B); 2 самолёта РТР C-160G; 4 самолёта ДРЛО E-3F; 14 заправщиков (3 KC-135 и 11 C-135FR); 131 транспортный самолёт: 14 A400M, 14 C-130 (5 H и 9 H-30), 21 C-160R, 27 CN235M (19 100 и 8 300), 5 DHC-6-300, 23 EMB-121, 15 TBM-700, 3 A310-300, 1 A330, 2 A340-200, 6 Falcon (2 7X, 2 900 и 2 2000); 107 учебно-боевых/учебных самолётов (64 Alpha Jet, 18 G120A-F и 25 TB-30); 37 многоцелевых вертолётов AS555 и 43 транспортных (11 H225M, 3 AS332C и 4 AS332L, 3 AS532UL, 22 SA330B); УР воздух-воздух (Magic 2, Mica IR/RF и Meteor); УР воздух-земля (AS-30L и Apache); крылатые ракеты (50 ASMP-A; SCALP EG); управляемые бомбы (AASM и GBU-12); зенитные пушки 20-мм Cerbere 76T2, 10 батарей ЗРК SAMP/T и 12 – Crotale NG.

В ВВС планируется поступление модернизированных истребителей Rafale (до уровня F3R и F4), а также ЗРК SAMP/T; 200 новых УР В-В Meteor, 5-6 – спутников (3 Ceres и 2-3 Comsat NG), 18 – БЛА MALE RPAS, 1000-2000 – управляемых планирующих бомб SGB-L и 1000 – SGB-H; 60-100 (30-50) перспективных ударных БЛА FCAS, 50 – УР В-З ASN-4G и истребителей 6-го поколения SCAF.

ВВС Франции имеют сбалансированный состав, и всю необходимую номенклатуру современных самолётов (боевых, специальных, транспортных и учебных), вертолётов и ЗРК (большой и малой дальности).

Основные боевые самолёты ВВС – 108 истребителей-бомбардировщиков и перехватчиков 4-го поколения Mirage 2000B/C/D/5F и 108 многоцелевых истребителей поколения 4+ Rafale B/C. Устаревшие истребители Mirage 2000C заменяются на Rafale, а 55 Mirage 2000 D/5F будут модернизированы.

Боевые самолёты имеют современное эффективное вооружение, поступают новые УР В-В Meteor.

Специальные самолёты включают самолёты РТР С-160G, ДРЛО Е-3F, заправщики КС-135 и С-135FR, обеспечивающие действия боевых самолётов. Имеются дальние разведывательные БЛА MQ-9A.

Транспортные самолёты не вполне удовлетворяют транспортные потребности ВВС. Они включают современные тяжёлые А400М Atlas (г/п 37 т), поставки которых идут, средние С-130Н (19 т) и устаревшие С-160R (16 т).

Имеются учебные самолёты G120A-F, ТВ-30 и учебно-боевые Alpha Jet (последние используются и как лёгкие штурмовики). Налёт лётчиков боевых самолётов вдвое больше, чем в ВВС России. Но число боевых самолетов ВВС Франции постоянно уменьшается (в 1990 г было 700, а в 2018 г – 216). Для противостояния ВВС России этого мало. Однако надо учитывать, что ВВС Франции предполагают вести войну против России в составе объединённых ВВС стран НАТО, которые с учётом ВВС США обладают трёхкратным превосходством над ВВС России по числу боевых самолётов.

ВМС включают 10 атомных подлодок (4 ракетные типа Le Triomphant и 6 многоцелевых – Rubis), авианосец Charles de Gaulle, 4 эсминца ПВО (2 типа Cassard и 2 – Forbin), 9 эсминцев ПЛО (4 типа Georges Leygues и 5 – Aquitaine), 11 фрегатов (6 типа Floreal, 5 – La Fayette), 9 корветов типа D'Estienne d'Orves, 15 патрульных кораблей и катеров, 18 тральщиков (4 типа Vulcain, 11 – Éridan, 3 – Antarès), 3 УДК типа Mistral, 4 МДК типа EDA-R, 34 десантные катера, 33 судов обеспечения; 44 палубных истребителей Rafale (34 М и 10 ВМ), 12 самолётов ПЛО Atlantique 2, 3 самолёта ДРЛО Е-2С, 4 спасательных самолёта Falcon 50MS, 26 транспортных самолётов (11 EMB-121, 15 Falcon: 6 10MER, 5 20H, 4 50MI), 7 учебных самолётов CAP 10M, 34 вертолётов ПЛО (16 Lynx Mk4 и 18 NH90 NFH), 45 многоцелевых вертолётов (11 AS365N/F/SP/N3, 16 AS565SA и 18 SA319B).

В ВМС планируется поступление 6 новых ПЛА типа Barracuda, 1 – эсминца ПЛО типа Aquitaine, 2 – эсминцев ПВО типа Alsace, 5 – фрегатов типа FTI, 200 – КР MdCN, 93 – торпеды F21 Artemis и 48-64 – БРПЛ М-51.3, а также 150 перспективных ПКР CVS401, 4 – ПЛАРБ SNLE-3G и 1 – авианосца типа PA-2.

ВМС Франции имеют всю номенклатуру современных ВВТ флота: подлодки, боевые корабли (авианосец, эсминцы, фрегаты, корветы, патрульные корабли и катера), тральщики и десантные корабли, а также суда обеспечения, палубные истребители, самолёты ДРЛО и ПЛО, вертолёты и морскую пехоту.

Атомные подлодки представлены ракетными субмаринами типа

Le Triomphant, обеспечивающими стратегическое ядерное сдерживание и многоцелевыми – типа Rubis, В перспективе ПЛАРБ и ПЛА нуждаются в замене.

Авианосец несёт 36 истребителей Rafale M/MB, в т.ч. 10 MB с КР ASMP-A с ЯБЧ. В отдалённой перспективе он будет нуждаться в замене.

Эсминцы ПВО включают 2 устаревших корабля типа Cassard и 2 новых типа Forbin, а эсминцы ПЛО – 4 устаревших корабля типа Georges Leygues и 5 новых типа Aquitaine. Устаревшие эсминцы нуждаются в замене.

Патрульные фрегаты включают простые и дешёвые корабли типа Floreal и La Fayette, корветы типа D'Estienne d'Orves. Также есть патрульные корабли, современные тральщики типа Éridan и Antarès, а также УДК типа Mistral.

Морская авиация включает современные многоцелевые истребители Rafale M/BM F3, устаревшие самолёты ПЛО Atlantique 2, современные самолёты ДРЛО E-2C, транспортные и спасательные EMB-121 и Falcon 10/20/50.

Вертолёты ПЛО включают устаревшие Lynx Mk4 и современные NH90 NFH, а многоцелевые – современные AS365N/F/SP/N3 и AS565SA, устаревшие SA319B.

В перспективе ВМС планируют заменить подлодки и корабли старых типов на новые: ПЛАРБ Le Triomphant на SNLE-3G с БРПЛ M-51.3, ПЛА Rubis на Barracuda с КР MdCN, авианосец Charles de Gaulle на PA-2, эсминцы ПВО Cassard на Alsace с ЗУР Aster 15/30, фрегаты La Fayette на FTI с ЗУР Aster 15/30. Состав ВМС позволит сформировать авианосную многоцелевую группу (авианосец, 2-3 УДК, 5-7 эсминцев/фрегатов, подлодка, до 8 базовых патрульных самолётов).

После полного перевооружения в ВМС будет 26 океанских подлодок и кораблей: 4 ПЛАРБ типа SNLE-3G, 6 ПЛА типа Barracuda, авианосец PA-2, 10 эсминцев (4 ПВО типа Forbin/Alsace и 6 ПЛО типа Aquitaine), 5 фрегатов типа FTI. Из них 12 будут оснащены КР MdCN и 16 – ЗУР Aster 15/30.

ОПК Франции один из наиболее развитых и высокотехнологичных в мире. Он разрабатывает и производит подавляющую часть вооружения национальных ВС, и в малой степени – совместно с другими странами НАТО. Небольшая часть вооружения закупается за рубежом. ОПК Франции активно работает на экспорт.

Франция поддержала Украину, осудив агрессию России в 2014 г, и присоединилась к санкциям, прервав военно-техническое сотрудничество с РФ (в т.ч. по поставке 4-х УДК типа Mistral). Франция продала Украине вооружение, в частности, 55 вертолётов для сило-

вых структур, которые могут быть использованы и в ВС. Поскольку ВС Украины испытывают острую потребность в вооружения, а Франция имеет на хранении много ВВТ, которым активно торгует на мировом рынке, представляется целесообразным, чтобы украинское руководство рассмотрело возможность приобретения французского вооружения.

Подводя итоги необходимо отметить, что в ответ на повышение напряжённости в Европе и превращение России в стратегического соперника НАТО, во Франции (как и в Британии) были приняты соответствующие доктринальные документы. В них были перечислены угрозы республике и сформулированы ответные политические, экономические и военные меры по обеспечению безопасности страны, в т.ч. включающие планы реформирования и перевооружения ВС, а также финансирования этих мероприятий.

В качестве образца для ВС Франции были взяты ВС США. Но поскольку финансово-экономические возможности и военные потребности Франции больше схожи с британскими, то ВС Франции сейчас весьма похожи на британские (например, наличие 2-х дивизий в СВ, 4-х ПЛАРБ и 6 ПЛА в ВМС и др.)

Реформирования СВ включает создание 2-х смешанных дивизий, в каждой по 3 бригады: тяжёлая (бронетанковая), средняя (бронекавалерийская) и лёгкая/средняя (горно-пехотная, или парашютно-десантная). Дивизионные части включают полк РСЗО либо зенитный полк, и инженерный полк. При этом тяжёлые и средние бригады были усилены за счёт добавления 1-2 боевых полков, а эти полки были усилены добавлением 1-2 рот/эскадронов. Все эти изменения усилили эффективность дивизий, но их общевойсковые возможности не увеличились. В дивизиях очень мало танков, нет гусеничных БМП и слабая ПВО.

Перевооружение СВ будет включать поставку новых средних колёсных 6х6 БРМ Jaguar и БТР/БМ Griffon в средние бригады, новых 4х4 БТР/БМ Serval в лёгкие/средние бригады, модернизацию танков и БМП в тяжёлых бригадах, поставку в войска новых ПТРК ММР и внедрение сетевой системы боевого управления SICS. Эти меры увеличат возможности дивизий в операциях по стабилизации, но ненамного повысят способности противостоять СВ России.

План перевооружения ВВС включает закупку 24 многоцелевых истребителей Rafale (всего будет 132 ед.) и модернизацию 55 перехватчиков Mirage 2000-5F/D, закупку 3 самолётов ДРЛО E-3F, 12 заправщиков A330 MRTT, 36 транспортных самолётов A400M, 3 БЛА

MQ-9A, модернизацию самолётов C-130, вертолётов H225M, AS532 и SA330B и ЗРК SAMP/T. Эти меры повысят возможности французских ВВС и системы ПВО, но не в той степени, чтобы они смогли самостоятельно защитить Францию от угрозы российских крылатых ракет.

Для ВМС намечено в перспективе закупить 4 ПЛАРБ типа SNLE-3G, 6 ПЛА типа Barracuda, авианосец типа PA-2, 2 эсминца ПВО типа Alsace, эсминец ПЛО типа Aquitaine, 5 фрегатов ПЛО типа FTI и др. Это значительно повысит боевые возможности ВМС, но далеко не достаточно, чтобы выполнить все задачи, возлагаемые на ВМС в плане противостояния ВМФ России.

Кроме того, существуют угрозы планам перевооружения ВС – политические и экономические проблемы, из-за чего могут быть уменьшены военные расходы.

ВС Франции хорошо подготовлены, имеют сбалансированный состав и резервы, а также современное вооружение, но они слишком невелики. Поэтому противостоять угрозе ВС России они смогут только в составе объединённых группировок, совместно с ВС США и других стран НАТО. Причём, в силу повышения в перспективе уровня российской угрозы, французскому руководству надо искать новые пути обеспечения национальной безопасности, в т.ч. участие в Европейской системе ПРО и ориентация ПВО на борьбу с крылатыми ракетами.

Поскольку ВС Украины испытывает острую потребность в ВВТ, а ВС Франции имеют на хранении много вооружения, и французское руководство уже начало его поставки Украине, представляется целесообразным, чтобы украинское руководство рассмотрело возможность приобретения и другого французского вооружения, например, боевых самолётов и кораблей, систем ПВО и ПРО.

ЛИТЕРАТУРА

1. THE MILITARY BALANCE 2018 // IISS 2018

2. Шаповалов А. Основные положения военной доктрины Франции ч.1 // http://factmil.com/publ/strana/francija/osnovnye_polozhenija_voennoj_doktriny_francii_2018/33-1-0-1313

3. Митин А. Реформирование Сухопутных войск Франции // http://factmil.com/publ/strana/francija/reformirovanie_sukhoputnykh_vojsk_francii_2017/33-1-0-1166

4. Le niveau divisionnaire // https://www.defense.gouv.fr/english/node_64/l-armee-de-terre/le-niveau-divisionnaire

5. Митин А. Организация основных боевых частей оперативного командования Сухопутных войск Франции // http://factmil.com/

publ/strana/francija/organizacija_osnovnykh_boevykh_chastej_operativnogo_komandovanija_sukhoputnykh_vojsk_francii_2016/33-1-0-1022

6. Сухопутные войска Франции – проект «Скорпион» // https://invoen.ru/suhoputnye-vojska/suhoputnye-vojska-frantsii-proekt-skorpion/

7. Камов И. Военно-воздушные силы Франции // http://factmil.com/publ/strana/francija/voenno_vozdushnye_sily_francii_2018/33-1-0-1292

8. Богданов К. Надводные силы ВМС Франции // http://factmil.com/publ/strana/francija/nadvodnye_sily_vms_francii_2016/33-1-0-912

9. Шаповалов А. Основные положения военной доктрины Франции ч.2 // http://factmil.com/publ/strana/francija/osnovnye_polozhenija_voennoj_doktriny_francii_ch2_2018/33-1-0-1347

10. Храмчихин А. ВС Франции // https://pochta-polevaya.ru/militaryanalytics/database_bc/41487.html

11. Future Armes Française 2018-2025 (Partie 1/2) // https://www.youtube.com/watch?v=IqrmkVVwsCs

12. Future Armes Française 2025-2035 (Partie 2/2) // https://www.youtube.com/watch?v=z-upzkM7Wy4

13. Крымов М. Подводные силы ВМС Франции // http://factmil.com/publ/strana/francija/podvodnye_sily_vms_francii_2017/33-1-0-1196

14. Каторин Ю. Авианосцы постройки Великобритании и Франции // http://factmil.com/publ/strana/velikobritanija/avianoscy_postrojki_velikobritanii_i_francii_2017/9-1-0-1219